

Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo
Yéesu Kiristaa ee
Mëccëe
bínda
Wo'eencii légís Këyítfiida

Wii wërí en Hewhewii Mëccëe bínda. Mëccëe yërí en juutaa Yéesu bayee tummbari tëelíbëeci. Ya bok ga apotaa'caa Yéesu wosee wo'aba kiyéegalohnee Hewhewii winéwí'wii na ki-tuuki' kikerceen.

Mëccëe bín ga këyítfii daa kilímukkaa Yéesu eneeda, iñcaa ya tumee ga ëldúnada, iñcaa ya jëgíree buwaada, kikaankaagari na kimílískaagari ga buwaa kaaninda. Yéesu jëgíree buwaa ee yërëmëeríi wo'eenci; ya yaa wëkí' dúukoolí'caa, ya yaa kaal rabcaa ga buwaa, ya yaa tum enaama cidóoyí'-waa'.

Hewhewii winéwí'wiima Mëccëe bídi'wa yaawúu'caa fodaagari kiteebba an kayoh-kayohda Yéesu yërí en Músalkaatii sëldíiga-Koohcaa wo'ee ga looci ga Këyítfaa fisela'í'faa; ee béeb iñaa wo'see gari balaa ya hay ëldúnada laakka. Yéesu yërí en buuraa jomee kihayda. Iñaama tah biyewin bayeeri "kucaasamunkii Dëwít" ndaga Dëwít yërí enee buuraa yiyaakyaa bu-Isarayeel, heetaa Kooh tanukda. Ee hidaa daa Yéesu teeβba heetaa Isarayeel daa Nguuraa Kooh manda tooh, buwaa kuliyuk gabada, ba ga kihafba bërí sagohsee nari. Ga waa Yéesu kaandada, ba kaalla tëelíbëecaagari,

hoonohussaba ki'aas jaangu-yaawú'caagaba. Baama ga kihafba tasaarukohussa daa en béeb ga éldúna, ba baa jangat Hewhewii winéwí'wii.

Kéyítíi Měccěe bínda tíidoh anee:

- 1 - Caasamuncaa Yéesu na kilímukkaagari (1: 1-2: 23)
- 2 - Jangataa Saŋ-Bētís (3: 1-12)
- 3 - Bētísaa Yéesu, na fíraa Seytaani na Yéesuda (3: 13-4: 11)
- 4 - Yéesu yaa lěgěy ga gohaa Gělílée (4: 12-18: 35)
- 5 - Yéesu meyhoha Gělílée yaa yah Yéerúsaleem (19: 1-20: 34)
- 6 - Bescaa méeñjoh ga kipeskaa Yéesuda (21: 1-27: 66)
- 7 - Yéesu mílissa ga kikaankaa (28: 1-20)

Caasamuncii Yéesu

¹ Níilii caasamuncii Yéesu Kiristaa, kucaasamunkii Dėwít, ee Dėwít yiima en kucaasamun Abarahamda, wėrí wii:

² Abaraham límmba Ísaak. Ísaak límmba Yakoop. Yakoop límmba Yúdaa, ya na bikėmėenķíci

³ Yúdaa límmba Farees na Sara, eewba teeksee Tama'. Farees límmba Esarom. Esarom límmba Aram.

⁴ Aram límmba Amínadap. Amínadap límmba Naason. Naason límmba Salmoon.

⁵ Salmoon laakka na Rahap Boos. Boos laakka na Rut Yobet. Yobet límmba Yesee.

⁶ Yesee límmba buu' Dėwít. Dėwít laakka na beti Urí' Salmoon.

⁷ Salmoon límmba Robowaan. Robowaan límmba Abíyaa. Abíyaa límmba Asaf.

8 Asaf límmba Yosafat. Yosafat límmba Yoraam. Yoraam límmba Osiyaas.

9 Osiyaas límmba Yotaam. Yotaam límmba Akaas. Akaas límmba Esekíyaas.

10 Esekíyaas límmba Manasee. Manasee límmba Amoos. Amoos límmba Yosiyaas.

11 Yosiyaas límmba Yekoñaas na bikēmēenkíci ga jamaanaa bu-Isarayeel toolohu na dooli ga kúlkaa Babíloonfa.

12 Ga waa bu-Isarayeel toolu Babíloonfa, Yekoñaas límmba Salaceel. Salaceel límmba Sorobabeel.

13 Sorobabeel límmba Abíyút. Abíyút límmba Elíyakím. Elíyakím límmba Aasoo'.

14 Aasoo' límmba Sadok. Sadok límmba Akím. Akím límmba Elíyút.

15 Elíyút límmba Eleyasaa'. Eleyasaa' límmba Matan. Matan límmba Yakoop.

16 Yakoop límmba Yoseef, yaal Mariyaama, yaa en eew Yéesu yii baysi Kiristaaniida.

17 Iña aboh ga Abaraham bi ga buu' Dēwít, laakin kon jamaanu-fo' cidaanakaah na cinikiis; lēhí'ta iña aboh ga buu' Dēwít bi ga daa bu-Isarayeel toolohu na dooli ga kúlkaa Babíloonfa laakin jamaanu-fo' cidaanakaah na cinikiis, ee baawaagaba ga kúlkaa Babíloon bi ga kilímukkaa Kiristaanii, laakin jamaanu-fo' cidaanakaah na cinikiis.

Kilímukkaa Yéesu

18 Kilímukkaa Yéesu Kiristaa laakoh anee: Eeci Mariyaama enee jowu Yoseef. Ee balaa ba bok túuyaa, Mariyaama ennda na look ga tumeenaa Helaa yisela'í'yaa.

19 Yoseef fiilaagari enee bo' yijúwí', ee iñaama tah ya waaréeriiri kiwíiñ ga fíkíi buwaa, ya nammbari kiheel kifoñ ee ken yéegoo.

20 Lak ya yaa lís kihalaat ga iñaama, dalla kilaak malaakaaHa'mudii, yaa feeñukki ga duuy heey, wo''ari an:

- Yoseef, kucaasamunkii Dēwít, kaa niik kibeb Mariyaama ya en betifu ndaga lookaa ya bayda meyoh ga tumeenaa Helaa yisela'íyaa.

21 Ya hay kilaak kowu kiyaal, ee fu teekanka Yéesu, ndaga yéri yah kimúsal buwiigari ga baakaa'ciigaba.

22 Tóoh iñaama laakka doonaa iña Ha'mudii, wo'ee kooroh ga kúuwkaa seldiiga-Koohaada mat.

23 Ya wo'ee an:
«Omaa-jowaa ínohoo yaal hay ki'en na look, ya laak kowu kiyaal kaa yah kiteeku Emanuweel.»
Teekaama wëri en “KooH yii naruu.”

24 Ga waa Yoseef yúudukda, ya tummba fodaa daa malaakaa Ha'mudii nakeerikada: ya haydo-ha betici Mariyaama kaanci.

25 Wayee ya ínohhiiri bi ga daa Mariyaama laak kowu kiyaalda, ya teekkaka Yéesu*.

2

Bibo' bilëeki'-hamham ga loo ol hayussa ki-malak Yéesu

1 Ga waa Yéesu límu ga teeraa Betlee'em ga kúlkaa Yúudée, lakanaa Eroot en buu' daamada,

* 1:25 1: 25 Yéesu ga ki'Ebërëe, waa' kiwo' «kimúsal, kisom.»

laakka fiibo' bilëeki'-hamham ga loo ol, ba meyoh Penku hayussa Yéerúsaleem,

² ba meekisohha an:

- Yada buurii yaawúu'cii han kilímudá? Dí hotin ku'olkaagari ga Penku ee dí hay kijaa-mukki.

³ Ga waa Eroot buuraa kelohkada, ya jaahli''a lool, ya na bu-Yéerúsaleem béebba.

⁴ Ya hídírohha sarahohcaa biyaakbaa na jégíroh-waascaa bu-dëkaa. Ya meekissaba dekataa Kiristaanaa jom kilímohudá.

⁵ Ba taassari an:

- Ya jom kilímohu Betlee'em ga kúlkaa Yúudée, ndaga inii yii yéri seldíga-Koohaa bídee:

⁶ «Ee fu, Betlee'em, ga kúlkii Yúudée, enndii an kay fu wëñ kijutuut ga dëkcii Yúudée, ndaga ha'-kúlkii yah kiníi' bu-Isarayeel, heetii-gooda, meyohan garaa.»

⁷ Waa ennda dá, Eroot bayya ha'-hamhamcaa ga pet, meekissaba wahtaa olaa mey siiyda.

⁸ Lëehí'ta, ya wossaba Betlee'em, wo''aba an:

- Karat, dí meekisoh dijófi' ga loo ku'oomaakaa. Dú hotjanaa, yéegalattoo doonaa mi ban mi ka'ja kijaamuknee.

⁹⁻¹⁰ Ga waa buuraa wo''a naba bi lëehí'ta, ba ammba waas. Ee ga waa ba en ga waasda, ba hotissa ku'olkaa ba séenee ga Penkudá. Daa ba hotja hen keeñba soossa lool. Ku'olkaa kuliyukka ga fikíiba bi ga dekataa oomaanaa enohda, ja tuukka da.

¹¹ Fodaama, ba aassa duuy kaanfáa. Ba hotta ku'oomaakaa na eeci, Mariyaama. Ba yí'a, jaamukussa ku'oomaakaa. Lëehí'ta ba

pĕkissa hĕmbúcaagaba, ba e'tari cikĕńí'caa: enee wúróus, cúuraay, na míi*.

¹² Waa ennda da, Kooh yéegallaba ga heey an ba hanat kiboyukoh ga Eroot. Ba boykohha waas wiliis baa yah kúlba.

Yéesu núpídohussa kúlkaa Esípti

¹³ Laakka malaakaaHa'mudii feeñuk Yoseef ga heey, lak ha'-hamhamcaa karuunun, wo''ari an:

- Kolka, bewaa oomaanii na eeci, núpaa kúlkaa Esípti, ndaga buu' Eroot hay kiraasluk oomaanii ki'aplukki. Tesaa daama bi ga daa mi wo'sanndaa yen yiliis.

¹⁴ Yoseef kolukka ga wek, beɓpa oomaanaa na eeci, ka'neera naɓa kúlkaa Esípti.

¹⁵ Ya tessa daama bi ga daa Eroot kaanda. Fodaama ińaa Ha'mudii wo'ee, koorohha ga kúuwkaa sĕldíiga-Koohaada matta. Ya wo'ee an: «Mi bayya kowukaagoo ka meyoh kúlkaa Esípti.»

Buu' Eroot aplukka tu'oomaa ga Betlee'em

¹⁶ Eroot inohha an buwaa bilĕekí'-hamhambaa ga loo olda dúkuununndi, ya aylukka lool. Ya dalla ki'ebil bisoldaa' Betlee'em na dĕkcaa wiilwada, ba ap béeb tu'oomaa-yaaltaa laakin tíkíis tanak aawwa taahay. Ndaga tíkíistaama méenɓgoh na jamaanaa ha'-hamhamcaama wo'seerida.

¹⁷ Fodaama, ińii yii ee Yéremii sĕldíiga-Koohaa wo'eeda matta. Ya wo'ee an:

¹⁸ «Laakin koonakaa kelohuk ga teeraa Ramaa,

* **2:11 2:** 11 Míi' muluuy kedik mi'éeńí', en fan la'koleń.

tikodukoh na tilooyoh timéeskí' taa da.
 Rasel yëri en na kikoduk towutaagari,
 ee ya waa'tii ken d'ékóhí'ti, ndaga ta lísissii.»†

*Yoseef na Mariyaama na Yéesu kúlkohussa
 Esípti*

¹⁹ Waama, lak buu' Eroot kaanin. Laakka malaakaa Ha'mudii feeñuk Yoseef ga heey, ga kúlkaa Esípti,

²⁰ wo''ari an:

- Buwaa heelsee ki'ap oomaaniída kaanuu-nun. Kolka, bewaa oomaanii na eeci, boykaa kúlkaa Isarayeel.

²¹ Yoseef kolukka, beɓpa oomaanaa na eeci, ya boyukka kúlkaa Isarayeel.

²² Ee daa Yoseef kelohee an Arkelawoos yëri lam Eroot, paamci ga kibuu'kaa kúlkaa Yúudée, ya niikka da kika'. Kooh wo''a nari ga heey, ya ka'neera gohaa Gélílee.

²³ Ya dëkka ga teeraa wo'u Nasareetɗa. Fodaama iña seldiiga-Koohcaa wo'ee ga Kiristaaniída matta. Ba wo'ee an: «Ya dakantiloosan ga Nasareet.»☆

3

Jangataa Saŋ-Bētís
(MĚccĚe 1: 2-8; Lúkkaa 3: 1-18; Tumeen 19: 4; Saŋ 1: 6-8,15-37)

† **2:18** 2: 18 Malkat Yéremíi 31: 15 Rasel abu fodii eew yaawúu'cii ee ya yaa ga loy ndaga daa tu'oomaataa en na ki'apuɗa. ☆ **2:23** 2: 23 Malkat Marka 1: 24; Lúkkaa 2: 39; Saŋ 1: 45.

¹ Ga jamaanaama, Saŋ-Bētís hayya ga, ya yaa jangat ga duuy ěgí'-dúndagaa kúlkaa Yúudée an:

² - Súpítat kipeskiigarúu, ndaga Nguurii ga d'ookd'a deeyin!

³ Saŋ yĕrí en baa Ísayísĕldíiga-Koohaa wo'ee gari an:

«Laakin koonaa-bo', kaa en na kiwo' didóol' ga ěgí'-dúndagaa an:

“Waayukdat Ha'mudii waasii, júwí'datti tuwaas-waastii!”»

⁴ Saŋ ekukee kúltífaa terohu na fĕnúf geeleem, ya pĕkírukka liib-on ga kenohkaa. Ya daanee kiŋam pay na kúum.

⁵ Buwaa baa meyoh Yéerúsaleem, na bĕeb kúlkaa Yúudée na bĕeb dĕkcaa deey húlúwaa Yúrden, baa hay gari.

⁶ Ba baa récuk baakaa'caagaɓa ga fikíi bĕeb ee Saŋ yaa bĕtísi'ɓa ga húlúwaa Yúrden.

⁷ Daa Saŋ hotee biFĕrísiiyeen na biSaduseyeen biyewin baa hay gari kibĕtísi'uk, ya wo'aba an:

- Heet goŋ-saamaancii, bii lĕdí'túu ɓa iŋaa tahanndúu kirĕc ga aylukaa Kooh yah kihayɗa?

⁸ Kon tumat iŋcaa teewohin an dú récukin baakaa'ciigarúu.

⁹ Ee kaa abat ga hellúu an: “Abaraham en caasambíi”. Ndaga mi wo'úu man Kooh mínin kibĕb atohcii cii, ya meydoh ga tucaasamun Abaraham!

¹⁰ Diima den kĕkúsaa tíimin boscaa tediktaa, kígú' níilcaa. Kon kedikkaa límbbii towu tijófi' tóoh, gúru, jafu ga kiwii.

11 Mi, mi bĕtĭsi''úu ga músú kiteewoh an dŭ súpítin kipeskiigarúu. Wayee ɓaa en na kihay ga fenooroɗa yahhúu kibĕtĭsi' na Helaa yisela'í'yaa na ga kiwii. Yĕrí wĕñjoo kimat: mi jutuutin ga kidol ñafa'caagari.

12 Kankaa kaa ga yahci ee ya yah kifaa' yoonaa-gari, ya ek tohootaagari ga dapaa; wayee feki'faa, ya hayfa kitĕkí' ga kiwiikaa yímoo taa'da.

Bĕtĭsaa Yĕesu

13 Waa ennda ɗa, Yĕesu kŭlkohha Gĕlĭlee hayya kibĕtĭsi'uknee ga Saŋ ga húlúwaa Yŭrdenj.

14 Wayee Saŋ tookkii, ya wo''a Yĕesu an:

- Mi yĕrí sooluk kihay garaa fu bĕtĭsi''oo, fu namma garoo kihay!

15 Wayee Yĕesu loffari an:

- Tookaa hen rek, ndaga dŭ jomin kimĕtí' iŋaa Kooh waa'da.

Waa ennda ɗa, Saŋ tookka.

16 Daa Yĕesu bĕtĭsi'see bi lĕehí'ta, ya meycá músúmaa. Ga saasi asamaanaa lĕgísukka, ya hotta Helaa Kooh yaa yoosuk ga ɗookci en fan ho'.

17 Laakka koonakaa meyoɗ ɗook wo''a an:

- Bii yii yĕrí en Kowukiigoo mi keeñukɗa, keeñjoo soosin gari!

4

Seytaani fí'ta Yĕesu

1 Waa ennda ɗa, Helaa yisela'í'yaa woocca Yĕesu, ɓayyari ga ɗekat, ĕgí'-dúndaŋ doonaa Seytaani fí'ti.

2 Ga waa Yéesu oo'ta noh-noh cidaan'kaah-nikiis na wekcaagaca, faf kiyaab ammbari.

3 Waa ennda dā, Seytaani deeyca Yéesu kifi'ti. Ya wo'ari an:

- En lak fu yēri en Kowukii Koohaa, nakaa atohcii ca súpítuk mbúurú.

4 Wayee Yéesu loffari an:

- Kēyítfaa wo' an: «Bo' pesohanndii na mbúurú doŋ, wayee ban, na tóoh wo'eenaa meyohin ga kúuw Kooh.»

5 Waa ennda dā, Seytaani bayyari Yéerúsaleem, teeraa wisela'í'waa, yíppari ga dook Kaanfaa Kooh,

6 wo'ari an:

- En lak fu yēri en Kowukii Koohaa, yípukaa kakay, ndaga Kēyítfaa wo' an:

«Kooh hayyaa kinaki' malaakacaagari, ba teenŋgaa ga yahcaagaba, doonaa kotfu kēftukoo ga atoh.»[☆]

7 Yéesu loffari an:

- Bíduunun ban an: «Kaa jéematuk Ha'mudii, Koohyiigaraa.»

8 Waa ennda dā, Seytaani bayissa Yéesu ga dook janjan wihóorí', ya teeb'pari dēkcii ga ǎldúnada tóoh na ndamaa nguuraagaca,

9 wo'ari an:

- Mi hayyaa ki'on iñcuma tóohca binaa fu yí' ga fíkiíroo, fu jaamukkoonaa.

10 Wayee Yéesu wo'ari an:

- Nískaa dii Seytaani! Ndaga Kēyítfaa wo' an: «Fu yí'dan Ha'mudii, Koohyiigaraa ee fu jaamukanndi ya doŋ.»

☆ 4:6 4: 6 Malkat Kañcaa 91: 11-12.

11 Waa ennda dā, Seytaani hannda Yéesu ki'fīs kimma, laakka malaakaaa Kooh hayu ga Yéesu ba baa toputu''i.

*Yéesu dalla lĕgĕyaagari ga gohaa Gĕlĭlée
(Marka 1: 14-15; Lúkkaa 4: 14-15)*

12 Ga waa Yéesu kelohha an Saŋ-Bĕtís abuu-nun ga kasu, ya ka'ta gohaa Gĕlĭlée.

13 Ya yuŋgii ga Nasareet, ya ka'ta kidĕknee ga teeraa Kafarnawom en ga gohaa Sabulon na Neftalíi. Teeraama en ga yahaa giiyaa Gĕlĭlée.

14 Iñaama laakka fodaama doonaa iñaá Ísayíi, sĕldiiga-Koohaa wo'eeda mat. Ya wo'ee an:

15 «Dú bu-Sabulon, dú bu-Neftalíi;

Gohcii deey ga giiyii bi ga bakaa hanoh húlúwaa Yúrdeŋ gaada;
Fu Gĕlĭlée, kúlkii buwii enussii yaawúu'
dĕkohda!

16 Heetii dĕkee ga ñúusda, hotin lee'laat wiyaak, buwaa dĕk ga kúlkaa kiñúusí'kaa kikaan enohda, lee'laat hayin gaba!»

17 Waa ennda dā, Yéesu aawwa kijangat an:
- Súpítat kipeskiigarúu, ndaga Nguurii ga dfookda deeyin!

*Yéesu bayya tĕelĭbée binikiis
(Marka 1: 16-20; Lúkkaa 5: 1-11)*

18 Yéesu enee na kitíidisuk ga seereenaa giiyaa Gĕlĭlée. Ya hotta bo' banak baa bokoh. Enee Simoŋ yaa teeku Pee'da na Andari kĕmĕeŋkíci. Ba baa wees mbaal ga giiyaa Gĕlĭlée. Ba enee bimbaaloh jĕn.

19 Yéesu wo''aba an:

- Taabukattoo, mi hayyúu kitum bimbaaloh bo'!

²⁰ Ga saasi ba foñnja mbaalcaagaba, baa taabukki.

²¹ Ga waa Yéesu ka'ta bi ga fíkíi, ya hotta bo' banak biliis baa bokoh. Enee towutaa Sebedee: Saak na kēmēenkíci Saṅ. Ba enee ga dūuy gaal-loocaa na Sebedee paamba, baa hēwíraat mbaalcaagaba.

²² Yéesu bayyaba; ga saasi, ba foñnja paamba na gaal-loocaa, baa taabukki.

Yéesu yaa jégíroh ee ya wēkí' dūukoolí'caa

²³ Yéesu yaa wíil gohaa Gělílée béeḅwa, yaa jégíroh ga jaangu-yaawúu'caa, yaa yéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Nguuraa ga dookḁa, ee ya yaa wēkí' dūukoolcaa buwaa béeḅca na béeḅ iñcaa mesik buwaada.

²⁴ Teekaagari síwwa ga béeḅ kúlkaa Sírii. Ya yaa komu béeḅ buwaa dūukool, ee dūukoolcaagaba na mesiklaatcaagaba bokkii. Ennda buwaa raḅ abee na baa laakee cikeen-keen, na lafañcaa, ya yaa wēkí'ba.

²⁵ Mbooloo wiyaak waa taabukki: buwaa meyohee gohaa Gělílée na gohaa Teerucaa Cidaanḁaahcaa, na teeraa Yéerúsaleem, na gohaa Yúudée, na gohaa hanoh húlúwaa Yúrden gaada.

5

Jangataa Yéesu ga dook janjagaa

¹ Daa Yéesu hotee mbooloomaa, ya lappa dook janjagaa, ya yuṅga, tēelíbéeaagari hayussa ga yahaaci.

- 2 Ya aawwaba kijęgí' wo'eencii cii:
- 3 - Ba yewinin múu', buwii tookuunun ga keeńba kinduulkaagaba ga fikii Koohda, ndaga Nguuraa ga dookda wuuba!
- 4 Ba yewinin múu', buwii en na kikoduk watida, ndaga Kooh hayba kidékóhí'!
- 5 Ba yewinin múu', buwii yewinin jamda, ndaga bėri yah kilam ęldúna!
- 6 Ba yewinin múu', buwii dıibuk kipes ga ińaa Kooh nakohda, ndaga Kooh haybaka kitumi'!
- 7 Ba yewinin múu', buwii laakin yırmaandi ga moorombada, ndaga Kooh hay kilaak yırmaandi gaba!
- 8 Ba yewinin múu', buwii setin keeńda, ndaga ba hay kihot Kooh!
- 9 Ba yewinin múu', buwii saki jam daa ba enoh toohda, ndaga ba hay kibayu bitowu Kooh!
- 10 Ba yewinin múu', buwii hatalu ga kipesba, ndaga kitum ińaa Kooh nakohda; Nguuraa ga dookda wuuba!
- 11 Dú yewinin múu', binaa mi tah dú bassi, dú hatalsi ga kipessúu, dú wo'dusi enaama yibóni' yaa en bėeb ee saboh!
- 12 Leenaa keeńnjúu soosat, dú nebluki, ndaga neehalaagarúu ga dookda hay kiyak. En ki'ena, sėldıiga-Koohcaa đebpúu kihayda hatalsee ga kipesba fodaama.

*Ki'en maraa na lee'laat ga ęldúna
(Marka 9: 50; Lúkkaa 14: 34-35)*

13 - Dú bĕrí en maraamii ěldúna. Binaa maraa safissiinaa, ma đaanohsan na ya? Ma laaksisoo jeriñ, ma aamsan ga lĕedúu, buwaa togisohma.

14 Dú bĕrí en lee'laatii ěldúna. Teeraa tawahu ga đook tĕgĕl mĭnoo kidaakuk.

15 Ken taaloo lampu lí' kanu ga đookgaanaa. Wayee fu líkanwa hen doonaa wa mĭn kilee' ga bĕeb buwaa enu ga túuyaada.

16 Kon lee'laatii en garúudfa jom kimelic fodaama ga fikíi buwii. Doonaa ba mĭn kihot tumeencaagarúu cijófi'caa, ee ba mĭn kikañ Paambúu yii en ga đookfa.

Yĕesu na Waasaa Móyís

17 - Kaa foogat an mi hay kinís Waasii Móyís wala iñii sĕldiiga-Koohcii jĕgírohfa. Kinísca haydohhiroo, wayee mi hayca kimĕti'si'.

18 Mi wo''úuka ee kayoh; en an asamaanii na kakayfii cii lís diinaa, ku'oc jínoo wala kuffiiskaa wĕñ kijutuut ga Bíncii Waasii nískoo ga, bi ga daa tóoh laakan.

19 Kĕrí tah, baa fu foñ enaama yínoo don yaa wĕñ kijutuut ga iñcii nakohu kitumfa, fu jĕgí' buwaa kitum fodaamanaa, fu tíksan baa wĕñ kijutuut ga Nguurii yii ga đookfa. Wayee baa fu taabukca, fu jĕgí' buwaa kitum fodaamanaa, fu tíksan bo' yiyaak ga Nguurii yii ga đookfa.

20 Mi wo''úu man: jĕgíroh-waascii na Fĕrísiyeenccii, binaa dŭ wĕñnjiiba kitaabuk iñaa Kooh nakohfanaa, dŭ aasoo ga Nguurii yii ga đookfa.

Ki'aylukoh na kijúwoh

21 - Dú kelohin an wo'see caasamuncaa an: «Kaa laŋ kumuun bo'. Baa laŋ kumuun bo' béeb hay kibayu ga waas.»

22 Ee mi wo''úu man: Baa ayluk mooroom-cinaa, gënin gari ya bayu waas. Baa bas mooroomci an “Fu enndii dara” béeb, gënin gari ya bayu ga fikíi paanaa yaawúu'caa wiyaakwa. Baa wo''i an “Hafigaraa líiffii” béeb, gënin gari ya jafu ga kiwiikaa safara.

23 Binaa book, baa fu tuuk ki'e' Kooh sarah ga loteelaa, ee daama fu níindísuk an mooroomfu amdinndaa aylookaa,

24 foñaa sarahaa daama ga loteelaa. Kara, fu júwohnee na mooroomfu paay. Lëehíraa, boyka, fu eroh sarahaagaraa.

25 Binaa fu laakoh na bo', dú taam kilay-ohneena, gaawaa nari kijúwoh ga waasaa. En danaa ya tíkoora ga yah atti'ohaa, yaama tíkkaa ga yah êlkëetaa, fu tëcu ga kasu.

26 Mi wo''úuka ee kayoh; fu meyohoo daama ee fu fayyii iñaa fu laaki'tida bi ga fiftínaa méeñjohda.

Kidúk yaalfu wala betifu fu faanuk na bo' yiliis

27 - Dú kelohin an wo'see an: «Kaa dúk yaalfu wala betifu, fu faanuk na bo' yiliis.»

28 Ee mi, mi wo''úu man: baa fu malak beti mooroomfu bi helpu tes garinaa, fu dúkin betifu, fu faanukka na betifaama ga helpu.

29 Binaa en lak kuhaskaagaraa ñaabaa tahhaa kitum baakaaraa, lukitaaja fu jafja di'úsaayí'. Iñaa gën garaada wërí en kiñak bak wínoo

ga faanfigaraa loo faanfigaraa tóohfa jafu ga safara.

³⁰ Ee en lak yah-ñaabaagaraa tahhaa kitum baakaaraa, gúraawa, fu jafwa di'úsaayí'. Iña gën garaadfa wëri en kiñak ßak wínoo ga faanfigaraa loo faanfigaraa tóohfa jafu ga safara.

Yéesu wo''a ga loo kifasi'

³¹ - Laakin iña wo'see an: «baa fu foñ betifunaa, eraari jikëyítjaa teewoh an fu fasi'inndi.»

³² Wayee mi wo''úu an: bééß baa fu foñ betifu, ee enndii an ya dúkkaa hen faanukka na yaal yiliisaa, fu ekki ga kifaanuk na bo' yiliis. Ee baa fu pañ betifaa fasi'u henaar, iña kidúk betifu fu faanuk na beti filiis.

Yéesu wo''a ga loo kiwaatuk

³³ - Dú kelohin ßan an wo'see caasamuncaa an: «Kaa waatuk sooy, wayee iña fu waatukin kitum ga fikii Ha'mudiinaa, tumaari»;

³⁴ wayee mi, mi wo''úu man: Kaa waatat hen dara. Enndii ga teekii ðook-Kooh, ndaga Kooh yuñ daama kinguuruk.

³⁵ Enndii ga teekii kakayfii ndaga Kooh tum da ditogaa' kotci. Enndii ga teekii Yéerusaleem, ndaga daama en teeraa buurii yiyaakyii.

³⁶ Kaa waatuk ga hafigaraa ndaga fu mínoo kiyaanaawi' wala kisúusúusí' kufen jínoo ga.

³⁷ Wo'eenndúu en “Eheenaar”, enat “Ehee”. En ó'óonaa enat “ó'óo”. Iña ßaatuk ga bééß, meyoh ga Seytaani.

Iña Yéesu jëgíroh ga loo ki'ëldúkfa

38 - Dú kelohin wo'u an: “Kobot baam fayohsi baam”*;

39 wayee mi, wo''úu an: bo' tummbúu iña meskinaa, kaa ëldúkat. Binaa bo' múttaa pa' ga ŋaamaagaraa ñaabaanaa, eraari wíinoowaa ban.

40 Binaa bo' waa'taa kibay waas kite' túrkaagaraanaa, íisdaari ban sibidoora.

41 Binaa bo' gítínndaa kitíin gaaf cijúnnaa, tíidaa nari cijúnni-kanak.

42 Bo' kíimmbaanaa onaari, ee kaa saŋ kilúun baa hayinndaa kilúuduk.

Yéesu nakoh kiwaa' baa saŋгаа

43 - Dú kelohin wo'u an: «Waraa baa en filiifu, fu saŋ baa waa'tii garaa kihot»;

44 wayee mi, mi wo''úu an: Waarat buwii waarussii garúu kihotda ee buwii hatallúu ga kipesda, d'ú kíimdíba Kooh.

45 Dú tumkanaa, d'ú hay ki'en towutii Paamudi-igarúu en ga dookda. Ndaga nohiigari ya oninwa buwii joffii na buwii jofinda. Ya towi ga dook buwii júwinda na buwii júbpiida.

46 Binaa en lak d'ú waa' buwii waa'túudá rekaa, neehalii wiida wëri d'ú laakan ga iñaama? Iñaama, bi ga juuticii sah tumsinndi.

47 En lak d'ú këñdohi na bo''úu dogaa, d'ú tum ya daama yiyëki'? Iñaama, bi ga yiifa'cii tumsinndi.

* 5:38 5: 38 Yéesu bewaat wo'eenaa bídu ga Këyítfaa kifili-imunkaa kudewaakaada an: «kuhas na kuhas, sís na sís, yah na yah, kot na kot», ee waa' kiwo' an ki'ëldúk hídat na tooña fu tooñuda, hanat kiwëñ. Eksoot 21: 24; Léwítík 20: 40; Dëteronom 19: 21.

⁴⁸ Kon enat buwaa matin, fodii dii Paammbúu yii ga d'ook matda.

6

Iñaa Yéesu wo' ga loo kisarahohda

¹ - Binaa d'ú en na kitum iñii Kooh nakoh'danaa, abukat ga kiheel kihotuk bi tah d'ú tumika ga fíkíi buwii béeb. Enndiikanaa, d'ú laakanndii neehal wíinoo ga Paammbúu yii ga d'ookda.

² Kon binaa fu en na kisarah baa laakoonaa kaa típ han, kiwaa' kiyéeguk, fodaa daa buwaa bíinoo jófjófduki tumsi ga d'uuy jaangu-yaawú'caa na mbedicaa, kiheel buwaa ndamba. Mi wo''úuka ee kayoh; ba laasin neehalaagaba kuméeñí'.

³ Wayee fu, binaa fu en na kisarah baa laakoonaa, yah-segaagaraa hanat ki'ínoh iñaa yah-ñaabaagaraa tumda,

⁴ doonaa sarahaagaraa d'aakuk, ee paamfu yii hotin ga iñaa d'aakukinda, hayyaaka ki'ík.

⁵ Ee binaa d'ú en na kikiim Koohaa, kaa madat na buwii bíinoo jófjófdukida. Ba waari kituuk ba kíimi Kooh ga d'uuy jaangu-yaawú'cii na sal-waascii doonaa béeb hotba. Mi wo''úuka ee kayoh; ba laasin neehalaagaba kuméeñí'.

⁶ Wayee fu, fu en na kikiim Koohaa, aasaa túuyaagaraa wěñ kidaakuk ga kaanfuda, fu lan halaa, fu kíim Paamudiigaraa. Ya yaa da, ga d'ekataa wid'aakukí'waama. En danaa, Paamudiigaraa hotin ga iñaa d'aakukinda hayyaaka ki'ík.

Yéesu yeedí'ta buwaa kikiim Kooh

⁷ - Binaa d'ú en na kikiim Koohaa kaa madat na yiifa'cii, d'ú am ga kiwo' rek d'ú ínohoo kiléehí'.

Ba foon an ba yewin tiwo'aa Kooh tumi'ba iña
ba kiiṁḁa.

⁸ Kaa ɛldúkohatba. Iña dŭ sooluk, balaa sah
dŭ kiiṁḁi Kooh, Paamudiigarúunaa, lak ya
ínohinndi haat.

⁹ Kon dŭ jom kikiim Kooh anee:

«Paammbíi yii ga dŭokḁa,
béeb buwii ínohat kisela'kii teekiigaraa,

¹⁰ Nguuriigaraa le'at dii,

Iña fu waa'da laakat ga kakay,
fodaa ka laak ga dŭokḁa.

¹¹ Onaarií iña dí jom kiñam ga besii watida.

¹² Bayalaarií baakaa'cii dí tumida,
fodaa dí ban, dí bayalin buwaa tooñjiiḁa.

¹³ Ee kaa íissii dí keen ga fi' Seytaani,
wayee músaalarií ga sépí'í'-ga-nofi,
[ndaga fu yéri laak kinguuruk,
fu yéri laak kimín, fu yéri laak ndam, bi taa'.
Aameen]*.»

¹⁴ En ki'ena, binaa dŭ bayal buwii iñcii
ba tooñirúudanaa, Paammbúu yii ga dŭokḁa
hayyúu kibayal ban.

¹⁵ Wayee binaa dŭ bayallii buwiinaa,
Paammbúu yii ga dŭokḁa ban bayaloorúu
baakaa'ciigarúu.

Yéesu wo' ga loo ki'oo'

¹⁶ - Binaa dŭ en na ki'ooraa, kaa súuñḁukat
fodii dii buwii jófjófḁuki tumsida: ba api faan-
caagaba kiteeb buwaa béeb an ba oorin. Mi

* **6:13** 6: 13 Lóogísohcii ḁebḁa laakoo wo'eencii ga duuy
héli-júbciida

wo''úuka ee kayoh; ƒa laasin neehalaagaba kuměeñí'.

¹⁷ Wayee fu, binaa fu en na ki'ooraa, sēmúluka bi set, fu la'koleñ hafaagaraa,

¹⁸ doonaa fu teewoo ƒuwaa an fu en na ki'oo'. Paamudiigaraa hotin ga iña ƒaakukinda don inohanka. Ee Paamudiigaraa hotin ga iña ƒaakukinda hayyaaka ki'ík.

*Heelat kilaak alalaa ga ƒookƒa
(Lúkkaa 12: 33-34)*

¹⁹ - Kaa nēgírohƒat haffúu alal ga ęldúna. Dii, maasoh na homaak míninwa kilaas, yasohwa, ee lokcii mínin kihay pook kaan, ƒayyuwa.

²⁰ Namat kinēgírohi' haffúu alal ga ƒook, daa maasoh na homaak mínsoowa kiyasoh ee lokcii mínsoo kihay, pooku kaan, ƒa ƒaywa.

²¹ En ki'ena, daa alalfu enoh ƒééƒ, keeñfu waa da ƒan.

Kuhas, lampu ga faan

²² - Kuhas kėrí en lampii faanfii. Kon binaa dara enndii na kuhasfunaa, faanfaagaraa tóohfa yah ga lee'laat.

²³ Wayee binaa tuhastaagaraa mesikaa, faanfaagaraa ƒééƒfa en ga ñúus. Kon binaa lee'laatii en garaaƒa ñúusaa, waama ñúus hídan na kitėrúus!

Yėesu nakoh ki'óoluk Kooh

²⁴ - Ken mínoo kisúruga'uk ga ha'-kaan ƒanak. Faw fu saŋ yíinoo, fu waa' yaa tesƒa; wala fu taabuk yíinoo, fu foñluk yaa tesƒa. Dú mínoo ki'atukoh kitop Kooh na kitop hėelís.

25 - Iñaama tah mi wo''úu an: kaa bítukat ga ñamahaa [wala anahaa] d'ú laakan sooli kipesoh wala yëerícaa d'ú laak sooli ki'ekuk ga faanndúuda. Ndaga kipes kërí wëñ kilaak solu ñamah ee faan fërí wëñ yëerí kilaak solu. Enndii dee?

26 Malkat ga selii púdida. Ba sokoo, ba píikoo, ba laakoo dap, ee Paammbúu yii ga d'ookda yii ñëmí'ba. Enndii d'ú wëñ selii púdida kilaak solu fúufe?

27 Bii yiida garúu mín kibaat iña hín na siñdaa jokon ga kipesci, bi ya bítuki ga coonucaagari?

28 Kon iñii tahúu kibítuk ya ga iñcaa d'ú ekukan? Malkat ga pëegí-nduhumfii fimóri'fii ga ëgíríida na ga dii fa kolukida: fa lëgëyoo, fa foliloo.

29 Wayee mi wo''úuka, bi ga buu' Salomon na alalaagari tooh, ya ekukkii kúltícaa hín kimo' na wíinoo ga pëegí-nduhumcii.

30 En lak Kooh yërí móri' fodaama pëegí-nduhumfii fimóri'fii ga ëgíríi wati, ee kuwisaa fa yah kijafu ga kiwii donɗanaa, wëña ga, d'ú ga kihaffúu, ya ekoorúu bi jofe? Ngëmiigarúu daal dooyyii!

31 Kon kaa bítukat rek ga kiheel iña d'ú ñaman, na iña d'ú anan, na iña d'ú ekukan.

32 Béeb iñcuma buwii ga ëldúna ee ínohsoo Koohda bërí tumi lëgëy kiheelca. Wayee, Paammbúu yii ga d'ookda ínohin an d'ú laakin sooli gaca.

33 Namat kidëb kiheel Nguurii [Kooh] na kitum iña ya nakohda. Ee iña tes d'ú laak sooli gada,

Kooh hayyúuri ki'e'.

³⁴ Kuwis hanattúu kibít. Kuwis hay kihewí' hafwa, ndaga besaa en béeb coonufaa gaḍa dooyin ga.

7

*Yéesu wo''a an ken hanat ki'atti' mooroomci
(Lúkkaa 6: 37-38,41-42)*

¹ - Kaa atti'at ken, en ḍanaa Kooh atti'oorúu.

² En ki'ena, Kooh atti'anndúu fodaa dú atti'i bimooroombúuda. Ee nataa dú natos buwiida, wəri dú natosohsan.

³ Iñii tah ya fu malaki bolaa en ga kuhaskaa mooroomfu, ee fu mínoo sah kimalaksukoh dúuñii ga kuhaskiigaraada.

⁴ Fu yii fu bay dúuñ ga kuhaskiigaraada, fu mín na kiwo' mooroomfu an: «Iisa mi nísi'taa bolii en ga kuhaskiigaraada?»

⁵ Fu yii fu jófjófúki ga fikii buwiida, dewaa kinis dúuñii ga kuhaskiigaraada, en ḍanaa fu hay kihot dijófi' bi fu mín kinis bolaa ga kuhaskaa mooroomfuda.

⁶ Kaa jafḍat baaycaa iñaa setin ga fikii Kooh enndiikanaa ba mínin kiméeñsuk ga dookkúu ḍowussúu. Ee ban kaa weesat siimii-pemiciigarúu ga fikii mbaamcii, enndiikanaa, ba yahca kitogisoh ḍoñ.

*Kíimat, heelat, fēekírat, Kooh hayyúu kitaas
(Lúkkaa 11: 5-13)*

⁷ - Kíimat, Kooh hayyúu ki'on. Heelat, dú hay kihot. Fēekírat, dú hay kilégísfu.

⁸ En ki'ena, baa kím béeb, onu; baa heel béeb, hot; ee baa fēekí' béeb, hay kilégísfu.

⁹ Bii yiida garúu eran kowukaagari atoh binaa ka kíimmbi mbúurúnaa?

¹⁰ Wala ya e'ka goŋ binaa ka kíimmbi jënaa?

¹¹ Kon dii dú hín kibonɗa, en lak dú bërí mín ki'on towutaagarúu enaama cijófíraa, wëña ga Paamm búu yii ga ɗookɗa. Buwaa kíimmbi enaama cijófí'ɗa, ya onoobacane?

¹² Kon béeb iñaa dú waa' bimooroommbúu tumi'túunaa, dú ban tumɗatɓari. Waasii Móyíis na iñcaa sëlɗiiga-Koohcaa wo'ɗa, nakohu iñaama.

Halcaa kanakcaa
(Lúkkaa 13: 24)

¹³ - Aasohat halaa wiyínwaa. En ki'ena, halaa ëewdoh ɓo' ga kisaŋku'ɗa agin, ee waasaa aaw gaɗa newin kitaaboh*. Yewinin buwaa taam ga waasaama.

¹⁴ Wayee halaa ëewdoh ɓo' ga kipeskaa leehoo taa'ɗa hatin, ee waasaa aaw gaɗa newoo kitaaboh. Yewinndii buwaa mínwa kihot.

Kedik ínohsohsi ga towutaa ka límɗa
(Lúkkaa 6: 43-44)

¹⁵ - Watukat haffúu ga buwii tík haffa bisëlɗiiga-Kooh ee lak sabohɗa. Ba hay garúunaa, ba teewoh kiɗooy en fan baal, ee lak ga ɗuuy keeñcaagaba, ba iñcaa ɓigumuu bisóotí'.

¹⁶ Dú ínohsohanɓa ga tumeencaagaba. Bo' mínan na kibeen kowu reseŋ ga pëegíi-ñaaawaab wala kowu een ga ka'ka'?

* **7:13 7: 13** Ga Këyítcaa cidewaacaa laakin ɓaa bín an: «waasaa ëewdoh ɓo' ga kikaandɗa agin ee newin kitaaboh.»

17 Kedik kijófi'kaa en béeb lími towu timóri', wayee kedikkaa dúukoolin lími towutaa moroo.

18 Kedikkaa jofin mínoo kilím towutaa moroo, ee kedikkaa dúukoolin mínoo kilím towu timóri'.

19 Kedikkaa límmbii towu tijófi' béeb, hay kigúru, jafu ga kiwii.

20 Kon fodaama, buwaa tík hafba biseldíiga-Kooh ee lak sabohda, dú ínohsohanba ga tumeencaagaba.

Buwaa en téelíbee kayoh-kayohda

21 - Enndii an béeb buwii bayiroo «*Ha'mudii, Ha'mudiida» béri aasan ga Nguuraa Kooh ga d'ookda; bii tumi íñii Paammboo yii ga d'ook waa'da béri yah ki'aas.

22 Besaa Kooh yah ki'atti'oh buwii le' béríinaa, hay kiyewin buwaa wo'anndoo an: «Ha'mudii, Ha'mudii, man dí yéegalohée wo'eenaa Kooh ga teekiigaraa. Dí kaalla rabcaa abee buwaada ga teekiigaraa. Dí tummba kintaan ciyewin ga teekiigaraa!»

23 Wayee mi hayba kilof an:

- Mi mosoorúu ki'ínoh, úsaayatoo, dú bii dú meerin kitum íñaa joffiida.

Kaancaa kanakcaa

24 - Kon béeb baa keloh wo'eenii mi meyoh kiwo'da, ee ya taabukiwa ga tumeencaagarinaa, hay kimédírohu na bo' yiñeéñi' yaa tawah kaanci ga atoh.

25 Tob wiyewin keennda bi baalcaa líiffa. Wambalaa na uurisaa tapukka ga kaanfaama, fa bú'tii ndaga fa yípsee ga atoh.

²⁶ Wayee béeb baa keloh wo'eenii mi meyoh kiwo'da, ee ya taabukkiwa ga tumeencaagari-naa, hay kimédírohu na bo' yiñékí'-hel yaa tawah kaanci ga dook koleñ.

²⁷ Toḅ wiyewin keennda bi baalcaa líiffa, wambalaa na uurisaa tapukka ga kaanfaama, fa bú'ta, béebfa tassa tasar.

²⁸ Ga waa Yéesu lēhí'ta kiwo' iñcaama, béeb buwaa waaru'ussa ga jégírohaagari.

²⁹ En ki'ena, ya madéeríi na jégíroh-waascaa. Ndaga ya en kijégírohaa, ya yèrémoo wo'eenci.

8

*Yéesu wēkí'ta baa bay dúukool-gaana
(Marka 1: 40-45; Lúkkaa 5: 12-16)*

¹ Daa Yéesu yoosukee janjagaa, mbooloo wiyaak taabukkari.

² Laakka baa bay dúukool-gaana, ya deeyca gari, yí'a ga fíkiici, wo''ari an:

- Ha'mudii, fu waa'kanaa, fu míninndoo kiwēkí'*

³ Yéesu lērissa yahaagari, le'a ga baa, wo''ari an:

- Mi waarinka, waka! Ga saasi, baa wakka ga dúukool-gaanaa.

⁴ Lēhí'ta Yéesu wo''ari an:

- Abukaa ga kiwo' bo' iñii mi tumi'taada, wayee kara, fu teewohnee haffu ga sarahohaa, ee

* **8:2 8: 2** Fu mínndoo kiwēkí': wo'u an: «Fu mínndoo kisetí'». Dúukool-gaana ga baahaa yaawúu'caa enee dúukoolaa hoonohi dúukoolíraa kideey buwaa. Baa wak ganaa man na ya séti'siru ga yen yisépí'i'.

fu tum sarahaa Móyíis nakoh ga kisetkiigaraada.
En danaa, iñaama hay kiteeb béeb an fu setin[☆].

*Yéesu wēkí'ta súrɡaa soldaaraa yiyaakyaa
(Lúkkaa 7: 1-10)*

⁵ Lak Yéesu yaa aas teeraa Kafarnawom, soldaa', yaa kuliyyuki bo' bitéemée' ga heñ, deeyca gari, kíimmbari

⁶ an:

- Kiyaakii, súrɡaagoo dúukoolin bi mínoo kikuluk, yaa faanukka ga kaan ee sodin lool.

⁷ Yéesu wo''ari an:

- Mi hay kika', mi wēkí'ti.

⁸ Baa wo''a Yéesu an:

- Ha'mudii, joobinndoo fu aas Kaanndoo, wayee wo'aa wo'een wínoo rek, súrɡaagoo wak.

⁹ Mi ga kihaffoo, mi laakin buwaa hanohhoo dook, ee mi laakin soldaa'caa hanohusoo kakay. Binaa mi wo' yii an karanaa, ya ka'; mi wo' yínoo an hayanaa, ya hay; ee binaa mi wo' súrɡaagoo an tumaa iñii yiinaa, ya tummbi.

¹⁰ Daa Yéesu kelohee wo'eencaama, ya waaru''a ga soldaaraa yiyaakyaa. Ya wo''a buwaa taabukeerida an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; ga bu-Isarayeel, mi mossii kihot ken ba laak ngēmaa hín na wii garoo.

¹¹ Ee mi wo''úu an bo' biyewin hay kimeyohu meyaa'-noh na aasaa'-noh, ba bok kanu na Abaraham, Ísaak na Yakoop ga Nguurii yii ga dookda.

[☆] 8:4 8: 4 Malkat Léwítík 14: 2-32.

12 Wayee buwaa jomee ki'aas ga Nguurii yii ga dookda hay kijafu ga fooh ga nūusaa, daa kikodukoh na ki'úñoh sis yah kilaakda.

13 Lēehí'ta Yéesu wo''a soldaaraa yiyaakyaa an:

- Tiida fu yee kaanfu, ka laakohat fodum fu gēmkaɗa. Ga wahtaama siiy, súrgaa soldaaraa wakka peleş.

Yéesu wēki'ta payam Simon na bibo' biyewin biliis

(Marka 1: 29-34; Lúkkaa 4: 38-41)

14 Waa ennda ɗa, Yéesu ka'ta kaan Pee', ya laak payam Pee' yibeti yii ga dook fayaañ, dúukoolin ee faanfaa tamin jír.

15 Yéesu ammbari ga yah, tamohlaataa faanfaa dalla kiyím, lēehí'ta ya kolukka, ya aawwa kitoputu' Yéesu.

16 Ga noh-soosaa, Yéesu haydohɗussa bibo' biyewin baa raɓ am. Ya kaalla raɓcaa na doolaa wo'eenaagari ee ya wēki'ta dúukoolí'caa béefɓa.

17 Fodaama, iñaa Ísayii, seldíiga-Koohaa wo'eeda matta. Ya wo'ee an: «Ya bewin ga hafci coonuciigaruu, ya koorukin dúukoolciigaruu.»

Buwaa waa' kitaabuk Yéesuda

(Lúkkaa 9: 57-62)

18 Daa Yéesu hotee mbooloomaa wiilinndi, ya ebilla tēelíbéecaagari an:

- Du paafat ɓakii giyyii hanoh gaada.

19 Laakka jégíroh-waasaa deey gari, wo''ari an:

- Jégírohii, daa fu yah tóoh, mi hayyaa ki-taabuk.

20 Yéesu wo''ari an:

- Tílcii laakuunun d'úl ee selcii ga asamaanda laakuunun taal, wayee Kowukii bii laakoo daa ka leeman hafiigari.

21 Bo' yiliis ga tēelíbéecaagari wo''ari an:

- Ha'mudii, onaroo paay mi ka' ki'acnee paammboo.

22 Wayee Yéesu wo''ari an:

- Taabukaaroo, fu íis buwaa kaaninda ba ac buwaagaba kaanda.

Yéesu tuuki'ta uuris wiyaak

(Marka 4: 34-41; Lúkkaa 8: 22-25)

23 Lēehi'ta Yéesu aassa ga gaal-loocaa, tēelíbéecaagari taabussa nari.

24 Uuris wiyaak dalla kiyíp ga giiyaa bi dúuscaa caa yah ki'úul gaal-loocaa. Wiima lak Yéesu yii neeh.

25 Tēelíbéecaa hayussa gari, yúudussari na tifiip an:

- Ha'mudii, somaarí, kikaankii kii hayyuu!

26 Yéesu wo''aba an:

- Iñii tahhúu ya kiniik hinda? Dú daal ngēmiigarúu yēgíssii!

Waa ennda da, ya kolukka, gētta uurisaa na giiyaa, tóoh ennda selew.

27 Ba jaahli''a lool, ba baa wo' an:

- Moo bii yii yērí en ba bi uurisii sah na giiyii tumsi ga iñaa ya nakohda?✧

Yéesu wēkí'ta bo' banak baa rab am

(Marka 5: 1-20; Lúkkaa 8: 26-39)

✧ 8:27 8: 27 Mēdírohat na Kañcaa 65: 8; 89: 10; 107: 23-32.

28 Ga waa Yéesu le'a bakaa giyyaa Gélílee hanoh gaa, ga kúlkaa Gadaraada, bo' banak baa rab am, meyohussa ga loycaa†, gú'dukohussari. Buwaama namee kisoot hen bi ken kaañéeríi kikooroh waasaa waama.

29 Ba aawwa kifip an:

- Fu naríi ya, fu Kowukii Kooh! Kitummbíi iñaa meskin haydohhaa dii ee wahtii le''ii duume?

30 Wiima lak ga disam di'úsaayí' laakin yop-mbaam-parki wiyaak waa en na kiniiru daama.

31 Rabcaa am buwaada kíimussa Yéesu an:

- En an fu yahhíi kikaal dí meyoh ga buwii biinaa, ekaaríi ga yop-mbaamaa wúunee!

32 Yéesu wo''aba an:

- Tíidat d'ú aas gaba!

Rabcaa meyohussa ga buwaa, aasussa ga mbaamcaa. Ga saasi béeb yopaa írkísukohha dook janjagaa, wa keennda ga giyyaa, wa muu'ta.

33 Buwaa ní'see yopaada núpussa, aasussa teeraa, ba béesti'ta tooh iñaa laakda, na iñaa dal buwaa banakbaa rabcaa abeeda.

34 Waa ennda da, béeb bu-teeraa meyussa kigú'dukohnee Yéesu. Daa ba hoteeri, ba kíimmbari ya mey gohaagaba.

9

Yéesu wéki'ta baa lafañin
(Marka 2: 1-12; Lúkkaa 5: 17-26)

† 8:28 8: 28 Loycaa waama, ga iñaa weñ kiyewinda, tumsee ga atohaa bayin nonj wala acu ga duuy atoh ciyaak.

¹ Waa ennda dfa, Yéesu aassa gaal-loocaa, ya húsissa giyyaa Gélilée, ya boyukka teeraa ya dēkohda.

² Daama ya haydohdussa baa lafañin ee faanuk ga dook gatan. Daa Yéesu hotee ngēmaagaba waama, ya wo''a lafañaa an:

- Yaal, helpu dalat, baakaa'cumgaraa bayalununda.

³ Jēgíroh-waascaa baa wo' ga dūuyba an:

- Bii yii basin Kooh!

⁴ Wayee Yéesu ínohha iñaa en ga helcaagaba, wo''aba an:

- Iñii tah ya dū laak halaatcum cibóní'cuma ga helciigarú?

⁵ Kon iñii yiida wēñ kiyooḅ kiwo' lafañii? Kiwo''i an «Baakaa'cumgaraa bayaluunundaanoo», kiwo''i an «Kolka fu tīn»?

⁶ Wayee bi dū ínoh an ga ēldúna Kowukii bii onuunun kibayal baakaaraa, malkat:

Ya wo''a lafañaa an:

- Kolka, bewaa gataniigaraa, fu yee kaanfu!

⁷ Baa kolukka, yaa yah kaanci.

⁸ Daa buwaa hotee iñaama, ba dalla kitíit, ba baa ndam Koohyii on bo'-súusúus kimín kitum iñaa hinda kiyakda.

Yéesu bayya Měccēe

(Měccēe 2: 13-17; Lúkkaa 5: 27-32)

⁹ Yéesu meyca, yaa yah. Ya hotta baa teeku Měccēe, yugin ga daa buwaa fayohi juutida. Yéesu wo''ari an:

- Taabukaaroo!

Měccēe kolukka yaa taabuk Yéesu.

10 Laakka bes, Yéesu yuŋga kiŋam ga kaan MěccĚe. Juuti biyewin na fiŋbo' biliis fiŋbóní', hayussa, bokussa na Yéesu kanu, ya na tēelíbéecaagari.

11 Fērísíyeenċaa hotussa iŋaama, wo'ussa tēelíbéecaa Yéesu an:

- Iŋii tah ya jégírohiirúu bok kiŋam na juuticii na buwii fiŋbóní' bii bii?

12 Wayee Yéesu kelohhaŋa, loffaŋa an:

- Buwii dara gaa naŋaŋa enndii ŋa laak sooli ga payoh, wayee buwii dúukoolda ŋerí laak sooli ga.

13 Karat, dú heel ki'ínoh iŋaa wo'eenii wii waa' kiwo'da: «yērmaandi wēŋŋoo kinebloh kisarahoh júu'»[☆], ndaga mi hayyii éldúna kibay buwii tík haŋa fiŋbo' ŋijúwí'da, wayee mi hay kibay ha'-baakaa'cii.

Yéesu wo''a ga loo ki'oo'

(Marka 2: 18-22; Lúkkaa 5: 33-39)

14 Waa ennda ŋa, tēelíbéecaa Saŋ hayussa ga Yéesu, ŋa meekissari an:

- Iŋii tah ya dí na Fērísíyeenċii dí oori ee tēelíbéeciigaraa oo'soo?

15 Yéesu loffaŋa an:

- Bedohcaa ha'-kílookkaa, mínan na ki'en keeŋŋa newoo ee lak ha'-kílookkaa yaa naŋa? Wayee bes waa hay, waa ha'-kílookkaa hay kibewohu ga leeloŋa; le' ŋeríinaa, tēelíbéeciigoo hay kidalu ki'oo'.

16 Ken daafoo píis wi'as ga líil-kúltí, ndaga píisaa wi'aswaa hay kibaydoh yen ga líil-kúltaa, wa tum ŋaraa wēŋ kiyak.

[☆] 9:13 9: 13 Malkat Osee 6: 6.

17 Ee ken tumoo biiñ* wi'as ga mbúus-oncaa maañin. Enndiikanaa biiñaa lúúdaa, mbúuscaa pook, biiñaa aamuk, mbúuscaa yasukoh. Biiñ wi'as kay tumsi ga mbúus-on ci'as, en d'anaa ca béebca ca mín kimaañ.

Kowu baa kuliyuk ga jaangu-yaawúuraada na Betifaa le'ee ga Yéesuḁa.

(Marka 5: 21-43; Lúkkaa 8: 40-56)

18 Lak Yéesu yaa lís kiwo' fodaama, bo' yaa kuliyuk ga yaawúu'caa hayya, yí'a ga fikiici, wo''ari an:

- Kowuroo kibeti han kikaan diima-diima, wayee hay fu tikki yahciigaraa ee ka hay kipesis.

19 Yéesu kolukka, yaa yah na baa, ya taammba na tēelíbēecaagari.

20 Laakka betifaa daanee kimeydoh ñif rek iñaa le'in tikiis tidaanakaah na tanak; fa kooro-hha fenoo, le''a ga pawaa kúltifaa Yéesu,

21 ndaga fa wo'ee ga helci an: «Binaa mi le' rek ga kúltifaagarinaa, mi hay kiwak.»

22 Yéesu heelukka, hottari, wo''ari an:

- Jowu, helpu dalat, ndaga ngēmumgaraa wēkdinndaa. Ga wahtaama sii' betifaa wakka.

23 Yéesu le''a kaan baa yaama kuliyuk ga yaawúu'caada, ya hotta mbiiwohcaa†, ee lak coowaa ban d'úukin pút ga mbooloomaa, ya wo''aba an:

24 - Meyat fooh! Ku'oomaa-jowukii kaandii, ja en na kineeh rek. Daama, fuwaa baa ciibsukki.

* 9:17 9: 17 Biiñ wi'as Biiñ enee anahaa yaawúu'caa mee'see ki'an ee meyoh ga kowu resen. † 9:23 9: 23 Mbiiwohcaa ba bok ga tipohcaa daanee kibayu ga hew loy. Ba taabi na beti-looyohcaa kihúmbal loycaa.

25 Buwaa meydohussa fooh, lĕehí'ta Yéesu aassa túuyaa. Ya ammba yahaa ku'oomaajowukaa, ja kolukka.

26 Ińaa hew yaama síwwa ga đúuy gohaama bĕebwa.

Yéesu wĕkí'ta búumí' banak

27 Yéesu meyohha daama, ya yaa yah. Laakka búumí' banak baa taabukki ee ba baa fiip an:

- Kucaasamunkii Dĕwít, yĕrĕmaarii!

28 Ga waa Yéesu le''a kaanfaa, búumí'caa hayussa gari, ya meekissaba an:

- Dú gĕmin an mi mínin kitum ińii dú kíimboodane?

Ba taassa an:

- Ee, Ha'mudii, fu míninka.

29 Yéesu dalla kile' ga tuhastaagaba, wo''a an:

- Ińii dú kíimđa laakat fodii dú gĕmkada.

30 Tuhastaagaba dalla kilĕgísuk, ba baa hot. Lĕehí'ta Yéesu gĕttaaba, wo''aba an:

- Watukat! Ken hanatka kiyĕeń!

31 Wayee daa buwaa meyee, ba síwi'ta teekaa Yéesu ga gohaama bĕebwa.

Yéesu wĕkí'ta baa luub hen

(Lúkkaa 11: 14-15)

32 Ga wahtaa búumí'caama meyu kiyahđa, Yéesu haydohđussa baa raf am, luublukohhari.

33 Yéesu kaalla rawaa, luuwaa aawwa kiwo'. Buwaa waaru''a ga lool, ba baa wo' an:

- Ińaa man na yii, ken mosoori kihot ga Isarayeel.

34 Wayee Fĕrísiiyeenĕaa ba wo'ee an:

- Buurii rafcii, yĕrĭ onndi dooli kikaal rafcii ga buwii.

*Yéesu laakka yërmaandi ga mbooloomaa
(Marka 6: 6,34; Lúkkaa 10: 2)*

³⁵ Yéesu yaa wiil béeb teerucaa na dëk-kawcaa, ya yaa jëgíroh ga jaangu-yaawúu'caa, ya yaa jangat ga loo Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Nguuraa Koohda. Ya yaa wëkí' dúukoolcaa buwaa béebca na béeb iñcaa mesik buwaada.

³⁶ Daa Yéesu hotee mbooloomaa enin nërëm ndaga coonu en fan baalcaa laaksoo niíroh, ya laakka yërmaandi wiyaak gaba.

³⁷ Ya dalla kiwo' tēelíbéecaagari an:

- Píikii yewinin ee píikohcii caakussii.

³⁸ Kon kíimat ha'-píikii ya baat kiwosoh bilëgëyoh ga píikiigari.

10

Yéesu bayya apotaa'caagari

¹ Waa ennda da, Yéesu bayya tēelíbéecaagari bidaañkaah na banakbaa, ya onndaba dooli kimín kikaal raβ ga buwaa na kiwëkí' dúukoolcaa buwaa béebca na béeb iñaa mesik buwaada.

² Teekcii apotaa'cii bidaañkaah na banakbii cëri cii: yaa debda, Simon yaa baysi Pee'da, na Andari këmëenjkíci, towutaa Sebedee: Saak* na Sañ këmëenjkíci,

³ Filiip na Bartulëmíi, Toomaa na Měccëe juutaa, Saak kowukaa Alfee, na Tadee,

* **10:2** 10: 2 Saak teekaa Yakoobos (Yakoop) wëri enee ga wo'eenaa yaawúu'caa. Malkat ban ga gúris 10: 3.

⁴ Simon selootaa†, na Yúdaa Iskariyot yaa onan Yéesu bíiŋɗa.

Yéesu wossa apotaa'caagari bidaaŋkaah na banakɓaa

⁵ Buwaa bidaaŋkaah na banakɓaama bëri Yéesu wosee, ya dígallaɓa an:

- Kaa karat gohcaa buwaa enussii yaawúu' dëkohɗa ee kaa aasat teerucaa ga kúlkaa Samariída.

⁶ Namat kika' ga buwaa ga heetaa Isarayeel múuyuunun fodii bibaalɗa.

⁷ Daa dú kooroh béeb, yéegalohat an: «*Nguurii yii ga dookɗa deeyin, wii dii!»

⁸ Wëkɗat dúukoolí'caa, mílísɗat buwaa kaaninɗa, sétírat buwaa gaana'inɗa, kaalat rabcaa ga buwaa. Dú onuunun ee dú meekisohussii dara ga, onohat ban ee kaa meekisohat dara ga.

⁹ Kaa baydohat dara ga poossúu, enndii wúruus, enndii heelís, enndii përem.

¹⁰ Kaa baydohat dara ga baawaagarúu, enndii hëmbu, enndii kúltí fisúmiyukaah, enndii ñafa', enndii doo', ndaga lëgëyohaa en béeb jomin kiñam✧.

¹¹ Dëk-teeru wala dëk-kawaa dú mín ki'aas béeb, meekisohat ati laakin bo' yilëeki'-haf yaa mínndúu kitook ga kaanci; dú dal ga kaanfaama bi ga daa dú kolukohan da.

† **10:4** 10: 4 Selootaa wo'eena dakantilohu ga Simonɗa wëri e'see lagaa yaawúu'caa waa'see kilaak haɓɓaɗa. 'Ba daanee kiheñoh fu-Room ee ɓa tookéerii kifay buu' Sesaa' lempu na ciliis. Malkat ɓan Tum 1: 13. ✧ **10:10** 10: 10 Malkat 1 Korenti 9: 4; 1 Timotée 5: 17-18.

12 Dú en na ki'aas kaanfaanaa, kēñdat bu-kaanfaa an: «Jam namohat narúu!»

13 Binaa buwaa dēk ga kaanfaama tookussúunaa, jamaa dū kīimda yoosukat gaba, wayee ba tookkiirúunaa jamaa dū kīimda boykat garúu.

14 Ee kaan wala teeraa dū aasoh, binaa dū tookussii da ee wo'eenndúu sūkúrukussiinaa, meyohat kaanfaama wala teeraama, dū pērtuk pēndēlaa ga kotcaagarúuda.

15 Mi wo''úuka ee kayoh; besaa yah ki'atti'ohuda le'aa, bu-dēkaa Sodom na Gomoo' bērí tani'an bu-dēkaawaama atti'.

*Coonucaa sek tēelíbēecaa Yéesuda
(Marka 13: 7-13; Lúkkaa 21: 12-17)*

16 - Sūkúrukát, mi yii wossúu fodii bíbaal ga leeloo bigumuu. Kon taabat na kiteey fodii gon ee dū lewet fodii ho'.

17 Watukat haffúu ga bo'-súusúus, ndaga ba hayyúu kibay paancaa ee ba hayyúu kitíp laa-woo ga dūuy jaangucaagaba.

18 Dú hay kibayu ga fíkíi gúwernēe'caa na ga fíkíi buu'caa ndaga teekiigoo. En danaa, dū en seedi ga fíkíiba na fíkíi bēeb heetcii ga ēldúnada.

19 Binaa dū bayu paancaanaa, helciigarúu dalat ga daa dū wo'anda na iñaa dū yah kiwo'da. Iñcaa dū yah kiwo'da, dū e'sanca ga wahtaama siiy.

20 En ki'ena, enndii dū bērí yah kiwo' wayee Heli meyoh ga Paammúuda yērí yah kiwo' kooroh túuwtiigarúu.

21 Yaakmun hay ki'eroh kēmēen'kíci ya tíku kikaan. Paamun hay ki'eroh kowuci ka tíku

kikaan. Oomaacaa hay kibefku keenu ga d'ook paamba na eewba, aplukba.

²² Mi hay kitah bi bo' biyewin hayyúu kisagu. Wayee baa fu guu'guuluk bi ga daa tooh leehanaa, fu yaama fu hay kimúc.

²³ Teeraa d'ú ka', d'ú hatalu ga kipessúu daamanaa, núpat, d'ú ka' teeru wiliis. Mi wo''úuka ee kayoh; d'ú lëehd'oo kiwíil teerucii ga Isaray-eelda ee Kowukii bii hayyii.

²⁴ Tëelíbee mínoo kipaaf baa jégí'tida ee súruga mínoo kipaaf ha'-kaanci.

²⁵ Tëelíbee heelat kiman na baa jégí'tida rek ee súruga heelat kiman na ha'-kaanci rek. En lak ha'-kaadii yéri ba bay Belsebulaa‡, wëña ga bukaanci, ba baysan na?

Baa cal kiniikda

²⁶ - Kon kaa niikat ken. Ndaga laakkii iña min kidaakuk bi hotukoo ee laakkii iña bo' min kidaak bi meydohsoo fañ.

²⁷ Iña mi wo''úu ga wek, béestíratti ga noh tañ ee iña d'ú mēedíru, yéegalohatti ga leelo paancaa.

²⁸ Kaa niikat buwaa mínu ki'ap faan ee mínsoo ki'ap fítfa. Namat kiniik baa mín kisañku' faan na fit ga safarada.

²⁹ Tudiindii' tanak toonohsirii dērēme? Moona déy, jínoo gata keenoo kakay ee nebpíi Paamudi-igarúu.

³⁰ Wayee d'ú, bi ga fenfii hafciigarúu sah, toohfa kíduunun.

‡ 10:25 10: 25 Belsebul iña teek wiliis waa eru Seytaanii kuliyuk ga rafciida.

³¹ Kon kaa niikat dara, ndaga dŭ, dŭ bĕrĭ wĕñ solu tóoh diindii'cii.

Kitook wala kitaasuk Yĕesu

³² - Baa fu tookkoo ga fĭkĭi buwiinaa, mi ban mi hayyaa kitook ga fĭkĭi Paammboo yii ga dŭokda.

³³ Wayee baa taasukkoo ga fĭkĭi buwiinaa, mi ban, mi hayyaa kitaasuk ga fĭkĭi Paammboo yii ga dŭokda.

Yĕesu haydohhii jam wayee haydoh kihĕgĭskoh

³⁴ - Kaa foogat an mi haydoh jam ga ěldŭna. Mi haydohhii jam wayee mi haydoh kihĕgĭskoh.

³⁵ Mi haydoh kihĕgĭskoh ga dĭkaanti kowu kiyaal na paamci, dĭkaanti kowu kibeti na eeci, dĭkaanti beti na payamci yibeti.

³⁶ Bo', buwaa waaranndii gari kihotda, yah bu-kaanci. Yĕesu wo''a tĕelĭbĕecaagari an:

³⁷ - Baa wĕñ kiwaa' paamci wala eeci loo mi, baama joobinndi ya en tĕelĭbĕeroo. Baa wĕñ kiwaa' kowuci kiyaal wala kibeti loo mi, baama joobinndi ya en tĕelĭbĕeroo.

³⁸ Baa koorukkii kuraanaagari[§] taabukiroonaa, baama joobinndi ya en tĕelĭbĕeroo.

³⁹ Baa fu waa kisom kumuunfunaa, fu hayka kiñak bi taa'. Wayee baa mi tahhaa kiñak kumuunfunaa, fu hayka kilaakis.

Yĕesu dĭgohin enaama cinĕwĭ'

[§] **10:38** 10: 38 Kuraanaa wĕrĭ en kitook kison na kitook ki'eroh kumuunci fodaa Yĕesu.

40 - Baa te''úu ga kaancinaa lakanaa te''oo, ee baa te''oo ga kaancinaa, te' baa wossoofa.

41 Baa te' seldiiga-Kooh ga kaanci, ndaga ki'en seldiiga-Koohkaa yaamanaa, ya hay kilaas neehalaa seldiiga-Kooh jom kilaasfa. Ee baa te' bo' yijúwí' ga kaanci ndaga kijúbkaa yaamanaa, ya hay kilaas neehalaa baa yijúwí'yaa jom kilaasfa.

42 Luu enee kaas-músú wisóosí' wíinoo don, baa fu onwa bo' yíinoo ga tēelíbéeciigoo, yaa ínohoo dara, ndaga dii ya en tēelíbéeroofanaa, mi wo''úuka ee kayoh, fu hay kilaas neehalaa-garaa.

11

San-Bētís wosohha ga Yéesu

(Lúkkaa 7: 18-35)

¹ Ga waa Yéesu lēehí'ta kiwo' tēelíbéecaagari bidaañkaah na banakbaa iñcaa ya nakba kitumfa, ya kolukohha daama, yaa yah ga teerucaa ga gohaada kijégíroh na kiyéegaloh Hewhewaa winéwí'waa.

² Ga waa San kelohha ga duuy kasaa iñaa Kiristaa tumfa, ya wossa ga tēelíbéecaagari,

³ kimeekis Yéesu an:

- Fu yērí en baa jom kihaydanoo, dí sekan bo' yiliis?

⁴ Yéesu dalla buwaa kitaas an:

- Karat, dú béestí'nee San iñcii dú kelohfa na iñcii dú hotfa:

⁵ búumí'cii bii hot, lafañcii bii tīn dijóffí', gaanacii bii sétíru, dēkcii bii keloh, faraafcii cii mílís, ee nduulcii bii yéegalú Hewhewii winéwí'wii.

6 Baa mi tahhiiraa kisoof fenoo ga ngĕmaagaraanaa, fu yewinin múu'!

7 Tĕelíbéecaa banakbaa, daa ba soofee, Yéesu aawwa buwaa kiwo' ga loo Saṅ, an:

- Dú karee kimalaknee ya ga ĕgí'-dúndagaa? Pĕegíi-pĕrúudúufaa en na ki'eguk ga uurisaane?

8 Enndiikanaa, dŭ karee ya kimalaknee? Bo' yaa ekuk kŭltí cimóríre? Ee sah buwii ekuk kŭltí cimórí'da bii ga kaancii buu'cii.

9 Kon dŭ karee kimalaknee ya daama? Sĕldíiga-Koohe? Ee! Mi wo''úuka, baama paafin sah sĕldíiga-Kooh.

10 Saṅ yĕrí en baa wo'u ga Kĕyítfaada an: «Mi yii wos bo''oo, yaa dĕwrukanndaa, ki-waayuki'taa waasum.»

11 Mi wo''úuka ee kayoh; ga buwii límukoh ga betida béebba, mossii ga kilaak yínoo yaa wĕñ Saṅ-Bĕtís kiyak; ee moona déy, baa wĕñ kijutuut ga Nguuraa yii ga dookda, yĕrí wĕñ Saṅ-Bĕtís kiyak.

12 Iña aboh ga jamaanaa Saṅ-Bĕtís hayohda bi diima, Nguurii yii ga dookda wii soogu na dooli* ee buwii meeri ki'ek dooli ga iña en béebda bĕrí heelwa kite', ba laakwa.

13 En ki'ena, béeb sĕldíiga-Koohcaa na Waasii Móyíis yĕegalohseera Nguuriima bi ga daa Saṅ hayoh.

14 En lak dŭ mínka kitookaa mi wo''úu man Saṅ yaama yĕrí en Ili, sĕldíiga-Koohaa jomee kihayisda.

15 Baa fu laakin nof kikelohaa súkúruka.

* 11:12 11: 12 Malkat Lúkkaa 16: 16 na iña wo'u gađa.

16 Buwii jamaanii wati, mi mědírohanba naba? Ba man na oomaacaa yugu ga paanaa děkaa ee ba wo' mooroomba an:

17 «Dí mbiifɔfinndúu ee dŭ hammii! Dí helemin ee dŭ dayukkii.»

18 En ki'ena, Saŋ-Bĕtís hayin, ya ñamoo ee anoo fodii buwii, ee dŭ wo' an: «Ya laak raɓ».

19 Kowukii bii hayin, kii ñam, kii an, ee ba wo' an: «Malkat bii yii halaat kiñam doŋ na ki'an biiñ ee ya filiimunoh na juuticii na tumoh-baakaa'cii.» Wayee iñii kiñaañkii Koooh límida, wĕrí teewohi an ka júwin.

Dĕkcaa sagu kigĕmɔa

(Lúkkaa 10: 13-15)

20 Waa ennda ɔa, Yĕesu keennda ga ɔook teerucaa ya wĕnee kitumoh kintaan ee buwaa súpítséeri kipeskaagabaɔa, ya yaa ña'ba an:

21 - Massa dŭ bu-Korasee! Massa dŭ bu-Betsaydaa! Ndaga kintaancii tumsee ga ɔuuycúuɔa, tumsee ga ɔuuy děkaa Tíi' na waa Sídoŋaa, eneenaa kumĕeñi' ba koorin ga saaku na wet kiteewoh an ba récukin baakaa'ciigaba.

22 Kĕrí tah mi wo''úu an besaa atti'ohsanɔa le'aa, bu-Tíi' na bu-Sídoŋ bĕrí tani'anndúu atti'.

23 Ee dŭ, bu-teerii Kafarnawom, dŭ yaakaa' an dŭ hay kibĕwíru bi ga ɔook-Koohe? Ó'óo, dŭ yah kiyóoskíru bi ga bu-baam. En ki'ena, kintaancii tumu ga ɔuuycúuɔa, tumsee ga teeraa Sodoma eneenaa wa wii lís bi wati.

24 Kĕrí tah mi wo''úuka, besaa atti'ohsanɔa le'aa, teeraa Sodom wĕrí tani'anndúu atti'.

Yĕesu wo''a na buwaa yóoskírin hafbaɔa

(Lúkkaa 10: 21-22)

25 Ga wahtaama, Yéesu wo''a an:
 - Buba, mi yii gërëmmbaa, fu, Ha'mudii d'ook na kakay, ndaga iña fu d'aa ha'-hamhamcii na buwii jagind'a, fu teewinwa oomaacii.

26 Kayoh buba, iñaama laakohd'a, ndaga iñaama yëri fu waa' ya laak.

27 Paamboo tíkin tóoh ga yahhoo. Ken ínohoo Kowukii enndii Paamudiinaa, ee ken ínohoo Paamudii enndii Kowukii na buwaa Kowukii waa'bari kiteef'da naa.

28 Hayat garoo béebpúu d'ú bii d'ú sodin ee d'ú bítukohind'a, mi onndúu íika'.

29 Koorukat íinii mi gallúud'a, d'ú yoon garoo, ndaga mi yewinin jam ee mi yóoskírin haffoo, en d'anaa fítciirúu laak íika'.

30 En ki'ena, íinii mi gallúud'a yoowin ee d'ofiigoo mi koo'túud'a erefin.

12

Yéesu yëri laak bes Sabat

(Marka 2: 23-28; Lúkkaa 6: 1-5)

1 Ga bescaama, hídukoh ga bes Sabat, Yéesu kooree ga d'uuy yooncaa lúudin*. Lakanaa tēelíbéecaagari yaawuunun, ba aawwa kiweel ga boŋcaa✧, ba baa ñam towutaa.

2 Laakka Fërisiyeenŋaa hot iñaama, ba wo''a Yéesu an:

- Malkaa tēelíbéeciigaraa! Ba bii tum iña Waasii kokohin kitum ga bes Sabat.

3 Yéesu dallaba kilof an:

* **12:1 12:** 1 Lēegísoh ciyewin tumu daama «yoon-beli»: boŋcaa beli waa' kiman na boŋ píim, kuuncaagari cëri hēwrohsi mbúurú. ✧ **12:1 12:** 1 Malkat Dēteronom 23: 26.

- Hanaa dú jaɲngii iña buu' Dëwít tume bërí lak ya yaawin ya na buwaa taabee narida?

⁴ Ya aassa taalaa Kooh, ya ñammba naba ga mbúurúcaa meydohdusee Koohda. Moona déy, ya na buwaa taamsee narida, waas onéerí yíinoo gaba kiñam ga mbúurúcaama, saraho-hcaa doɲ onuca kiñam✧.

⁵ Wala book, hanaa dú jaɲngii ga Këyítfaa Waasaa Móyíis an, en ga bes Sabataa sarahohcaa hëyrohu kilégëy ga Kaanfaa Koohda tumu iña hoonohu kitum ga besaamada ee iñaama enoo tooñ gaba.

⁶ Moona mi wo''úu man laakin dii baa wëñ Kaanfaa Kooh.

⁷ Bíduunun ga Këyítfaa an: «Yërmaandi wëñjoo kinebloh kisarahoh júu'»✧. Binaa dú inohee iñii wo'eenuma waa' kiwo'danaa, eneena dú daloo ga dook buwaa tummbii dara yibóní'.

⁸ En ki'ena, Kowukii bii kërí laak bes Sabat.

*Yéesu wëkí'ta baa yahaa dooykin
(Marka 3: 1-6; Lúkkaa 6: 6-11)*

⁹ Yéesu meyooha daama, aassa jaangu-yaawúuraagaba.

¹⁰ Wiima lak laakin daama bo' yaa yahaa dooykin. Fërisiyeençaa enee daamada meekisohha Yéesu an:

- Waasiigaruu onohin kiwëkí' bo' ga bes Sabate?

Fodaama ba waaree iña ba yabohanndi.

¹¹ Yéesu taassaba an:

✧ 12:4 12: 4 Malkat Léwítík 24: 9. ✧ 12:7 12: 7 Malkat 9: 13; Osee 6: 6.

- Yiida garúu, binaa ya laak baal yíinoo don, ee baalaa keen ga noŋ wihóotí' ga bes Sabataa, ya karoori ki'am meydohhi?

¹² Ee bo' wëñ baal kilaak solu fúuf. Kon Waasii onohin kitumi' bo' iñaa jofin ga bes Sabat.

¹³ Waa ennda d̄a, Yéesu wo''a baa yahaa dooykinda an:

- Lërísaa yahiigaraa!

Baa lërísaa yahaagari, wa wakka, mannda na wíinoowaa.

¹⁴ Fërisiyeencaa dalla kimeyu, ba hídohha kimalak ga daa ba tuman bi ba apluk Yéesu.

Yéesu yëri en súrkaa KooH tanukd̄a

¹⁵ Ga waa Yéesu ínohha an Fërisiyeencaa baa heelli ki'ap, ya kolukohha daama. Mbooloo wiyaak taabukkari ee ya wëkí'ta béeb̄ buwaa d̄úukool gada.

¹⁶ Wayee ya d̄íngaba na wo'een, kihoonohba kiwo' baa ya end̄a.

¹⁷ Iñaa laakohhada, doonaa iñaa Ísayí, seldíga-KooHaa wo'eed̄a mat, ya wo'ee an: «KooH wo' an:

¹⁸ - Súrkiigoo mi tanukd̄a yeema.

Yii mi keeñuk ee yëri soos keeñjood̄a.

Mi hay kiyóoski' Heliigoo ga dookci,

ee ya hay kiteeb̄ heetci béeb̄ca iñaa en kijúb̄d̄a.

¹⁹ Ya heelanndii ñaroh na ken,

ee ken kelohanndii konnaaci ga mbedicii.

²⁰ Ya weelanndii pëgíi-përuúduúfaa leemukin,

ee ya yímanndii kiwiikaa en na kidúuk.

Ya tuman fodaama bi ga daa kijúb̄ laakohan ndam ga dook ełdúna,

21 ee bééβ heetcii tíksan yaakaa' gari.»

*Yéesu yabussa kitaam na Seytaani
(Marka 3: 22-30; Lúkkaa 11: 14-20)*

22 Waa ennda ɗa, Yéesu haydohɗussa ɓaa raβ am, búumí'tari, luuβlukohhari, Yéesu wèkí'tari bi ɓaa mínissa kiwo' na kihot.

23 Mbooloomaa waaru''a ee bééβ ɓuwaa ɓaa wo' an:

- Bii yii enndii kucaasamunkii Dèwít wo'udfane?

24 Daa Fèrísíyeenɗaa kelohsee iñaa wo'u yaama, ɓa wo''a an:

- Doolii Belsebul, buurii raβcii, e' bii yiida, wèrí onndi kimín kikaali raβ ga ɓuwii.

25 Yéesu ínohha iñaa en ga helɓaɗa, ya dallaba kiwo' an:

- Kúlkaa hégískoh ga ɗuuyka bééβ aaw ga kidúm. Teeru wala kaan hégískoh ga ɗuuycinaa mínoo kituuk.

26 Kon binaa Seytaani kaal Seytaaninaa, ya hégískohin ga ɗuuyci. Haa baanaa nguuraagari mínan na kituuk?

27 Ee en an mi, Belsebul yèrí onndoo dooli kikaal rawaa, haa bii on ɓuwiigarúu dooli kikaal raβ ɓa? Kon ɓuwumgarúu, ga kihafɓa, ɓèrí atti'anndúu.

28 En ki'ena, en an mi kaali raβcii na Helii meyoh ga Koohɗanaa, kon Nguurii Kooh le'in bi garúu.

29 Wala ɓan, ɓo' mínan na ki'aas kaan ɓaa yaa na doolaagari gík, ya ɓeβ iñaa yaama laakɗa ee ya dewohhii ga kibaŋgi paay, doonaa ya han kimín kipook kaanfai?

30 Baa fa'tii naroonaa, heñoh naroo, ee ßaa nëgírohii naroonaa, yii tasarsoh.

31 Këri tah mi wo''úuka, baakaaraa ßo' mín kitum tóoh na baseenaa ßo' mín kibas Kooh tóoh, ya míninca kibayalu, wayee ßaa fu ßas Helaa yisela'í'yaa ßéeb, fu bayalsooka.

32 Baa fu wo' iñaa moroo ga Kowukii ßiinaa, fu míninka kibayalu, wayee ßaa fu ßas Helii yisela'í'yii ßéeb, fu bayalsooka bi taa': enndii dii ga ëldúnanii wii, enndii ga waa en na kihayða.

Kedik na towutaa ka límða
(Lúkkaa 6: 43-45)

33 - Abat an kedik jofaa, líman towu tijófi', kedik d'úukoolaa líman ßan towutaa moroo. Kedik ínohohsan ga kowukaa ka límða.

34 Túuk goñ-saamaancii! Dii d'ú bonda moos, d'ú mínan na kiwo' yijófi'? En ki'ena, iñaa meyi ga kúuw yëri líif ga keeñ ha'ci.

35 Bo' yijófi' meydohi enaama cijófi' rek ga keeñaagari líif na yijófi'da; ee ßo' yibóni' meydohi enaama cibóni' rek ga keeñaagari líif na yibóni'da.

36 Mi wo''úu an: besaa atti'ohsanda le'aa, ßéeb ßuwii hay kituuk kilayoh na Kooh ga ßéeb wo'eenaa ßa mosin kiwo' ee laakoo hafða.

37 En ki'ena, ßaa en ßéeb, ga wo'eencaagaraa, fu e'san kayoh ga wala fu tíku saboh.

Buwaa waa' kihotu kintaan
(Marka 8: 11-12; Lúkkaa 11: 29-32)

38 Waa ennda ða, Laakka ßijëgíroh-waas na ßiFërisiyeeñ ßaa meekis Yéesu an:

- Jëgírohii, dí waa' kihot fu teebpii kintaanaa teewoh an fu meyoh ga Kooh!

39 Yéesu taassaba an:

- Buwii jamaanii wati bibóní'ḃii ee ooruunun Koohḃa, ḃa waa' kihot kintaan. Wayee kintaan wiinoo tookḃusannḃiiḃa enndii waa Sonaas, seldiiga-Kooḃaanaa.

40 En ki'ena, foda daa Sonaas enee noh-noh kaahay na wek-wek kaahay ga lookaa jēnaa yiyaakyaada, fodaama Kowukii ḃii hay ki'en ga bos kakay noh-noh kaahay na wek-wek kaahay.

41 Besaa atti'ohsanda le' bērīnaa, ḃu-teeraa Nínif hay kituuku ga fíkii buwii jamaanii wati, ḃa búlḃa, ndaga ḃu-Nínif súpitseera kipeskaagaba ga waa ḃa keloh jangataa Sonaasḃa; ee malkat, laakin dii ḃaa wēñ Sonaas.

42 Besaa atti'ohsanda le' bērīnaa, buu-
raa yibetiyyaa[☆] kúlkoh iña hanoh meyya'-noh ñaamḃa hay kituuk ga fíkii buwii jamaanii wati, ya búlḃa. Ndaga ya meyohee goḃca eḃdúna wēñ ki'úsaayḃa kisúkúruknee wo'eenca buu' Salomon liif na hamḃamḃa. Ee malkat, laakin dii ḃaa wēñ Salomon.

Raḃ mín kiboyukis ga daa ya kaalohseeda

(Lúkkaa 11: 24-26)

43 - Binaa raḃ meyyoh ga ḃo'aa, ya túuti ga eḃgíraa ya heeli daa ya iikarukan, wayee waa ya hottii daa ya aasan,

44 ya wo' ga helci an: «Mi naman kiboyuk kaanfaagoo mi meyoheeda.» Binaa ya le' danaa nak, ya laak kaanfaa lak ken gaa ga, paruunun bi setin, hēwíruunun bi jekin.

45 Fodaama, ya yee kikoo'nee raḃ ḃiyitnabanak ḃiliis ḃaa wēñnji kisoot, ḃa aas

☆ 12:42 12: 42 Malkat 1 Buu' 10.

ga kaanfaa, ba dĕk ga. Faf baa yaama, ga daa ya madee kudewaada, wĕñisda kiyiis. Ee yah kiman fodaama den ga buwii bibóní' bii jamaanii wati.

Eew Yéesu na bikĕmĕenki Yéesu
(*Marka 3: 31-35; Lúkkaa 8: 19-21*)

⁴⁶ Lak Yéesu yaa lís kiwo' na mbooloomaa, eeci na bikĕmĕenki le'ussa, ba eemba fooh ee ba soolukeeri. [

⁴⁷ Laakka baa yéegal Yéesu an:

- Taasa, eefu na bikĕmĕenkifu baa day ga fooh, soolukussaa.]

⁴⁸ Yéesu taassa baa an:

- Bii yiida en eewwoo? Buwii biida en bikĕmĕenkiroo?

⁴⁹ Ya noonnda, kiteewoh tĕelíbĕecaagari, wo''a an:

- Malkat, eewwoo na bikĕmĕenkiroo beema.

⁵⁰ Baa tumi iña Paammboo yii ga dook waa'da, baa yaama yĕrí en kĕmĕenkiroo yiyaal wala yibeti wala eewwoo.

13

Liiwukaa wo' ga loo sokohaada
(*Marka 4: 1-9; Lúkkaa 8: 4-8*)

¹ Ga besaa bĕrii, Yéesu meyooha kaanfaa ya enoheeda, ka'ta yunneera* ga seereenaa giyyaa Gĕlílĕe.

² Mbooloo wiyaak wíllari bi faf ya nammba ki'aas ga gaal-looci ga duuy giyyaa, ya yunnga ga. Béeb mbooloomaa tuukka ga tewisaa.

* **13:1** 13: 1 Waama jĕgírohcaa, ba daanee kiyun hen ba en na kijĕgírohaa.

³ Ya wo''a naba enaama ciyewin ga liiwuk fodii liiwukii wii, an:

- Enee línoh, ya kolukka yaa yah kisoknee.

⁴ Ga daa ya en na kisokda, laakka tesohtaa keen ga yahaanaa waasaa: selcaa hayussa, ñamussata say.

⁵ Laakka tesohtaa keen ga dekataa yewinin atoh, daa yewinndii kakay. Tesohtaa gaawwa kipaal ndaga lak kakayfaa yewinndii daama.

⁶ Wayee daa nohaa tamee, iñcaa paleeda neewwa, ca súbpa ndaga níilcaagaca abéerii.

⁷ Laakka tesoh tiliis taa keen ga yówée-lúp, ta paalla da. Lúpcaa yakka, onndata.

⁸ Ee laakka tesohtaa keen ga dekataa laakin dooli. Ta bírissa boŋ. Cii erohha iñaa le'in waas citéemée' ga tesohtaa sokseeda, cii cidaanakaah-yitniinoo, cii cidaanakaah-kaahay.

⁹ Lëehí'ta Yéesu tikka ga an:

- Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúruka!

*Iñaa tah Yéesu liiwuki buwaa henda
(Marka 4: 10-12; Lúkkaa 13: 18-19)*

¹⁰ Tëelíbéecaa deeyussa ga Yéesu, ba meekissari an:

- Iñii tah ya fu wo''a na buwaa ga liiwuk?

¹¹ Yéesu taassaba an:

- Dú béri e'see ki'ínoh kúmpacaa Nguuraa yii ga dookda. Wayee ba, ba erussiika.

¹² En ki'ena, baa laakin, hay kibaatdu bi ya dóoyí' sèk. Wayee baa laakoo, ki'iñkaa ya bayda sah, hay kite'u.

¹³ Iñii yii yéri tah mi wo'i naba ga liiwuk: ba malakin ee ba hotoo, ba súkúrukin ee ba kelohoo, ba ínohoo.

14 Fodaama iñaa Ísayí, sĕldíga-Koohaa wo'eeda matta gaba. Ya wo'ee an:

«Dú hay kikeloh dijófi' wayee dŭ ínohanndii dara.

Dú hay kimalak dijófi' wayee dŭ hotanndii dara.

15 En ki'ena, heetii wii súwin ga keeñ,

ba lagin nofciigaba paraas,

ba dŭugin nap,

en danaa hasba hotoo,

noffba kelohoo,

ee helba aboo dara,

bi ba sŭpít kipeskiigabanaa, mi wĕkí'ba.»

16 Wayee dŭ, dŭ bĕrí yewin múu': hasciigarúu hotin ee nofciigarúu kelohin!

17 Mi wo''úuka ee kayoh; yewinin bisĕldíga-Kooh na bĭbo' bĭjúwí', baa waa'seera lool kihot iñcii dŭ hotda ee hotussiica. Ba waareera kikeloh iñcii dŭ kelohda ee kelohussiica.

*Iñii liiwukii sokohii waa' kiwo'da
(Marka 4: 13-20; Lúkkaa 8: 11-15)*

18 Yĕesu wo''a an:- Kon dŭ, sŭkúrukat iñii liiwukii sokohii waa' kiwo'da:

19 Buwii kelohin loo Nguurii Kooh ee ínohsooda madu na seereena waasaa tesohtaa sokohuda: sépí'í'-ga-nofaa hayaa nís Wo'eenaa soku ga keeñbada.

20 Bĭinoo madu na dekataa yewinin atoh pe-sohpaa sokohuda: ba keloh Wo'eenii Koohaa, ba dallawa kite' na keeñ wisóosí'.

21 Wayee ba úsaayoo ga ndaga Wo'eenaa Kooh yíppii níil ga keeñcaagaba. Fodaama, binaa ba en ga coonu wala ba sodalu ga kipesba ndaga Wo'eenii Koohaa, ba gaaw kígúroh nawa.

22 B́inoo ban madu na yówée-lúpaa pesohpaa sokohuda: ba kelohin Wo'eenii Kooh, wayee halaat ëldúna na kiwaa' kihëpí'kaa aaw ga alal on Wo'eenii Kooh bi wa mínoo kilím yen.

23 B́uwii b́inoo tesda madu na dekataa kakayfaa laakin dooli pesohpaa sokohuda: ba keloh Wo'eenii Koohaa, ba ínoh íñaá wa waa' kiwo'da. Ba límí' Kooh jeriñ, ba tum bi pesohpaa meydoh: pii towu titéemée', pii towu tidaañkaah-yitniinoo, pii towu tidaañkaah-kaahay.

Liiwukaa wo' ga loo pëegí jëmfaada

24 Yéesu wo'issaba liiwuk wiliis an:

- Nguurii ga d'ookda man anee: Enee bo', ya sokka pesoh pijófi' ga yoonci.

25 Laakka baa waa'tii gari kihot hayya ga wek, lak béeb buwaa neehuunun, ya sokka pëegí-jëm ga yoon-tohooanaa, yaa paaf kotci.

26 Daa tohootaa kolukee bi ta b́írissa, jëmfaa ban hannda kihotuk.

27 Daa súrgacaa hotee pëegí-jëmfaa, ba ka'ta ga ha'-yoonaa, ba wo''ari an: «Kiyaakii, hanaa fu sokéerii pesoh pijófi' ga yoonfu? Kon tum na pëegí-jëmfii en ga d'uuuygii?»

28 Ha'-yoonaa taassaba an: «Baa waa'tii garoo kihot yërí tum íñaama.» Súrgacaa meekisussari an: «Eneenaa dí karoo dí d'offane?»

29 Ha'-yoonaa taassaba an: «Ó'oo, mi niik dú en na kidof jëmfaanaa, dú kibaydoh tohootaa ga.

30 Íisatca bi kipíik le'. Kipíik le'aa, mi hay kiwo' píikohcaa an: d'ewat kidof jëmfum, dú

pokfa dof, dŭ tĕkí'fa. Lĕehíraa dŭ dapi'too tohootum ga dapaagoo.»

Liiwukaa wo' ga loo kowu-fúdanakaada
(Marka 4: 30-32; Lúkkaa 13: 18-19)

³¹ Yéesu wo'issaba liiwuk wiliis an:

- Nguurii ga dookda man na kowu fúdan, kaa bo' beb sokkaka ga yoonci.

³² Kĕrí wĕñ kijutuut ga tesohtii, wayee ka paalaa, kĕrí wĕñ kiyaak ga tediktii línsi ga dĕ'da. Ka en kedik bi selcaa hayaa taal ga toytaa ka laakda.

Liiwukaa wo' ga loo moloŋ-kuunda
(Lúkkaa 13: 20-21)

³³ Yéesu wo'issaba liiwuk wiliis an:

- Nguurii ga dookda man na moloŋ-kuunaa kaañohin, beti beb, tumwa ga dŭuy kanu kuun, íiswa ga bi ga daa kuuncaa béeb kaañohan.

Iñaa tah Yéesu liiwuki buwaa henda
(Marka 4: 33-34)

³⁴ Iñcaama béebca Yéesu wo'aca mbooloomaa ga kiliiwuk. Ya wo'éerii na buwaa ga iñaa enndii liiwuk.

³⁵ En danaa, iñaa sĕldíiga-Koohaa wo'eeda mat. Ya wo'ee an:

«Mi wo'an naba ga liiwuk na liiwuk.

Mi hayba kiyéegal iñcaa daaku, ga iñaa ĕldúna saksee bi wati.»

Iñii liiwukii pĕegí-jĕmfii waa' kiwo'da

³⁶ Waa ennda da, Yéesu tagohha na mbooloomaa, ya boyukka kaan. Daama, tĕlĕbéecaagari hayussa gari, wo'ussari an:

- Lĕegísohdaarí liiwukaa wo' ga loo pĕegí-jĕmfaa ga yoonaaða.

³⁷ Yĕesu taassaba an:

- Baa sok pesohpaa pijófi'paada yĕrí en Kowukii bii.

³⁸ Yoonaa wĕrí en ĕldúna. Pesohpaa pijófi'paa bĕrí en buwii boku ga Nguuraa Koohða. Pĕegí-jĕmfaa fĕrí en buwii taam na sépí'í'-ga-nofiida.

³⁹ Baa waa'tii kihot ga ha'-yoonaa ee sok pĕegí-jĕmfaada, yĕrí en Seytaani. Píikaa wĕrí en túki'aa ĕldúna, ee píikohcaa bĕrí en malaakacaa Kooh.

⁴⁰ Fodaa daa jĕmfaa dofu, jafussa ga kiwiikaada, ĕldúna túki'aa yah kiman fodaama.

⁴¹ Ee bĕríinaa, Kowukii bii hay kiwos malaakacaagari ba meydoh ga Nguuriigari bĕeb buwii eki bimooroomba ga kitum baakaa'da na buwii meeruunun kitum ińaa joffiida.

⁴² Lĕehíraa ba jafba ga kiwiikaa safara, daa kikodukoh na ki'úńoh sís yah kilaakda.

⁴³ Wayee buwii júwindá, hay kimelicu fodii nohii ga duuy Nguuraa Paamba. Baa fu laakin noh kikelohaa, súkúruka.

Liiwukaa wo' ga loo alalaa daakseedá

⁴⁴ - Nguurii ga dookda man anee: fodii bo' yaa hot alalaa daaku ga duuy yoon; ya bebpaawa, daakissawa. Keeńci soossa ga bi, ya ka'ta, toonneera ińaa ya laak ga alalda tooh, ya lommba yoonaaama.

Liiwukaa wo' ga loo pemicaada

Yĕesu tíkka ga an:

⁴⁵ - Ee ban, Nguurii ga d'ookda man anee: fodii toonohaa raas pemi cimórí'.

⁴⁶ Daa ya hotee yarak pemi wiséerí', ya ka'ta toonneera iñaa ya laak ga alalda tooh, ya lommba yarak pemaama.

Liiwukaa wo' ga loo mbaal-jënaada

⁴⁷ - Ee ban, Nguurii ga d'ookda man anee: fodii mbaal-jënaa weesu ga giyy, waa am heet jënaa en béeb.

⁴⁸ Binaa mbaalaa lífaa, mbaalohcaa nookwa tewisaa, ba yuŋ, tanu jëncaa: ba nēgíroh jëncaa cijófi'caa ga pañi ee ba jaf caa laakoo jeriñda.

⁴⁹ Bëriinaa ëldúna túki'anda le'aa, yah kiman fodaama deŋ: malaakacaa Kooh hay kihayu, ba hēgísoh buwii joffiida ga buwii júwindá.

⁵⁰ Buwii joffiida, ba jafu ga kiwiikaa safara, daa kikodukoh na ki'úñoh síis yah kilaakda.

⁵¹ Iñcuma toohca leerin ga hafcumgarúune?

Tëelíbéecaa taassa an:

- Ee, leerin!

⁵² Yéesu tíki'taba ga an:

- Këri tah béeb jēgíroh-waas, yaa en tëelíbéé ga Nguurii yii ga d'ookda, man na ha'-kaadaa meydohi ga daakaa' alalaagari enaama ci'as na enaama cimēeñí', ya onoh.

*Bu-Nasareet tookussii kigēm ga Yéesu
(Marka 6: 1-6; Lúkkaa 4: 16-30)*

⁵³ Ga waa Yéesu lēehí'ta kiwo' liiwukcaa caama, ya meyhaha daama,

⁵⁴ ya ka'ta teeraa ya dēkohda†, ya yaa jēgí' buwaa ga jaangu-yaawúuraa daamada. Béeb buwaa súkúrukeerida jaahli'ussa ga lool bi baa wo' an:

- Ya bewohnee hamhamii wii na kintaancii ya tumida gada?

⁵⁵ Hanaa enndii kowukii daayoh-haŋngii? Ati enndii Mariyaama en eeci ee Saak, Yoseef, Simon na Yúdaa enu bikēmēŋkíci?

⁵⁶ Ee bikēmēŋkíci bībeti enussii béebba ga duuyucuune? Iñcii ya mín cii tóohca ya bewohca gada?

⁵⁷ Fodaama ba eewwari bi ba gēmbii gari. Yéesu nak wo''aba an:

- Sēldíga-Kooh waaruunun ga daa en béeb bi tessa dēkaa ya meyhda, na mbokcaagari.

⁵⁸ Yéesu tummbii kintaan ciyewin daama ndaga daa ba gēmbii garida.

14

Kaanaa Saŋ-Bētís

(Marka 6: 14-29; Lúkkaa 9: 7-9)

¹ Waama, Eroot, buuraa gohaa Gēlilée kelohha iña wo'u ga Yéesuda.

² Ya wo''a súrgacaagari an:

- Baa yaama, Saŋ-Bētís yērí. Ya mílís hen ga buwaa kaaninda, iñaama yērí onndi dooli kimín kitum kintaan.

³ En ki'ena, Eroot yērí amlukee Saŋ-Bētís, baŋlukkari, laŋngari ga kasu. Ee Erojaas,

† 13:54 13: 54 Teeraa ya dēkohda waa' kiwo' Nasareet. Mēdírohat na Marka 6: 1.

beti këmëenkiçi Filiip, yëri tahee Eroot kitum iñaama.

⁴ Saŋ nak wo'eeri an:

- Waas onndiiraa kibeb Erojaas ya en betifu!

⁵ Eroot waa'ta ki'apluk Saŋ-Bëtis, wayee ya niikka mbooloomaa, ndaga ba tikee Saŋ seldiiga-Kooh.

⁶ Bërii lak Eroot en na kihumbal besaa ya limohuɗa. Kowukaa Erojaas kibetikaa hammaba ga fikii sagaccaa. Hamaa nebpa Eroot lool

⁷ bi tahha ya waatta an iñaa oomaanaa kiimmbi béeb, ya hayyiri ki'on.

⁸ Oomaanaa nak, eeci dígallari, ya meekissa buu' Eroot an:

- Haydohɗaaroo hafa Saŋ-Bëtis dii ga ɗook palaat*!

⁹ Keeña buuraa leehha tak ga iñaama. Wayee waa ya laasinka kiwo' ga fikii buwaa ya nakee hewaada, ee ya waatinkada, ya nakohha an wa e'sat oomaanaa.

¹⁰ Ya wossa bo' kasaa kigú'nee hafa Saŋ.

¹¹ Hafa Saŋ haydohussa ga palaat, wa erussa oomaanaa, yaama bayneerawa ga eeci.

¹² Waa ennda ɗa, tëelibéecaa Saŋ-Bëtis hayussa kibeb faraaffaagari, acsuneerafa, lëehi'ta ba ka'ta, ba wo'neera Yéesu iña laakɗa.

Yéesu tummba kintaan ga mbúurú ciyétúus na jën kanak

(Marka 6: 30-40; Lúkkaa 9: 10-17; Saŋ 6: 1-14)

¹³ Daa Yéesu yéegge kaanaa Saŋ-Bëtis, ya kolkohha daama, ya aassa ga gaal-looci, yaa

* **14:8** 14: 8 Erojaas waaree kihot an Saŋ-Bëtis kaanin, wayee enndii kiñam hafa Saŋ.

yah daa wéetin. Buwaa yéenngaka. Ba baa meyoh ga dĕkcaa ga yahaanaada, ba taabohha na seereenaa giyyaa, baa taabukki na kot.

¹⁴ Daa Yéesu yoosukee ga gaal-loocaa, ya hotta mbooloo wiyaak, ya laakka yërmaandi gaba, ya aawwa kiwĕkí' dúukoolí'caagaba.

¹⁵ Ga waa nohaa soossa, tĕelíbĕecaa deeyussa gari, wo'ussari an:

- Dekatii laakoo dara ee Kooh hoowin. Íisaa buwii ba aas dĕk-kawcii ba lomnee iña ba ñaman.

¹⁶ Wayee Yéesu wo'aba an:

- Calooba kika', eratba na kihaffúu iña ba ñaman!

¹⁷ Ba wo'ari an:

- Dí laak mbúurú ciyétúus na jĕn kanak don dii.

Yéesu wo'aba an:

¹⁸ - Haydohattooca gii.

¹⁹ Waa ennda da, Yéesu wo'a buwaa ba yun kakay ga pĕegiifaa. Ya beɓpa mbúurúcaa ciyétúuscaa na jĕncaa kanakcaa, ya taaginukka dook, ya gĕrĕmmba Kooh gaca. Lĕehí'ta ya gú'sohhaca, ya e'ta tĕelíbĕecaa ba waroh buwaa.

²⁰ Buwaa béɓba ñammba bi ba kappa pút, ee iña tĕseedá ba lífí'ta ga pañi cidaankaah na kanak.

²¹ Buwaa ñameeda le'in yaal bijúnni-yétúus ee beticaa na oomaacaa kíduusii ga.

Yéesu tĕnnda ga dook giyyaa

(Marka 6: 45-52; Saŋ 6: 15-21)

²² Ga waa iñaama paaffa, Yéesu dalla kituukuk tĕelíbĕecaa ba aas ga gaal-loocaa, ba dĕwírukki

bakaa giiyaa hanoh gaada; hídinaa, ya ga kihafci ya tagoh na mbooloomaa.

²³ Waa ya tagohha na mbooloomaa, ya lappa dook janjagaa, ya wéetta da, yaa kiim Kooh. Wekaa laakki ya tes hançi daama.

²⁴ Wahtaama, lak gaal-loocaa tëelíbéecaa úsaayin ga duuy giiyaa. Wa mínsiséeríi ki'aaw fikíi ndaga dúuscaa giiyaa tapukee gawada, ee wa jaanohee na uurisaa.

²⁵ Lak leelo wek paafin ee Kooh wíissii duum, Yéesu yaa tíin ga dook músúmaa giiyaa, yaa hay gaba.

²⁶ Daa tëelíbéecaa hoteeri yaa tíin ga giiyaa, ba tíitta lool. Ba baa wo' an:

- Iñii jini!

Ba niikka, ba baa fiipoh.

²⁷ Yéesu nak gaawwa naba kiwo' an:

- Yégísdát fitciigarúu. Bii mi, kaa niikat!

²⁸ Waa ennda da, Pee' wo''ari an:

- Ha'mudii, en lak fu yéri kayoh-kayohaa, nakaaroo mi tíin ga dook músúmii, mi hay garaa.

²⁹ Yéesu wo''ari an:

- Hay!

Pee' dalla kiyosuk ga gaal-loocaa, ya yaa tíin ga dook músúmaa, yaa yah ga Yéesu.

³⁰ Wayee daa Pee' hotee doolaa uurisaa, ya niikka. Faf ya yaa muu', ya fiippa an:

- Ha'mudii, foola!

³¹ Yéesu gaawwa kilérís yah, ammbari, wo''ari an:

- Ngëmiigaraa daal dooyyii! Iñii tahhaa kilaak hel kanak ya?

³² Lēehí'ta, ba aassa ba banak ga gaal-loocaa, uurisaa dalla kituuk.

³³ Tēelíbéecaa enee ga gaal-loocaada yí'ussa ga fíkíi Yéesu, wo'ussari an:

- Fu yērí en Kowukii Kooh kayoh-kayohda.

*Yéesu wēkí'ta bidúukooli' ga Genesareet
(Marka 6: 53-56)*

³⁴ Waa ennda da, Yéesu na tēelíbéecaagari lēehdussa kihúus giyyaa na gaal-looci, ba tee'ta ga kúlkaa Genesareet†.

³⁵ Buwaa dēk daamada ínohsohussa Yéesu, ba yéegalohha hayaagari ga íña wíil gohaama tóohda, ee ya haydohdussa béeb buwaa dúukool gabaða.

³⁶ Ba baa kíimmbi ban ya onba ba mín kile' rek ga pawaa kúltífaagari. Fodaama, béeb buwaa le'seera garíða tóoh, wakussa.

15

Yéesu wo''a na Fērísíyeencaa ga loo baahcaagaba

(Marka 7: 1-13)

¹ Waa ennda da biFērísíyeen na bijégírohwaas meyohussa Yéerúsaleem, hayussa ga Yéesu, meekisohussari an:

² - Ínii tah ya tēelíbéeciigaraa taabuksoo baahcii caasamuncii? Ndaga ba yah kiñamaa ba tísoo yahciigaba* fodii dii baahcii nakohkada.

† **14:34** 14: 34 Kúlkaa Genesareet Dekataama newin kilínoh ee laakin dooli. Wa hanoh Kafarnawom kakay aawwa bak aasaa'-noh. * **15:2** 15: 2 «Kitís yah» ga baahcaa yaawúu'caa enee fodii kisétísiruk ga fíkíi Kooh balaa ba ñam, wala balaa ba kíim Koohaa.

3 Wayee Yéesu loffaba an:

- Haa dú, iñii tah ya dú taabukoo iñii Kooh nakohda? Dú am ga baahciigarúu?

4 En ki'ena, Kooh wo' an: «Kelohdaa paapu na eefu.» Na ban an: «Baa fu bas paapu wala eefunaa, fu jom ki'apu hen[☆].»

5 Wayee dú, dú jëgíroh an bo' mínin kiwo' paamci wala eeci an: «Iñaa mi jomeerúu kitoputu'ohda, mi faandinwa Kooh sarah.»

6 Baa tum iñaamanaa wacin ga iñaa wa'ti ga paamci wala eecida. Ee fodaama dú nís iñaa wo'eenaa Kooh nakohda, dú taabukka kesi baahciigarúu!

7 Dú, dú jófjófduk ga hascii buwii. Ísayíi, seldiiga-Koohaa, hoteerúu moos ee ya wo'ee kayoh ga waa ya wo' ga teek Kooh an:

8 «Buwii bii, kañii ba kañirooda eem túuwtii doŋ,

ba ekkiiroo ga keeñba dara dara.

9 Ba bay teekkoo sooy, ndaga iñcii ba jëgíroh ga teekiigooda meyoh ga iñaa bo' nakoh»[†].

Iñcaa líibdi bo' ga fikíi Koohda

(Marka 7: 14-23)

10 Waa ennda da, Yéesu bayya buwaa, wo''aba an:

- Súkú'kattoo ee dú ínoh iñii yii bi jof.

11 Enndii iñaa aasi ga kúuw bo' yëri tahiri kilíib ga fikíi Kooh, wayee iñaa meyohi ga kúuwcida yëri tahiri kilíib.

☆ 15:4 15: 4 Malkat Eksoot 20: 12; Déteronom 5: 16; Eksoot 21: 17; Léwítik 20: 9. † 15:9 15: 9 Ísayíi 29: 13 béestíru fodaabínsee ga kiGerek múusda.

12 Tëelíbéecaa nak deeyussa gari wo'ussari an:
 - Iñaa Fërisiyeencaa keloh fu wo' yaama, fu ínohin an nebpíiba ga keeñe?

13 Yéesu taassaba an:

- Béeb kedik, kaa Paammboo yii ga dookfa yíppii, ka hay kidofu.

14 Ísatba, ba bibúumí', baa en na kinook bibúumí' mooroomba. Binaa búumí' nook búumí' mooroomcinaa, ba banak béebba ba hay kikeen ga noŋ.

15 Pee' wo''a Yéesu an:

- Lëegísohdaarii wo'eenaa fu nataal karamda.

16 Yéesu wo''a an:

- Dú ban, bi wati dú laakoo hele?

17 Dú ínohoo an iñaa aas ga kúuw béeb paafi ga look, lëehíraa wa ka' fenoo kaan?

18 Wayee iñaa mey ga kúuw bo' béeb meyoŋ ga keeñaa ee iñaama yëri tahi bo' kilíib ga fíkii Kooh.

19 En ki' enaa, halaat cibóní', kilan kumuun bo', kidúk yaalfu wala betifu fu faanuk na bo' yiliis, kifaanuk na baa en béeb, kilok, kipok kiwo', kiyah teek bo', ca meyoŋi ga keeñ.

20 Iñcuma cëri líibdi bo' ga fíkii Kooh, wayee kiñam ee fu tissii yah fodaa daa baahcaa nakohkada tahoo bo' kilíib ga fíkii Kooh.

*Ngëmaa betifaa enndii yaawúu'da
 (Marka 7: 24-30)*

21 Waa ennda da Yéesu meyoŋha daama, ka'ta bak dëkaa Tíi' na waa Sídoŋ.

22 Laakka betifaa hay gari. Betifaama bok ga bu-Kanaa ee fa dëk gohaama. Fa faa fiip an:

- Éey Kiyaakii, kucaasamunkii Dēwít, yērēmaaroo! Kowukaagoo kibetikaa, laak rawaa amka ee sodalinka lool!

²³ Wayee Yéesu nammbiiri sah kitaas hen. Tēelíbēecaagari deeyussa gari, kímussari an:

- Fu bēgíssinaa en na, ya yee? Ya yii taabukkuu, ya fiipi rek!

²⁴ Yéesu taassa an:

- Mi wosu ki'eem ga baalcii Kooh ga bu-Isarayeel múuyɗa.

²⁵ Wayee betifaa hayya, yí'a ga fíkii Yéesu, wo''ari an:

- Kiyaakii, hay dímalaroo!

²⁶ Yéesu loffari an:

- Kibeɓ ñamah oomaa, fu jafi' tubaaytaa, iñaama moroo.

²⁷ Betifaa wo''ari an:

- Fu wo' kayoh, Ha'mudii. Wayee tubaaytaa mínin kiñam wúunéecaa keeni ga kanukaa ha'muncaagaba ñamohida.

²⁸ Ga dekataama, Yéesu wo''a betifaa an:

- Ngēmiigaraa yakin, fu betifii fii! Iñum fu waa'ɗa, Kooh tumɗattaari. Ee kowukaagari dalla kiwak ga wahtaama.

Yéesu wēkí'ta ɓo' biyewin

²⁹ Waa ennda ɗa, Yéesu kolkohha dekataama ka'ta seereenaa giyyaa Gēlílée. Ya lappa ga ɗook janjagaa daama, ya yunnga da.

³⁰ Biɓo' biyewin hayussa gari, haydohɗussari bibéedúki', bibúumi', bilafañ, biluub na ɓo' biyewin biliis ɓaa ɗúukool hen. Ba faannɗaba kakay ga kotcaa Yéesu, ya wēkí'taba.

31 Béeḅ buwaa waaru'ussa ga waa ḅa hot luubcaa ḅaa wo', lafañcaa ḅaa tuuk na kot-caagaba, ḅéedúkí'caa ḅaa tীন dijófi', búumí'caa ḅaa hot, ee ḅééḅ aawwa kindam Koohyii bu-Isarayeel.

*Yéesu ñēmí'ta bo' ḅijúnni-nikiis
(Marka 8: 1-10)*

32 Waa ennda ḅa, Yéesu ḅayya tēelíḅéecaagari, wo''aba an:

- Mi laakin yērmaandi wiyaak ga mbooloomii, ndaga malkat, bes kaahay cee, caa wēe'taa ga an cii, ḅa ḅii naroo, ee diima deḅ ḅa laakoo iñaa ḅa ñaman. Mi waa'tiiba kiwo' ḅa ḅoyuk kaanḅa na kiyaab, mi saḅ ḅa tēhlí ga waas.

33 Tēelíḅéecaa wo'ussari an:

- Ñamahaa yah kikēpí' ḅuwii ḅii, ḅí ḅewohanwa gada, ga ḅekatii wii laakoo daraḅa?

34 Yéesu meekissaba an:

- Dú laak mbúurú cera dii? Ba taassa an:

- Ciyitnakanak na tujēntaa yewinndii.

35 Waa ennda ḅa, ya nakka buwaa ḅa yuḅ kakay.

36 Ya ḅebpa mbúurúcaa ciyitnakanakcaa na jēncaa, ya gērēmma Kooh, ya weellaca, ya e'ta tēelíḅéecaagari, ḅaama warohhaca buwaa.

37 Baa en ḅééḅ ñamma bi kappa pút, bi tessa. Iñaa tesseḅa ḅa wookkari: ennda ḅaba ciyitnakanak caa líifin muut ga mbúurú na jēn.

38 Buwaa ñameeḅa enee bo' ḅijúnni-nikiis (4.000) ee ḅeticaa na oomaacaa kíduusii ga.

³⁹ Lēehí'ta Yéesu tagohha na buwaa, ya aassa gaal-looci, yaa yah bak gohaa Magadaan‡.

16

Fērísíyeenċaa na Saduseyeenċaa waa' kihotu kintaan

(Marka 8: 11-13; Lúkkaa 12: 54-56)

¹ Laakka biFērísíyeen na biSaduseyeen ba hay ga Yéesu, kifi'ti. Ba meekissari ya tumi'ba kintaanaa teewoh an ya meyoh ga Kooh.

² Yéesu loffaba an:

- Noh yah ki'aas, dú hot asamaanaa setaa, dú wo'i an: «Kuwis, Kooh hay kitam noh.» [

³ En na kím, dú hot asamaanii kúnukaa, dú wo'i an: «wati, Kooh hay kitob.» Fodaama dú mínin kimalaksukoh dii asamaanii madifa wayee dú mínoo kimalaksukoh iñcii Kooh en na kitum ga wati.]

⁴ Buwii jamaanii wati bibóní'bi ee ooruunun Koohda, ba waa' kihot kintaan. Wayee kintaan wínoo tookdusanndiiba, enndii waa Sonaasaa*. Lēehí'ta Yéesu foñjaba daama, ya yaa yah.

Lēwíiraa Fērísíyeenċaa na waa Saduseyeenċaa

(Marka 8: 14-21; Lúkkaa 12: 1)

⁵ Tēelíbēecaa Yéesu paafussa giyyaa bakaa hanoh gaada, ba alukka kibaydoh mbúurú.

⁶ Yéesu wo''aba an:

- Watukat, ee abukat ga lēwíiraa Fērísíyeenċaa na waa Saduseyeenċaa!

⁷ Tēelíbēecaa enussa kiwo' ga díkaantiiba an:

‡ 15:39 15: 39 Magadaan Ken ínohhii bi wati daa gohaama enohda. * 16:4 16: 4 Kintaan Malkat 12: 41.

- Dii dŭ baydohhii mbúurúda, kĕrí tah ya wo' iñaama.

⁸ Yéesu ínohha iña ba en kiwo' ga díkaantibaada, wo''aba an:

- Iñii tah ya dŭ wo' ga díkaantirúu an dii dŭ baydohhii mbúurúda tah. Ngĕmiigarúu daal dooyyii!

⁹ Helciirúu hayyii bi watine? Hanaa dŭ níndísukkii mbúurúcaa ciyétúuscaa warohsee buwaa bijúnni-yétúusbaada (5.000)? Pañi cera cĕrí dŭ wookee ga iña teseeda?

¹⁰ Haa mbúurúcaa ciyitnakanakcaa warohsee buwaa bijúnni-nikiisbaada (4.000), daba cera cĕrí dŭ wookee ga iña teseeda?

¹¹ Tum na dŭ ínohoo an mi wo''irúu mbúurú kiñam ga wii mi wo''úu an «Abukat ga lĕwíiraa Fĕrísiiyeencaa na waa Saduseyeencaa?»

¹² Fodaama, tĕlíbĕecaa ba han ki'ínoh an Yéesu wo''iiba ki'abuk ga lĕwíiraa tumsi ga mbúurúda, wayee ya wo'ba ki'abuk ga iñcaa Fĕrísiiyeencaa na Saduseyeencaa jĕgírohida.

Pee' wo''a an Yéesu yĕrí en Kiristaanii

(Marka 8: 27-30; Lúkkaa 9: 18-21)

¹³ Yéesu ka'ta bi ga bak teeraa Sesaree-Filiip*.
Daama, ya meekissa tĕlíbĕecaagari an:

- Buwii wo'u an mi, Kowukii bii, mi yĕrí en ba?

¹⁴ Ba taassari an:

- Laakin buwaa wo' an fu yĕrí en Saŋ-Bĕtís.
Bíinoo an fu yĕrí en sĕldíiga-Kooh Ili. Bíinoobaa

* **16:13** 16: 13 Sesaree-Filiip Teeraa Filiip Eroot sakee ee wa enee ga gohaa húlúbaa ĕniri húlúwaa Yúrdeŋda. Wati teeraama teeku Banijas.

an fu yëri en seldiiga-Kooh Yéremíi wala yíinoo ga seldiiga-Koohcii.

15 Yéesu meekissaba an:

- Haa dú, dú wo' an mi yëri en ba?

16 Simon-Pee' taassa an:

- Fu yëri en Kiristaanii, Kowukii Koohyii en na kipesda.

17 Waa ennda da Yéesu wo''ari an:

- Fu yewinin múu' Simon, kowu Sañ, ndaga enndii bo'-súusúus onndaa ki'inoh iñuma, wayee Paammboo yii ga dookda yëri.

18 Ee mi, mi wo''aa man: fu yëri en Pee' -- waa' kiwo' atoh -- ee ga dook atohuma mi tawahan Jaangiigoo ga. Ee kikaan mínannndiiwa kitèhdoh.

19 Mi hayyaa ki'e' tucéwítaa Nguuraa yii ga dookda: iñaa fu kokoh ga èldúna béeb, hay kikokohu ga dook; ee iñaa fu took ga èldúna béeb, hay kitooku ga dook[☆].

20 Lèehí'ta Yéesu dínngaba na wo'een ciyégísi', an ba hanat kiwo' ken an yëri en Kiristaanii.

Yéesu yéegalohha kikaankaagari na kimílískaagari

(Marka 8: 31-9: 1; Lúkkaa 9: 22-27)

21 Kolkohha daama, Yéesu aawwa kiwo' tēelibéecaagari fañ an:

- Mi jomin kika' Yéerúsaleem. Daama, ha'-kaancaa na sarahohcaa biyaakbaa na jégíroh-waascaa tíkussoo mesiklaat ciyewin. Mi hay ki'apu ee besaa wukaahaywaa tikan gada, mi hay kimílís.

☆ 16:19 16: 19 Mëdírohat na 18: 18; Sañ 20: 23.

22 Waa ennda ɗa, Pee' nookka Yéesu ga ya-haanaa, yaa ña'ti:

- Múk Ha'mudii, iñaama Kooh tumoori!

23 Wayee Yéesu méeñsukka, gëtta Pee' an:

- Úsaayaaroo, Seytaani! Halaatciigaraa enndii halaatcaa meyoh ga Kooh wayee ca meyoh ga ɓo'. Fu, fu waa'too kíkëfít!

Kitaabuk Yéesu

24 Léehi'ta Yéesu wo''a tēelíbéecaagari an:

- Binaa ɓo' waa' kitaam ga fenooroona, ya alat hafci, ya kooruk kuraanaagari†, ya taabukoo.

25 En ki'ena, ɓaa fu waa' kisom kumuunfunaa, fu hayka kiñak bi taa'. Wayee ɓaa mi tahhaa kiñak kumuunfunaa, fu hayka kilaakis.

26 Ee ɓo' enoh kilaak iñcii ga ɛldúna tóohɗa ya, binaa ya na' kiñak kipesci bi taaraa? Ati laakin iñaa ɓo' mín nawa kilaasoh kipeskaagari?

27 Kowukii bii nak hay kihay ga ndamaa Paamci, ya taam na malaakacaagari. Bëriinaa, ɓaa en béeb, ya hayyi kifay iñaa ya tumɗa.

28 Mi wo''úuka ee kayoh, ɓibo' ga ɓuwii bii kaansoo ee ɓa hottii Kowukii bii hay ga Nguuraagari.

17

Ndamaa Kooh yoosukka ga Yéesu

1 Tíkka ga bes ciyitniinoo, Yéesu taamma na Pee' na Saak na Saŋ kēmēenjí Saak, ya ɓayyaɓa, ɓa rek daa wéetin, ga ɗook janjan wiyaak.

† 16:24 16: 24 Kikooruk kura kéri en kitaam ga kotcaa Yéesu, ee kipari' kikaan foda gari ndaga Hewhewii winéwi'wii.

2 Daama, jemmaagari súpítukka ga fíkííba. Fíkíífaagari faa melic en fan noh, kúltícaagari yaanaawwa der fodii lee'laat.

3 Ga d'ekatcaama, tēelíbéecaa baahaybaa ho-tussa Móyíis na Ili meyussa ga fíkííba, ba baa saawal na Yéesu.

4 Pee' dalla kiwo' Yéesu an:

- Ha'mudii, dii newin garuu! Fu waa'kanaa, mi yíp taal kaahay dii: wínoo wuufu, wínoo wuu Móyíis ee wínoo wuu Ili.

5 Lak Pee' yaa lís kiwo' fodaama, laakka yaayeel wimélící' waa hay, úullaaba. Ee ga d'uuy yaayeelaa, laakka koonakaa wo' an:

- Bii yii yērí en Kowukiigoo mi keeñukda, keeñjoo soosin gari, sūkúrukatti!*

6 Daa tēelíbéecaa kelohsee koonakaa kaama, ba ennda nērēm ga kakay, ba tíitta lool.

7 Wayee Yéesu deeyca, le''a gaɓa, wo''aba an:

- Kolkat, kaa tíitat!

8 Waa ennda d'a, ba bēwí'ta haf, ba hotissii ken enndii Yéesu hančinaa.

9 Daa ba enee na kiyooosuk janjagaada, Yéesu: wo''a tēelíbéecaa kidíŋba an:

- Kaa béestírat ken iñii d'ú hot feeñuk garúuda, bi ga daa Kowukii bii mílisan ga buwaa kaaninda.

10 Lēehí'ta tēelíbéecaa meekissa Yéesu an:

- Iñii tah ya jégíroh-waascii wo'u an Ili yērí d'ewan kihay paay☆?

11 Yéesu taassaba an:

* 17:5 17: 5 Malkat 3: 17 na iñaa béestíru gaɓa. ☆ 17:10 17: 10 Malkat Malasii 3: 23.

- Ee kayoh! Ili dewan kihay, ya hĕwíraat ińaa en tóoh bi jek.

¹² Wayee mi wo''úu an Ili hayin kumĕĕńí' ee buwii ínohsohussiiri, wayee ba tummbari ińaa neɓba. Fodaama Kowukii bii ban, ba yahka ɗa kitum.

¹³ Waa ennda ɗa, tĕelíbĕecaa baa han ki'ínoh an Saŋ-Bĕtís yĕri ya wo'eeba.

*Yĕesu wĕkí'ta oomaanaa bay cikeen-keen
(Marka 9: 14-29; Lúkkaa 9: 37-43)*

¹⁴ Ga waa Yĕesu na tĕelíbĕecaagari yoosuku janjagaa ba hayya bi ga daa mbooloomaa enda, laakka baa hay, yí'a ga fíkii Yĕesu,

¹⁵ wo''ari an:

- Kiyaakii, yĕrĕmaa kowukiigoo, ya bay cikeen-keen ee mesikin gari lool. Leekleek ya keen ga kiwii wala ya keen ga múú.

¹⁶ Mi haydohinndi ga tĕelíbĕeciigaraa wayee ba mĩnndiiri kiwĕkí'.

¹⁷ Yĕesu wo''ari an:

- Cĕey, ɗú buwii wati, ɗú laakoo ngĕm ee ɗú tumi ińaa joffii. Mi enan narúu bi kera? Mi múuńɗanndúu bi kera? Haydohɗattoo oomaanaa gi.

¹⁸ Yĕesu gĕtta rawaa ya meyoh ga oomaanaa. Rawaa meyca, oomaanaa dalla kiwak.

¹⁹ Lĕehí'ta, ga waa ba tessa haɓbaɗa, tĕelíbĕecaa deeyussa ga Yĕesu, meekisussari an:

- Ińii tah ya ɗí, ɗí mĩnndii kikaal rawaama ga oomaanaa?

²⁰ Yĕesu wo''aba an:

- Ga dii ɗú yewinndii ngĕmɗa, kĕri tah. En ki'ena, mi wo''úuka ee kayoh; binaa ɗú

laakee ngĕmaa hín na kowu fúdan kijutuutaa, eneena dŭ wo' janjagii wii an Kolkohaa dii fu léeruk dúneena, wa tumka. Ee eneena dara wooñoóruu. [

²¹ Wayee kikíim Kooh na ki'oo' kĕrí donj mín kiméyí' rabcaa man dŭa ga bo'.]

Yéesu yéegalohissa kikaankaa na kimílískaagari

(Marka 9: 30-32; Lúkkaa 9: 43b-45)

²² Wiima lak tĕelíbĕecaa Yéesu bĕebĕba baa ga gohaa Gĕlílĕe, Yéesu wo''aba an:

- Kowukii bii hay kitíku ga yah buwii.

²³ Ba hayyi ki'ap wayee ga besaa wukaahay-waa tíkan gada, ya hay kimílís.

Tĕelíbĕecaa nak, keeńcaagaba leehha tak ga ińaa ba keloh yaama.

Yéesu fayya lempaa meekisohsi ga Kaanfaa Koohdŭa

²⁴ Yéesu na tĕelíbĕecaagari hayussa Kafar-nawom. Daa ba le'ee, buwaa fayuki lempaa†Kaanfaa Koohdŭa, hayussa ga Pee', meekisohussari an:

- Jĕgírohiigarúu fayoo lempaa Kaanfii Koohe?

Pee' taassa an:

²⁵ - Ahań kay, hayaa fayin!

Lĕehí'ta Pee' aassa kaanfaa, daa ya le'ee Yéesu dĕwírukkari meekissari an:

† **17:24** 17: 24 Lempaa Kaanfaa Kooh baa enin yaawúu' bĕebĕ ee laakin tíkiis tidaankaah-kanak aawwa dfook jomin ki'eroh ga kíiskaa, kopa' cadam fay noh-noh wíinoo ga lĕgĕy.

- Ya Simon, fu ínoh ya ga íñii yii? Buwii biida jom kifay buu'cii ga ëldúnada lempu wala juuti? Buwii dëku ga kúlkiidanoo bii en sagacda?

²⁶ Pee' taassa an:

- Hanaa sagaccii.

Yéesu nak wo''a Pee' an:

- Kon buwii dëku ga kúlkiida jomoo dara kifay.

²⁷ Wayee waa dú waa'tii kiyëngël keeñcaagaba, karaa giiyaa fu wees yoos. Jënaa fu dewan ki'amda, ñëegísaa kúuwkaa: fu hay ga kihot hanja'-hëelís wínoo. Bewaawa, fu fayba lempiigoo ga na wiigaraa.

18

Baa Yéesu wo' an yëri wëñ kiyak ga fíkú Koohda

(Marka 9: 33-37; Lúkkaa 9: 46-48)

¹ Ga wahtaama, tēelíbéecaa deeyussa ga Yéesu, ba meekissari an:

- Bii yiida wëñ kiyak ga Nguuraa yii ga dookda?

² Yéesu bayya ku'oomaa, tuuki'taja ga leelooba,

³ ya wo''aba an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; dú súpíttii kipeskaagarúu bi dú man na tu'oomaanaa, dú aasoo ga Nguurii yii ga dookda taa'.

⁴ Baa wëñ kiyak ga Nguurii yii ga dookda yëri en baa yóoskírin hafci bi madin na ku'oomaakii jii.

⁵ Baa fu te' ga keeñfu oomaanaa fodii yii ndaga teekiigoonaa, lakanaa fu te''oo mi ga kihaffoo.

Iñcii tumlukohi bo' baakaa'da
(Marka 9: 42-48; Lúkkaa 17: 1-2)

⁶ Yéesu tíkka ga an:

- Béeb̄ baa fu baakaa'lukoh yíinoo ga tu'oomaatii tii ee gëmu garoodanaa, iñaa gën garaada wëri en fu pokdu atoh wiyaak* ga koonakaagaraa, fu jafu ga d'uuy giyaa.

⁷ Massa fu ëldúna, ndaga yewinin garaa iñcaa eki bo' ga kitum baakaa'. En ki'ena, mosandii ga kiñak, wayee massa baa iñcaama koorohan garida!

⁸ Baa en lak yahaagaraa, wala kotaagaraa wëri tahhaa kitum baakaaraa, gúraawa fu jaf di'úsaayi'. Iñaa gën garaada wëri en fu aas ga kipeskaa leehoo taa'da na yah wíinoo wala kot wíinoo, loo kilaak yah kanak wala kot kanak ee fu jafu ga kiwiikaa yímoo taa'da.

⁹ Baa kuhaskaagaraa tahhaa kitum baakaaraa, nísaja. Iñaa gën garaada wëri en fu aas ga kipeskaa leehoo taa'da na kuhas kíinoo loo kilaak tuhas tanak ee fu jafu ga kiwiikaa safara.

¹⁰ Kaa eewat yíinoo ga tu'oomaatii tii. En ki'ena, mi wo''úuka, malaakacaagaba ga d'ookda, besaa en béeb̄ ba hídoh na Paammboo yii ga d'ookda. [

¹¹ En ki'ena, Kowukii bii hayin ëldúna kimúsal buwii múuyda.]

Liiwukaa wo' ga loo baalaa múuyee hotukkada

(Lúkkaa 15: 3-7)

Yéesu tíkka ga an:

* **18:6** 18: 6 Atohaa wiyaakwaama wëri seesohsi towu resen

12 - Dú ínoh ya ga íñii yii? Binaa bo' laak baal bitéemée' ee ya múuyluk ga yíinoonaa, ya foñanndii bidaañkaah-yitnanikiis na biyitnanikiisbaa ga d'ook janjagaa ba nírohudá, ya yee kiraasnee yaa múuydane?

13 Mi wo''úuka ee kayoh; binaa ya hottinaa, neblukaa ya neblukan ga yíinoo yaamada, hay kiweñ kiyak waa ya laakan ga bidaañkaah-yitnanikiis na biyitnanikiisbaa múuyussiida.

14 Ee Fodaama, Paammbúu yii ga d'ookda waa'tii yíinoo múuy ga tu'oomaatii tii.

Binaa mbokfu kerceen tooñaa

Yéesu tíkka ga an:

15 - Binaa mbokfu kerceen tooñjaanaa, kara, fu wéet nari dú banak don, fu ña'ti. Binaa ya tookkaa kisúkúrukaa, lak fu laasinndi.

16 Wayee binaa ya tookkiiraa kisúkúrukaa, taabaa na bo' yíinoo wala bo' banak, fu karis gari. Ndaga foda daa Këyítfaa wo'da, ga íñaa en bééβ jomin kilaak bo' banak wala baahay baa en seedi ga.

17 Wayee binaa ya tookkii kikeloh íñaa ba wo'danaa, wo'aaka bu-jaangaa†. Binaa ya san ban kikeloh íñaa bu-jaangaa wo'danaa, abohaari fodii yiifa' wala fodii juuti‡.

Íñaa kokohu na íñaa tooku

18 Yéesu tíkka ga an:

† 18:17 18: 17 Bu-jaangaa waa' kiwo', dii, mbooloomaa buwaa gëmin ga Kiristaaniida. ‡ 18:17 18: 17 Yiifa' na juuti enuunun buwaa setussii ndaga ba ínohoo Kooh ee ba tumi íñaa joffii ga bimooroomba.

- Mi wo''úuka ee kayoh; béeb iñaá dŭ kokoh ga ěldúna, hay kikokohu ga dŭok; ee béeb iñaá dŭ took ga ěldúna, hay kitooku ga dŭok ban[☆].

¹⁹ Tíkissa ga, mi wo''úu an binaa bo' banak garúu, dii ga ěldúna, júwohu ga kikiim Kooh ga iñaá mín ki'en béeb, Paammboo yii ga dŭokda haybari ki'on.

²⁰ En ki'enaá, daa bo' banak wala baahay hídirukoh ga teekiigoo béeb, mi yaa ga leelooba.

Kibyaloh ga díkaanti bo' na mooroomci

²¹ Waa ennda da, Pee' deeyca ga Yéesu, meekissari an:

- Ha'mudii, mbokkoo yaa děkkoo kitooñ, mi jommibi kibyal waas cera? Karat bi en waas ciyitnakanake?

²² Yéesu taassa Pee' an:

- Mi wo''iiraa waas ciyitnakanak doñ sah, wayee bayalaari waas cidaañkaah-yitnakanak bi en waas ciyitnakanak§.

Liiwukaa wo' ga loo sŭrgaa tookkii kibyalohda

Yéesu tíkissa ga, liiwukkaba an:

²³ - Kěrí tah Nguurii ga dŭokda mědírohu anee: Enee buu', ya waaree sŭrgacaagari kíndussi alalaagari ya laakda.

²⁴ Daa ya dalee kikin, ya haydohdŭssa yíinoo yaa bayi'ti cadam fay bo' bijúnni-dañkaah ga noh-noh wíinoo.

☆ **18:18** 18: 18 Mědírohat na Měccěe 16: 19. § **18:22** 18: 22 Kídii kídú diida waa' kiteewoh an kibyaloh leehoo. Ken jomoo kikin daa kibyalohkaagari hín kiyewinda.

25 Baa yaama mínndii kifay iñaa ya laaki' buuraaɗa. Buuraa dalla kinakoh ya toonu ñaam ya na betici na towutaagari na tooh iñaa ya laakɗa. En ɗanaa kobotkaa èlidu.

26 Súrɗaa dalla kiyi' kúruk ga fikii buuraa, kiiimbari an: «Múuñɗaaroo bi ga fikii, mi hayyaa kifay tooh.»

27 Buuraa laakka yërmaandi gari, múuñi'tari kobotkaa, íissari, ya yaa yah.

28 Súrɗaa meyca yaa yah. Ya hídooha na húnisci súrga, yaa laakɗeeri cadam fay ɓo' yiinoo ga noh-noh. Ya ŋooyya yaama ga koonaa, yaa booy, wo''ari an: «Fayaaroo iñii fu ɓayi'tooɗa.»

29 Húnismunaa yí''a kúruk ga kotcaagari, kiiimbari an: «Múuñɗaaroo bi ga fikii, mi hayyaa kifay»;

30 wayee ya saɗnga. Ya nammbari kibay hen, laɗlukkari ga kasu bi ga daa yaama fayanndi iñaa ya laaki'tiɗa.

31 Daa súrga mooroomuncaagari hotsee iñaa laakee yaama, keeñɓa leehha ga tak. Ba ka'ta, ɓa béestí'ta buuraa tooh iñaa hewee yaama.

32 Waa ennda ɗa, buuraa ɓaylukka súrgaama, wo''ari an: «Fu súrga yisóotí! Fu yí''ii hen ga fikiiroo, mi múuñi'taraa kobotkaagaraa bééɓkane?»

33 Fu ɓan, fu mínéeríi kilaak yërmaandi ga mooroomfu yaama fodaa daa mi laakee yërmaandi garaaɗane?».

34 Keeñaa buuraa tamma lool. Ya laɗnga súrgaa ga kasu, ya fitisohu bi ga daa ya fayan kobotkaagari bééɓka.

35 Yéesu tíkka ga an:

- Paammboo yii ga dookfa yah narúu kitum fodaama, binaa yaa en béeb garúu bayallii mooroomci na keeñaagari béebwanaa.

19

Yéesu wo''a ga loo kifasi'

(Marka 10: 1-12)

1 Ga waa Yéesu lēehí'ta kijégíroh iñcaama, ya kolkohha gohaa Gélílee, ya yaa yah dēkcaa bok ga gohaa Yúudée ee hanoh húlúwaa Yúrden gaada.

2 Mbooloo wiyaak taabukkari daama ee ya yaa wēkí' buwaa dúukool gabaða.

3 Laakka Fērisiyeencaa hayu bi gari kifí'ti, ba meekissari an:

- Waasiiruu onin yaal kifasi' betici ga iñaa ba mín kilaakoh toohe?

4 Yéesu meekissaba an:

- Hanaa d'ú jaṅngii iñaa bídu ga Kēyítfaa Koohða: «Ga dalaaraa yii sak toohða tummbaba yaal na beti»,

5 ee Kooh wo''a an: «Kērí tah bi yaal hay kifoñ paamci na eeci, ya aboh na betici ee ba banak, ba en bo' yíinoo.»

6 Fodaama ba enissii banak, wayee ba en yíinoo. Kon bo' hanat kihégísoh iñaa Kooh akitohin.

7 Fērisiyeencaa meekisohussari an:

- Kon iñii tah ya Móyís nakoh an binaa bo' yah kifoñ beticinaa, ya onuunun kibín kēyít ya e'tija kiteewoh an sēyaa tasin?

8 Yéesu taassaba an:

- Móyíis onndarúu kifasi' beticiigarúu ndaga dii d'ú súb ga keeñda, wayee enéeriida kudewaa.

⁹ Mi wo''úu an: «Binaa bo' kaal betici, pañ beti yiliis ee lakanaa enndii an betifaagari d'úkki hen faanukka na yaal yiliisaa, iñaama kid'úk betici, ya faanuk na beti filiis.»

¹⁰ Tëelíbéecaa wo'ussari an:

- Binaa en an iñaama yëri laak ga díkaanti yaal na betinaa, caloo kipañ.

¹¹ Yéesu taassaba an:

- Enndii an buwii béebba bëri mín ki'ínoh iñii wo'u yii. Buwaa Kooh onbakada don bëri mínka.

¹² En ki'ena, laakin enaama ciyewin caa mín bo' kihoonoh kipañ, laakin buwaa mínsooka ga ki'oomaaba, bíinoo bo' tíkbaka, bíinoo ban waarussii ndaga ba tanuk Nguuraa Kooh. Jëgíruma baa fu mínwa kitookaa, tooka.

Yéesu barkeella tu'oomaataa

(Marka 10: 13-16; Lúkkaa 18: 15-17)

¹³ Waa ennda da, bíbo' haydohdussa Yéesu tu'ooma, ya tík yahcaagari ga dookba, ya kíimi'ba Kooh. Wayee tëelíbéecaa baa ña' buwaa.

¹⁴ Yéesu wo''aba an:

- Íisat tu'oomaatii ta hay garoo, kaa hoono-hatba ndaga Nguurii yii ga dookda wuu buwii man nabada.

¹⁵ Waa ennda da ya tíkkaaba yahcaagari, lëehí'ta ya kolkohha daama ya yaa yah.

Oomaa-fiilaa yilëeki'-alalyaa

(Marka 10: 17-31; Lúkkaa 18: 18-30)

¹⁶ Laakka bo' yaa deey ga Yéesu meekissari an:

- Jĕgírohii, mi mín ya kitum yijófi' bi mi laas ga kipeskaa leehoo taa'da?

¹⁷ Yéesu taassari an:

- Iĩii tah yah fu meekisoo ga loo yijófi'yaa fu mín kitumda? Bo' yíinoo don yĕrí jof. Fu waa' ki'aas ga kipeskaa leehoo taa'danaa, tumaa iĩcii Waasii Móyis nakoh kitumda.

¹⁸ Baa meekissa Yéesu an:

- Iĩcii ciida nakohu kitum?

Yéesu taassa an:

- Kaa lan kumuun bo'; kaa dúk betifu wala yaalfu, fu faanuk na bo' yiliis; kaa lok; kaa seedi' saboh.

¹⁹ Kelohdaa paamfu na eefu; fu waa' mooroomfu fodaa daa fu waa' haffuda.

²⁰ Oomaa-filaa wo'a Yéesu an:

- Mi tumin iĩcuma tóhca, iĩii yiida tessoo kitum?

²¹ Yéesu wo'ari an:

- Fu waa' kimétíraa, kara, fu toon iĩaa fu laakda tóh, fu waroh koparaama nduulcii, fodaama fu hay kilaak alalaa leehoo taa' ga dook, lĕhíraa fu hay, fu taabukoo.

²² Daa oomaa-filaa kelohee wo'eenaama, keeñci leeha tak, ya yaa yah, ndaga ya enee baa yewinin alal.

²³ Yéesu dalla kiwo' tĕelíbĕecaa an:

- Mi wo'úuka ee kayoh; ki'aaskaa ha'-alal ga Nguurii yii ga dookda daal yoobpii.

²⁴ Mi wo'issúu ban an, geeleem paaf ga non kúuc kĕrí wĕñ kiyooḅ daa ha'-alal aasan ga Nguurii Kooh.

²⁵ Daa tĕelíbĕecaa kelohee wo'eenaama, ba waaru'a lool, ba wo'a an:

- Kon baanaa, bii mín kimúc ba?

²⁶ Yéesu malakkaba, wo'aba an:

- Iñaama wooñ bo' wayee wooñjii Kooh.

²⁷ Waa ennda da, Pee' dallari kiwo' an:

- Malkaa, dí, dí foñin tooh, dí taabukinndaa, kon dí yah ya kilaak?

²⁸ Yéesu taassa an:

- Mi wo'úuka ee kayoh; bériinaa Kooh tuukiran öldúna wiliis wi'as bi Kowukii bii yuñ kingu-uruk ga ndamaagarinaa, dú bii dú bidaañkaah na kanakbii taabukkooda, dú hay kiyuñ ban ga bañ-buu', dú atti' nílcaa Isarayeel cidaañkaah na kanakcaa.

²⁹ Ee béeb buwaa foñ kaanba, na biyaakba biyaal na bibeti, paamba, eewba, towutaagaba wala yooncaagaba ndaga teekiigoonaa, ba hay kilaasis iña wēñda waas citéemée' ee ba hay kilaak kipeskaa leehoo taa'da.

³⁰ Biyewin ga buwii def watida bəri mēeñjohan ee biyewin ga buwii mēeñjohda bəri dewan.

20

Liiwukaa wo' ga loo lēgēyohcaa bokussii wahtu kibewuda

Yéesu liiwukissa an:

¹ - Nguurii ga dookda nak mēdírohu anee: Enee ha'-kaan, ya koluka ga kímáa teel, ya bebneera bibo', baa lēgēydanndi ga yoon-biiñaagari.

² Ya júwohha naba ga ki'e'ba iña faysi ga noh-noh wíinooda. Lēehí'ta ya ebillaaba yoonagari.

³ Ya meyissa ga bak wahtu yoo'-yoo', ya hotta fibo' biliis, baa yugu ga paanaa dĕkaa, tumussii dara.

⁴ Ya wo''aba an: «dú ban, karat, dú lĕgĕynee ga yoon-biiñaagoo. Mi hayyúu kifay iña wa'.»

⁵ Baama karussa. Ha'-yoonaa meysissa ga bak wahtu cuunoh na ban ga wahtu kigoonaluk, ya tumissa fodaama.

⁶ Ya meysissa lak nohaa waa soos, ya hotta fibo' biliis daama, ga paanaa, ya meekissaĕa an: «Dú yugoh ya dii noh-noh, dú tummbii dara?»

⁷ Ba taassari an: «Ken beĕpiiríi kilĕgĕy hen.»
Ya wo''aba an: «Kon dú ban, karat, dú lĕgĕynee ga yoonagoo.»

⁸ Ga wahtu kiyút, ha'-yoonaa wo''a baa tuukuk lĕgĕyaadĕa an: «Bayaa lĕgĕyohcum, fu fayĕa. Dalohaa ga buwum mi mĕeñjoh kibĕĕĕa, fu lĕehíroh ga buwum mi ĕĕb kibĕĕĕa.»

⁹ Waa ennda ĕa, lĕgĕyohcaa beĕsee lak nohaa soosinda, hayussa. Ba fayussa yaa en beĕĕ noh-nohaagari wíinoowaa.

¹⁰ Lĕgĕyohcaa ĕĕbsee kibewudĕa nak, daa ba hayĕe kifayuk, ba foonnga an ba hay kilaas iñaa wĕñ. Wayĕe ba ban, ba fayussa yaa en beĕĕ noh-nohaagari.

¹¹ Daa ba laasee ga, ba aawwa kiña' iñaama ga fikíi ha'-yoonaa,

¹² Ba wo''ari an: «Buwii bii mĕeñjoh kibewudĕa lĕgĕyu wahtu wíinoo doŋ ee fu hídí'ba narií, dí bii dí kooruk coonufii lĕgĕyii na taangaayii noh-nohĕa!»

¹³ Wayĕe ha'-yoonaa taassa yíinoo gaba an: «Yaal, mi tooñjiiraa kat. Man ĕu júwohee ga

cadam noh-noh wíinoo?

¹⁴ Kon bewaa íñii fu laakɗa, fu yee. Mi waa' ki'e' bii yii méeñjoh kibewuda ya hídí' naraa.

¹⁵ Mi laak alaliigoo, mi mínoo ga kitum íña neɓpoone? Wala ati keeñfu mesik ga dii mi jofɗa hen?»

¹⁶ Waa ennda ɗa, Yéesu tíkka ga an:

- Fodaama, buwii méeñjohda bəri dewan, buwii deɓɗa bəri méeñjohan.

Waas wukaahaywaa Yéesu yéegaloh kikaankaagari na kimíliskaagari

(Marka 10: 32-34; Lúkkaa 18: 31-34)

¹⁷ Waa ennda ɗa, Yéesu enee ga waas Yéerúsaleem, ya na tēelíbēecaagari bidaaŋkaah na ɓanakɓaa, ya ɓayyaba haŋ, wo''aba an:

¹⁸ - Súkúrukat, ɗu bii yah Yéerúsaleem ee Kowukii bii hay kitíku ga yah sarahohcaa ɓiyaakɓaa, na jégíroh-waascaa, ee ɓa hayyi ki'atti' kikaan,

¹⁹ ɓa tíkki ga yah yiifa'caa*, ɓaama ñaawalsohi, ɓa típpi laawoo, lēehíraa ɓa daayci ga kuraa. Ee ga besaa wukaahaywaa tikan gaɗa, ya hay kimílís.

Íña eew towutaa Sebedee kúim Yéesuda

(Marka 10: 35-45; Lúkkaa 22: 24-30)

²⁰ Waa ennda ɗa, towutaa Sebedee tanaktaa, eewɓa hayya ga Yéesu, ya taam na oomaacaagari, ya yí''a ga fíkiici kíkíimmbi yen.

²¹ Yéesu meekissari an:

- Fu waa' ya?

* **20:19** 20: 19 Yiifa'cii wo'u diiɗa, ɓu-Room bəri.

Ya taassa an:

- Dígaaroo an binaa fu yuŋ ga Nguuraa-garaanaa, oomaciigoo bii, yii yugan ga yahfu ñaam, yíinoo ga yahfu senj.

²² Yéesu taassaba an:

- Dú ínohoo íñii dú kíimda. Dú mínin ki'an kaas-coonii mi yah ki'andane?

Ba taassari an:

- Dí mínin.

²³ Ya wo''aba an:

- En ki'ena, dú hay ki'an ga kaasii mi yah ki'anda, wayee en íña aaw ga kiyuŋ ga yahoohoo ñaam wala ga yahoohoo segaa, enndii mi jomka kiwo'. Buwaa Paamboo waayuki' bakcaamaða bĕrí yahca ki'eru.

²⁴ Daa tĕelíbĕecaa bidaaŋkaahbaa tesda kelo-hee íñaama, ba aylukka tĕelíbĕecaa banakbaa bokohda.

²⁵ Waa ennda da, Yéesu bayyaba, wo''aba an:

- Dú ínohin an buwii en ha'-kúl ga ěldúnada, ba teewi buwii an ba hanoh béeb dook ee ha'-doolicii tumlukohi buwii ga íña nebba.

²⁶ Íña manda yahhiida kilaak ga dŕuuyúu. Wayee laak baa waa' ki'en bo' yiyaak ga dŕuuyúunaa, ya joman ki'en sŕrgarúu,

²⁷ ee baa waa' garúu kikuliyukaa, ya joman ki'en ñaammbúu.

²⁸ Fodaama, kiheel sŕrga tahhii Kowukii bii kihay, wayee ka hay ki'en sŕrga buwii na ki'eroh kumuunci doo ya laas tumuun bo' biyewin.

Yéesu wĕkí'ta búumí' banak ga teeraa Yéríkóo (Marka 10: 46-52; Lúkkaa 18: 35-43)

²⁹ Daa Yéesu na tĕelíbĕecaa meysee teeraa Yéríkóo, mbooloo wiyaak taabukkari.

³⁰ Lak laakin búumí' banak baa yuŋ ga yahaa waasaa, baa sarahtuk. Daa ba kelohee an Yéesu yéri en na kipaaf, ba aawwa kifiip an:

- Ha'mudii, kucaasamunkii Dēwít yērēmaarii!

³¹ Buwaa baa ña'ba doo ba dekoh, wayee ba baa wēñ kifiip an:

- Ha'mudii, kucaasamunkii Dēwít yērēmaarii!

³² Yéesu tuukka, bayyaba, wo''aba an:

- Dú waa' ya mi tumi'túu?

³³ Ba taassari an:

- Ha'mudii, tumdaarii bi dí mín kihotsis.

³⁴ Yéesu laakka yērmaandi wiyaak gaba, le''a ga tuhastaagaba. Ga saasi ba malakka, ba baa taabukki.

21

Yéesu aassa teeraa Yéerúsaleem na ndam wiyaak

¹ Yéesu na tēelíbēecaagari hayussa bi ba deeyca teeraa Yéerúsaleem, ga yahaa dēkaa Bet-fasee en ga bak tēgēlaa Ólíwiyéecaada. Daama Yéesu wossa ga tēelíbēecaagari banak,

² ya wo''aba an:

- Karat dēk-kawum en ga fikiirúuda. Binaa dú le' danaa, dú hay kihot baam yileḅ yaa pokuunun, taam na cúmbú', pēkísatba, dú hay-dohi'tooba.

³ Ee binaa bo' wo' yen ganaa, taasatti an: «*Ha'mudii laak sooli ga». Ee ga saasi ya hayyúu ki'íis dú haydohba.

⁴ Iñaama laakka doonaa iña seldíga-Koohaa wo'eeda mat. Ya wo'ee an:

⁵ «Wo'at fu-teeraa Síyoŋ an:

- Malkat, buuriigarúu yeema hayi garúu.
Ya, ya tíitarukkii ee ya lap ga baam yilef,
na ga d'ook cúmbú', kowu baam.»

⁶ Tëelíbéecaa banakbaa karussa, ba tummba fodaa daa Yéesu nakeebakada.

⁷ Ba haydohha baamaa yilebyaa na cúmbúraa.
Ba la'ta paltucaagaba ga d'ook baamcaa, Yéesu lappa ga d'ookгаа.

⁸ Bo' biyewin ga mbooloomaa larussa paltucaagaba ga waasaa. Buwaa bíinoo baa gú' toyttaa tediktaa, baa bool tuu'taa, baa la'ta ga waasaa.

⁹ Buwaa hanohee Yéesu fíkii na buwaa taamsee ga fenoocida, béebba baa wo' didóolí' an:

- Óosaanaa!

Ndam aawat ga kucaasamunkii Dëwít!

Kooh barkeelat yii hay ga teekii Ha'mudiida!

Óosaanaa aaw ga d'ookaa-d'ook.

¹⁰ Daa Yéesu aasee Yéerúsaleem, tooh dëkaa yëngëlukka, buwaa baa meekisoh an:

- Bii yii, ya ba?

¹¹ Mbooloomaa taassa an:

- Sëldíiga-Kooh Yéesu yëri, yii meyoh Nasareet ga gohaa Gëllíleeda.

Yéesu kaalla toonohcaa ga duuy Kaanfaa Kooh

(Marka 11: 15-19; Lúkkaa 19: 45-48; Lúkkaa 20: 1-8)

¹² Yéesu aassa Kaanfaa Kooh, ya kaalla béeb buwaa enee na kitoon na buwaa enee na kilom

daamadfa. Ya yaa búuk taabulcaa weci'oh-kopa'caa na yugaahcaa toonoh-ho'caa*.

¹³ Lēehí'ta, ya wo''aba an:

- Bíduunun ga Kēyítfaa an: «Kaanndoo yah ki'en kaanfaa kíimohohsan Kooh», wayee dú, dú tumfa d'aaakkaa' lok✧.

¹⁴ Laakka búumí', na béedúkí'caa hay ga Yéesu ga Kaanfaa Kooh, ya wēkí'taba.

¹⁵ Sarahohcaa biyaakbaa na jégíroh-waascaa aylukussa ga waa ba hot enaamacaoa cidóoyí'-waa'caa ya tumda, ee ba hotta ban oomaacaoa baa fiip ga Kaanfaa Kooh an: «Ndam aawat ga kucaasamunkii Dēwít!»

¹⁶ Ba dalla Yéesu kiwo' an:

- Fu kelohin iñii oomaacii wo'dfane?

Yéesu taassaba an:

- Ee mi keloh ga. Hanaa dú mosoo kijañ iñii bídu yii an: «Ga túuwttii oomaacii na tii lii'cii, fu meydohdin haffu ga yeek-kañ?»

¹⁷ Lēehí'ta Yéesu foñjaba daama, ya meycá teeraa, yaa yah Bétaní, ya neehneera daama bi Kooh wiissa.

Yéesu coñja kedikkaa

(Marka 11: 12-14,20-24)

¹⁸ Ga kooh-wíisfaa, Yéesu enee na kiboyuk teeraa ee lak ya yaawin.

* **21:12** 21: 12 Weci'oh-kopa'caa waama, yaawú'caa meyoh ín haysee Yéerúsaleemda weci'see kopa'caagaba ga fuwaama, doonaa ba mín kilom júu' kitum sarah ga Kaanfaa Kooh na kifay lempaa Kaanfaa Kooh. ✧ **21:13** 21: 13 Malkat Ísayii 56: 7; Yéremíi 7: 11.

19 Ya hotta bos een ga yahaa waasaa, ya ka'ta bi ga bosaa, ee ya hottii dara ga, enndii tuu'taanaa. Waa ennda dā, ya wo''a kedikkaa an:

- Fu límsisoo kowu bi taa'!
Ga saasi, eena súbpa kaw.

20 Daa tēelíbēecaa hotee iñaama, ba jaahli''a lool, ba meekissa Yéesu an:

- Tum na kedikkii súb ga saasi?

21 Yéesu taassaba an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; binaa dú laak ngēm ee dú laakkii hel kanak ganaa, dú eemoo ga kitum iñii dal kedikkii kiida doŋ, wayee dú wo' sah janjagii wii an: «Kolkaa dii fu jafsunee ga giiyaa!» Iñaama laak.

22 Binaa dú kiim Kooh ee taam na ngēmaa, bēeβ iña dū meekisohaa, dú laakki.

Yéesu meekisohussa baa onndi doolaa ya bayda

(Marka 11: 27-33; Lúkkaa 20: 1-8)

23 Yéesu aassa Kaanfaa Kooh, ya yaa jégíroh. Sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa dēkaa hayussa, ba meekissari an:

- Iñcii fu tumda, fu ayka gada? Bii onndaaca kitumba?

24 Yéesu taassaba an:

- Mi ban, mi yahhúu kimeekis enaama yíinoo doŋ, binaa dú taassoo ganaa, mi wo''úu ban iñcii mi tumda ati mi ayka gada?

25 Saŋ-Bētís, bii yiida woseeri kibētísi' buwaa? Kooh wala bo'-súusúus?

Ba baa wo' ga díkaantiba an: «Binaa dū wo' an Kooh yéri woseerinaa, ya hayyuu kilof an: iñii tah ya dú gēmbii ga Saŋ?

²⁶ Ee dŭ wo' an ŋuwii bĕrĭ woseerinaa, dŭ jomin kiniik mbooloomii ga iŋaama ndaga ba tookin an Saŋ sĕldiiga-Kooh.»

²⁷ Ba dalla kitaas Yĕesu an:

- Dĭ inohoo!

Yĕesu loffaŋa an:

- Kon baanaa mi ŋan, mi wo'anndiirúu iŋcii mi tumida ati mi ayka gada.

Liiwukaa wo' ga loo towutaa tanaktaada

Yĕesu tĭkka ga an:

²⁸ - Dú inoh ya ga iŋii yii? Enee ŋo', ya laakee towu tanak. Ya hayya ga yĭinooyaa wo''ari an: «Kowuroo, wati, leenaa kara, fu lĕgĕynee ga yoon-biiŋaagaruu.»

²⁹ Kowukaa taassari an: «Mi yahhii». Wayee ennda kiis, ya rĕcukka, ya ka'ta yoon.

³⁰ Paamudaa hayya ga yukanakyaa ŋan, wo''ari iŋaa ya nakee yudewaayaada. Kowukaa kukanakkaa wo''a paamudaa an: «Ee, mi yii yah buba!» Wayee ya ka'tii.

³¹ Yĕesu meekissaŋa an:

- Yiida ga towutaa tanaktaa tum iŋaa paamci waa'da?

Ba taassa an:

- Yaa ya dĕwohda yĕrĭ.

Yĕesu dallaba kiwo' an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; juuticii na faankoh-pakaycii bĕrĭ dĕwanndúu ki'aas ga Nguuraa Kooh.

³² En ki'ena, Saŋ hayin garúu. Ya teeŋparúu waasii wijúwí' wii ee dŭ gĕmbbii iŋaa ya wo'da. Wayee juuticii na faankoh-pakaycii gĕmussari. Ee ga iŋaa dŭ hot yaama tóoh, tahhii bi dŭ rĕcukka, dŭ gĕmmba iŋaa ya wo'da.

*Liiwukaa wo' ga loo línoh biiñcaa bisóotí'baa
(Marka 12: 1-12; Lúkkaa 20: 9-18)*

Yéesu wo''a buwaa an:

³³ - Súkúrukat, mi wo''úu liiwuk wiliis: Enee ha'-yoon, ya yíppa tedik-resen ga yoonci. Ya díŋga yoonaa, ya acca non ga yoonaa daa towu-resentaa seesohsan. Ya tawahha daa bo' mínan kituukoh, tíim yoonaa malaki ga. Léehi'ta ya sassa bilégëyoh ga yoonaa, ya yaa yah kibaab.

³⁴ Ga waa wahtu kibeena yoonaa le'da, ya wossa súrgacaagari ga lëgëyohcaa ga yoonada, ba e'ti iñaa ya laak ga iñaa yoonaa meydohda.

³⁵ Wayee lëgëyohcaa abussa súrgacaa, ba feekka yii, ba appa yínooyaa. Yaa tesda, ba tapisohhari na atoh bi kaannda.

³⁶ Ha'-yoonaa wosissa súrga biliis, baa wëñ kiyewin baa ya dewee kiwosda. Wayee lëgëyohcaa tumussa buwaama fodaa bu-dewaabaa.

³⁷ Ha'-yoonaa méeñjohha kiwos kowukaagari ga lëgëyohcaa. Ya abee ga helci an: «Hanaa ba hay ki'on kowukiigoo cée'.»

³⁸ Wayee lëgëyohcaa, daa ba hotee kowukaa ha'-kaadaa, ba wo''a ga díkaantiba an: «Yii yah kilamda yeema, du apatti, du beb iñii ya jomee kilamda.»

³⁹ Ba dallari ki'am, ba fassari bi meycayoonaa, ba appari daama.

⁴⁰ Yéesu meekissa buwaa an:

- Binaa ha'-yoonaa hayaa, ya yah lëgëyohcaama na kitum?

⁴¹ Ba taassari an:

- Ha'-yoonaa hayaa, hay ki'ap lëgëyohcaa bisóotí'baa baama, ap wibóní'. Léehíraa ya

beβ yoonaa, ya e'wa bilēgēyoh biliis, ɓaa, binaa kibeen le'aa, ɓa e'ti iŋaa yoonaa meydohanda.

⁴² Yéesu wo''aɓa an:

- Hanaa dú mosoo kijaŋ iŋaa bídu ga Kēyítfaa an:

«Atohaa tawahohcaa jafeeda,

atohaama enin atoh-koñ.

Iŋaama yērí Ha'mudii tum,

ee enin kíntaan ga hasciiruu.»

⁴³ Yéesu tíkka ga an:

- Kērí tah mi wo''úu man: Nguurii Kooh hay kite'u ga yahhúu, wa tíku ga yah heet wiliis, waa yahwa kilēgēy, meydoh jeriñ ga.

⁴⁴ [Baa keen ga ɗook atohaamanaa hay kiweel-sukoh ee ɓaa wa keen ga ɗookcinaa, wa hayyi kinapañsoh].

⁴⁵ Daa Sarahohcaa ɓiyaakɓaa na Fērisiyeenɗaa kelohsee liiwukcaa Yéesu caama, ɓa ínohha an Yéesu wo' naba.

⁴⁶ Ba ɓaa heel ki'amluk Yéesu, wayee ɓa niikka mbooloomaa ndaga ɓéeβ ɓuwaa tookin an Yéesu sēldiiga-Kooh.

22

*Liiwukaa wo' ga loo ɓuwaa ɓaysee kiñamɗa
(Lúkkaa 14: 15-24)*

¹ Waa ennda ɗa, Yéesu liiwukissa ɓuwaa an:

² - Nguurii ga ɗookɗa mēdírohu anee: Enee buu', ya tiklukka cuunoh ga sēycaa kowukaa-gari.

³ Ya wossa sūrgacaagari kibaynee ɓuwaa ya nakee sēgílookfaaɗa. Wayee ɓaama waarussii kihay.

4 Buuraa wosissa súrğa biliis ga buwaa ya nakee sėgılookfaada an: «Wo'at buwaa an: ñamahii tikuunun, mi apin naalciigoo na júu' bidúufı'. Tóoh sekba, ba hayat, ba ñam!»

5 Wayee buwaa naksee baama abussii faali ga bėytohaa. Yaa en bėeb yaa yah soolici: yii ga yoonci, yii ga toonaagari.

6 Baa tesda abussa súrğacaa buuraa, tóróhırussaba, apussaba.

7 Buuraa kelohhaka, dalla ki'ayluk. Ya ebilla soldaa'caagari ba apnee lagoh-kumuuncaa baama, ba tėkí' teeraa ba dėkohda.

8 Lėehı'ta ya wo''a súrğacaagari an: «ñamahii sėgılookfii pari'in, wayee fa joobeera buwaa nakseefada.

9 Kon nak karat ga mbedicii ga dėkiida, ee baa dı́ hot bėeb, nakatti ya hay ga sėgılookfii.»

10 Súrğacaa karussa ga mbedicaa. Baa ba hotin bėeb, ennda yijófi' ennda yibónı', ba wo''ari. Ba nėgırohhaba, bi túuyaa ñamahaa tofohuda líiffa muut na bıbo'.

11 Buuraa aassa túuyaa kihėebdúk buwaa en na kiñamda. Ya hotta daama bo', yaa bayyii kúltı feet.

12 Ya meekissari an: «Yaal, tum na fu aassa dii ee fu bayyii kúltı hew»? Wayee baa laakkii ñaa ya wo'an.

13 Waa ennda da, buuraa wo''a súrğacaagari an: «Baa yay, bagat yahcaagari na kotcaa, dı́ jaffi ga ñúusaa ga foohda: daama kikodukoh na ki'úñoh sıs yah da kilaak✧.»

14 Yėesu tíkka ga an:

✧ 22:13 22: 13 Malkat Mėccėe 8: 12; 25: 30; Lúkkaa 13: 28.

- En ki'ena, buwii bayuda yewinin, wayee buwii tanuda caakkii.

Kifay lempu

(Marka 12: 13-17; Lúkkaa 20: 20-26)

¹⁵ Waa ennda dā, Fērīsiyeencaa karussa kihotoh ga dūuyba, kimalak daa ba tuman bi ba fí' Yéesu ga dūuy wo'een.

¹⁶ Lēehí'ta, ba wossa bībo' ga tēelíbéecaagaba, ba taamma na bībo' ban ga buwaa fa' na buu' Erootda, kimeekis Yéesu an:

- Jēgírohii, dí ínohin an fu wo'i kayoh: fu jēgíroh iñaa Kooh nakoh kayoh-kayohda. Fu niikkii ken, ee fu malkirii bo' ga daa ya man ga hascii buwiida.

¹⁷ Kērī tah, wo'aaríi halaatfu ga iñii yii: Waasii onohin kifay lempaa Sesaa', buuraa yiyaakyaa ga Roomdanoo, onohhii ka?

¹⁸ Wayee Yéesu ínohha nof-moroona ba na'da, ya wo''aba an:

- Dú bii dū jófjófduki ga fíkíi buwiida! Iñii tah ya dū heelloo kifí'?

¹⁹ Teewattoo hanja' wíinoo ga koparum fayohsi lempuda.

Ba haydohi'tari hanja' wíinoo.

²⁰ Yéesu nak meekissaba an:

- Nataalii wii wuu ba na teekii en gada?

²¹ Ba taassa an:

- Cuu Sesaa', buuraa yiyaakyaa.

Daama Yéesu wo''aba an:

- Kon erat Sesaa' iñaa en yuu Sesaa' ee erat Kooh iñaa en yuu Kooh.

²² Daa ba kelohee iñaa Yéesu lofba yaama, ba waaru''a lool, ba foñjari da, ba baa yah.

Yéesu meekisohussa ga loo kimílískaa buwaa kaaninda

(Marka 12: 18-27; Lúkkaa 20: 27-40)

²³ Ga besaa bērii, laakka Saduseyeencaa hayu ga Yéesu. Ba nak, ba gēm an kimílís laakoo.

²⁴ Ba meekissa Yéesu an:

- Jégírohii, Móyíis wo' an: «Binaa bo' kaan ee laakkii kowu na beticinaa, kēmēenḱíci jomin kilam betifaama, ya laaki' yaakci kowu ga»[☆].

²⁵ Waama, laakee dii garíi yaal biyitnabanak baa bok paamun na eemun. Yaakkaa pañnja beti, ya kaanda ee laakkii kowu. Ee fodaama kēmēenḱímunaa lammba betifaa.

²⁶ Ennda da ga yukanakyaa, na yukaahayyaa bi ga yuyitnakanakyaa.

²⁷ Ga waa ba kaanda béebba, betifaa ban tíkka ga.

²⁸ Diimada wo'aaríi bēriinaa buwii mílísan ga kikaanda, betifaama yah ki'en yuuba ga biyitnabanakbaa? Ndaga yaa en béeb ga biyitnabanakbaa beweerari beti!

²⁹ Yéesu taassaba an:

- Dú wo'in kimúuyucúu, ndaga d́ú ínohoo iñaa bídu ga Kēyítfaada ee d́ú ínohoo daa doolaa Kooh hín kiyakda.

³⁰ Binaa buwaa kaanda mílísunaa, yaal pajoo ee beti pajukoo, wayee ba pesan madu na malaakacii Kooh enu ga dookda.

³¹ En iñaa aaw ga kimílískaa buwaa kaandanaa, hanaa d́ú mosoo kijaḅ ga Kēyítfaa iñaa Kooh wo'eerúu an:

[☆] **22:24** 22: 24 Malkat Dēteronom 25: 5-6.

32 «Mi yëri en Koohyii Abaraham, Koohyii Ísaak, Koohyii Yakoop»[☆].

Yéesu tíkka ga an:

- Kooh yuu buwaa en na kipesda, enndii yuu buwaa kaanda.

33 Béeβ buwaa kelohsee iñcaa ya wo' caama, waaru'ussa ga jégírohaagari.

Iñii wëñ kiyak ga iñcii Kooh nakohda

(Marka 12: 24-34; Lúkkaa 10: 25-28)

34 Daa Fërisiyeencaa yéegee an Yéesu búlin Saduseyeencaa, ba dalla kihídoh ga dekataama.

35 Laakka jégíroh-waasaa bok gaba, ya waaree kimalaksukoh Yéesu, ya meekissari an:

36 - Jégírohii, iñii yiida kuliyuk ga iñcii Waasii Móyíis nakohda?

37 Yéesu taassari an:

- «Fu waaran Ha'mudii, Koohyiigaraa na keeñaagaraa tooh, na kipeskaagaraa tooh, na helaagaraa toohwa.»

38 Wuma wëri wëñ kiyak ee wëri kuliyuk ga iñcii Kooh nakohda.

39 Ee wii wëri en wukanakwii man nawada: «Fu waaran mooroomfu fodaa daa fu waa' haffuda.»

40 Béeβ Waasaa Móyíis na béeβ iñcaa seldiiga-Koohcaa jégírohda kú'uk ga iñcii kanakcii cii nakohuda.

Iñaa Kiristaanii jom ga buu' Dëwítfa

(Marka 12: 35-37; Lúkkaa 20: 41-44)

41 Wiima lak Fërisiyeencaa hídirukohuunun daama, Yéesu meekissaβa an:

[☆] 22:32 22: 32 Malkat Eksoot 3: 6,15.

- Dú ínoh ya ga Kiristaanii? Ya kucaasamun ba?

⁴² Ba taassa an:

- Ya kucaasamun buu' Dēwít!

⁴³ Yéesu wo''aba an:

- Kon tum na Dēwít, ga waa ya líif na Helaa yisela'í'yaada, bayyari "Ha'mudii"? En ki'ena, Dēwít ga kihafci wo'in an:

⁴⁴ «KooH, Ha'mudii wo''a Ha'mudiigoo an: "Yugohaaroo yah-ñaam bi ga daa mi tuman buwii saŋgaada ditogaa' kotfu[☆]".»

⁴⁵ Waa Dēwít bay Kiristaanii "Ha'mudii", kon tum na bi Kiristaanii mín ki'en kucaasamun Dēwít?

⁴⁶ Laakkii gaBa yínoo yaa mínndi kitaas wo'een wínoo sah. Ee aboh ga besaa bērii, ken kaañissiiri kimeekisohis yen.

23

Yéesu nakoh kiwatuk jégíroh-waascaa na Fērisiyeencaa

(Marka 12: 38-39; Lúkkaa 11: 43,46; 20: 45-46)

¹ Waa ennda da, Yéesu wo''a mbooloomaa na tēelíbéeaagari an:

² - Jégíroh-waascii na Fērisiyeenccii bērii tuuk ga kotcaa Móyíis, kijégíroh na kiteewoh inii nakohu kitumda.

³ Kon nak, bēeb inaa ba wo''úunaa, tumatti, dú taabukki. Wayee kaa èldúkohatba ga inccii ba tumida. En ki'ena, ba wo'i hen ee ba tumoo.

☆ 22:44 22: 44 Kañcaa 110: 1.

4 Ba poki dof cibítí' [caa ken hatinoo]*, ba sêfca ga yúukcii buwii ee ba ga kihafba, ba tookoo jokonba yëngëluk ga ki'amdohba.

5 Iña ba tum tóoh ba heeli buwii hotba. Fodaama, daakaa'-këyítcaa† pokkusi, kiteewoh an ba abin Koohda, ba tumica ca en ciyaak. Ee símba'caa ga kúltícaagabada, ba tumica ca en cihoo'ta.

6 En ga hewaa, ba waari kihanoh fíkíi, ee ga duuy jaanguciiruu, ba heeli kiyuŋ ga fíkíi.

7 Ba en ga paancaanaa, ba waari kikëñdu yah kanak ee ba waari buwii bayiba «Jëgírohii».

8 Wayee dú, kaa heelat kibayu «Jëgírohii.» Dú laak jëgíroh yíinoo don ee béebpúu, dú bimbok.

9 Dii ga ëldúna, kaa bayat ken «Paamudii». Paamudiigarúu ya yíinoo don ee yërí en yii ga dookda.

10 Ee ban kaa heelat kibayu «Ha'-kaadii». Dú laak ha'-kaan yíinoo don ee yërí en Kiristaanii.

11 Yaa wëñ garúu kiyakda, enat súrgarúu.

12 Béeß baa bëwí' hafcinaa, hay kiyóoskídu, ee baa yóoskí' hafcinaa, hay kibëwíru.

Yéesu hasa jëgíroh-waascaa na Fërisiyeencaa

(Marka 12: 40; Lúkkaa 11: 39-42,44,52; 20: 47)

13 Yéesu wo''a an:

- Massa, dú jëgíroh-waascii na dú Fërisiyeencii jófjófdúkidá! Dú bii lan halii

* **23:4** 23: 4 Bíncii ga hëlí-júbciida hotukkii ga Këyítcaa cínoo deß kibíduda. † **23:5** 23: 5 Daakaa'-këyítcaama eni tijutuut. Ba bínnda wo'eencaa meyoh ga Këyítfaa Waasaa Móyíisaa, ba ekca ga yen, ba pokukca ga púk na ga yah-sen.

Nguurii yii ga dookda, dú hoonoh buwii ki'as. Dú ga kihaffúu, dú aasanndii ee dú íisanndii buwii waa' ki'aasda ba aas. [

14 Massa, dú jégíroh-waascii na dú Fërisiyeençii jófjófdukida! Dú te'in iñaa laak ga kaan beticaa yaalcaagaba lísussiida ee dú taabi ga na kikiim-Koohkaa ínohoo kileeh, an doonaa dú tíku bibe' bijófi'. Këri tah atti'aa Kooh yahhúu ki'atti'da wëri wëñan kimesik].

15 Massa, dú jégíroh-waascii na dú Fërisiyeençii jófjófdukida. Dú bii wíil daa en tóoh ga dook kakay na duuy giyy, kiheel kilaak luu enee tēelíbee yíinoo, yaa gēm fodii garúu. Ee dú laassi kilaakaa, dú tummbi bo' safara yaa wëñnjúu kibon waas kanak.

16 Massa dú bii dú waa' kikuliyuk ee dú búuminfa! Dú wo' an «Binaa bo' waat ga Kaanfaa Koohaa, waatukaama taabukoori, wayee binaa ya waat ga wúrusaa en ga Kaanfaa Koohdanaa, wa taabukki.»

17 Dú dofin, dú búumin. Iñii wëñ kilaak solu ya? Wúrusaa en ga Kaanfaa Koohdanoo Kaanfaa Kooh tah wúrusaa kisela'da?

18 Ee ban, dú wo' an: «Binaa bo' waat ga loteelaa ga duuy Kaanfaa Koohdanaa, waatukaama taabukoori, wayee binaa ya waat ga sarahcaa ga loteelaa ga Kaanfaa Koohdanaa, wa taabukki.»

19 Búumí'cii! Iñii wëñ kilaak solu ya: Sarahcaanoo loteelaa tah sarahaa kisela'da?

20 Baa waat ga teekaa loteelaanaa, ya waatin ga loteelaa ee ya waatin ban ga tóoh sarahcaa en ga dookgaada.

21 Baa waat ga teekaa Kaanfaa Koohaa, ya waatin ga Kaanfaa Kooh ee ya waatin ban ga Kooh yaa dëk dada.

22 Baa waat ga teekii asamaaniinaa, ya waatin ga ban-buuraa Kooh ee ya waatin ban ga Kooh yaa yuj gada.

23 Massa dú, Jëgíroh-waascii na dú, Fërisiyeençii jófjófdukida. Dú meydohdi Kooh sarah bi ga sah bakaa wudaan̄kaahwaa ga iñcii línsi fodii naanaa, basaab na saabsaab✧, wayee dú saganohin iñcii jëgírohu ee cëri wëñ kilaak solu ga Waasii Móyíisda: ennda kijúb, kiyewin yërmaandi na kitaabuk Kooh. Iñcaama cëri dú jomee kitum ee iñcaa cínoo hanat kisaganohu.

24 Dú bii dú waa' kikuliyuk ee dú búuminda, dú síri capalay ee dú oni geeleem.

25 Massa dú, Jëgíroh-waascii na dú, Fërisiyeençii jófjófdukida! Dú tísi bi ga bíiñcii kaascii na cii tanutii wayee ga dūuygii dū líífi'ca na halaat kilok na halaatciigarúu cibóní'cii.

26 Dú Fërisiyeençii bíbúumí'bii! Dewat kitís dūuygii kaascii ee fodaama bíiñcaa hay kiset ban.

27 Massa dú, Jëgíroh-waascii na dú, Fërisiyeençii jófjófdukida. Dú man na loycaa yaanaawdu hen. Ca morin ga fooh ee lakanaa dūuygaanaa líif na yoh bo' bikëení' na nopilaat.

28 Fodaama buwii hoti garúu bíbo' bíjúwí' ee lakanaa ga dūuy keeñciigarúu, dū líif na kijófjófduk na kibon.

✧ 23:23 23: 23 Malkat Léwítik 27: 30; Dëteronom 14: 22.

²⁹ Massa dú, Jëgíroh-waascii na dú, Fërisiyeençii jófjófdukida. Dú hayyanaa, dú tawahi loyçii seldiiga-Koohcii, dú móri' loyçii buwii bijúwí'bii,

³⁰ ee dú wo'i an: «Dí maasohee jamaanaa bicaasammbiinaa, dí taaboo naba ga daa ba ap seldiiga-Koohcaada.»

³¹ Dú wo' iñaamanaa, kon dú tookin an dú bëri en tucaasamuntii buwaa apsee seldiiga-Koohcaada.

³² Kon nak iñcaa bicaasammbúu daleeda, díidohatca bi mat.

³³ Goñcii! Heet goñ-saamaancii! Tum na dú halaat kirëc ga safara?

³⁴ Këri tah, súkúrukat, mi hay garúu kiwosoh biseldiiga-Kooh, biha'-hamham na buwaa inohuunun Këyítfii. Dú hay ki'ap bii, dú daay bíinoo ga kuraa, dú típ bíinoobaa laawoo ga jaangu-yaawúu'caagarúu, dú sodaliba teeru bi ga teeru.

³⁵ Fodaama ñifaa buwaa bijúwí'baa apseedá hay kikípuk ga d'ookkúu, aboh ga ñifaa Abeel yijúwí'yaa bi ga ñifaa Sakarí kowukaa Barakíi, kaa dú apee ga díkaanti d'ekataa wisela'í'waa na daa sarahcaa tēkí'sida✧.

³⁶ Mi wo''úuka ee kayoh; iñaa laakee yaama hay kikípuk ga hafcii buwii jamaanii wati.

*Yéesu hassa Yéerúsaleem
(Marka 13: 34-35)*

³⁷ - Éey, dú bu-Yéerúsaleem, dú bii dú lagi tumuuntii seldiiga-Koohcii, ee dú tapisohi na

✧ 23:35 23: 35 Malkat Sënees 4: 8; 2 Koroník 24: 20-22.

atoh bi dŭ ap ņuwii Kooh wos garúuda! Waas cera cĕrí mi heellúu kinĕgíroh fodaa daa pabu nĕgírohi towutaagari ga fíldoo paņcaagarída, ee dŭ tookkiika?

³⁸ Kon nak, kaanfiigarúu hay da kifoņu dŭņ.

³⁹ En ki' enaa, mi wo''úu man aboh ga diima dŭ hotsisanndiiroo bi ga daa dŭ wo'an an: «Kooh barkeelat yii hay ga teekii Ha'mudiida!»

24

Yĕesu yĕegalohha an Kaanfaa Kooh hay kibúru

(Marka 13: 1-12; Lúkkaa 21: 5-6)

¹ Yĕesu meyca Kaanfaa Kooh, ee ga daa ya enee na kiyahda, tĕelíbĕecaagari deeyussa gari kiteeņpi tawahcaa Kaanfaa Kooh ga daa ca hín kimo'da.

² Yĕesu wo''aba an:

- Man dŭ hotin ga iņciima tóohca! Mi wo''úuka ee kayoh; tesandii dii sah atoh wínoo waa tíkískohan na mooroomwa, tóoh hay kibú'.

Iņcii yah kilaak balaa ěldúna túki'aa

(Marka 13: 3-13; Lúkkaa 21: 7-19)

³ Wiima lak Yĕesu yugin ga dook tĕgĕlaa Ólíwiyĕcaa, tĕelíbĕecaagari hayussa gari ņa haņba, meekisohussari an:

- Wo'aarí, iņcuma yah kilaak kera, ee mandargii wiida yah kiteewoh kihayiskaagaraa na kitúkí'kaa ěldúna?

⁴ Yĕesu taassaņa an:

- Watukat, ken hanattúu kidŭk.

⁵ En ki'ena, ɓo' ɓiyewin hay kihayohu teekii-goo, ɓa wo'i an: «Mi yĕrí en Kiristaanii», ee ɓa hay kiɗúk ɓo' ɓiyewin.

⁶ Dú hay kikeloh yĕngĕl heñ, wala an heñ laakin ga ɗekat. Leenaa kaa tíitat ndaga iñcaama jomin kilaak, wayee enndii an ěldúna le'in kitúkí'.

⁷ En ki'ena, kúl hay kibewuk, keen ga ɗook kúl mooroomci, ee nguu' hay kibewuk, keen ga ɗook nguu' mooroomci; a' hay kilaak ee kakayfii hay kiyĕngĕluk ga ɗekat ciyewin.

⁸ Iñcaama tóoh yah kiman na dalaaraa mesik-laataca ga kimatuk ɓetida.

⁹ Fodaama ɓiɓo' hayyúu kitík ga yah buu', doonaa dú sodalu ga kipessúu, ee dú hay ki'apu. Heetcii ga ěldúnada tóohca hayyúu kisagu ndaga teekiigoo.

¹⁰ Ga jamaanaama, ɓo' ɓiyewin hay kifoñu ngĕmaagaba, ɓa toonohi ga díkaantiba ee ɓa sagohi.

¹¹ Hay kilaak ɓo' ɓiyewin ɓaa tíkan hafɓa ɓisĕldiiga-Kooh ee lak saboh. ɓa hay, ɓa ɗúk ɓo' ɓiyewin.

¹² Yibóní' hay kiwĕñ kisíw tah bi kiwaaroh nĕewísuk ga keeñ ɓo' ɓiyewin.

¹³ Wayee ɓaa fu guu'guuluk bi ga daa tóoh leehanaa, fu yaama fu hay kimúc.

¹⁴ Hewhewii winéwí'wii wii wo' ga Nguurii Koohda hay kiyéegalohu ga ěldúna tóoh doonaa heetcii ɓéeb laasu ga. Lĕehíraa ěldúna han kitúkí'.

Coonucaa ciyaakcaa yah kilaakda
(Marka 13: 14-23; Lúkkaa 21: 20-24)

Yéesu tíkka ga an:

¹⁵ - Binaa dú hot baa Dañeel, seldiiga-Koohaa yéegalohee ee wo'u «yi'araamí'yaa pooki kúlfa»*, ya tuuk ga dekataa wisela'í'waa ga Kaanfaa Koohda -- ee baa fu jan inii yiinaa, inohaaka ga!--

¹⁶ buwaa iñaama laakan gohaa Yúudéeda, ba nupat, ba yee dook janjancaa.

¹⁷ Baa iñaama laakanndi yugin ki'íkaruk ga dook taahaagarida, hanat kisek kiyosuk kibeb yen ga duuy túuyci.

¹⁸ Ee baa iñaama laakanndi yooncaada, hanat kiboyuk kaan kibebnee kúltifaagari.

¹⁹ Massa beticaa, bescaama laakanba na look, na baa ensan na kibepí'da.

²⁰ Kíimat Kooh, ati iñcaama hídohoo ga wahtu ñiin wiméeski'† wala ga bes Sabat;

²¹ ndaga meskilaatcaa dalan buwaada hay kiyak yakaa wée'taa ga wii, mossii kilaak iñaa manda aboh ga waa Kooh sak öldúnada bi wati. Ee iñaa madan da laaksisanndii bi taa'.

²² Ee binaa newéeríi Kooh ya nēewís bescaa caamanaa, enaa ken múcoo. Wayee buwii ya tanukda tah bi ya hayca kinēewís.

²³ Kon binaa bo' wo''úu an: «Malkat, Kiristaanii yii dii!» wala «Malkat ya yaa daa!» Kaa

* **24:15** 24: 15 Malkat Dañeel 9: 27; 11: 31; 12: 11. Kaanfaa Kooh te'see hen (Kíis 70), lēhí'ta bu-Room na heetcaa aamuksi ga tuu'caagabada tumussa ga dekataama iñaa nebba. † **24:20** 24: 20 Ñiin wiméeski' ñiidaama newoo kipesoh ee Yéesu wo'wa "ñiin soosoos".

gĕmat.

²⁴ En ki'ena, biŕo' hay kicoluk, ba tík haŕba Kiristaa na biŕeldiiga-Kooh ee lak saboh. Ba tumi kintaan na enaama cidóoyí'-waa' kidúk sah, enee an mínukinaa, buwaa Kooh tanukda.

²⁵ Mi yéegallúu diimada balaa dara hewanaa.

²⁶ Kon binaa bo' wo''úu an: «Malaknat, Kiristaanaa yaa ga égi'-dúndagaa!» Kaa karat da. Wala «Malkat yeema daakukka!» Kaa gĕmat.

²⁷ En ki'ena, foda melic eni mareet aboh meyaa'-noh bi ga aasaa'-nohda, fodaama kihaykii Kowukii bii yahda kiman.

²⁸ Daa mídi enoh, suulcaa hídohsan da.

Kowukii bii hay kihayis

(Marka 13: 24-27; Lúkkaa 21: 25-28)

²⁹ - Coonucaa ga bescaamada paafaa, nohii dal kińuusí', ñiidii íis kilee', ee olcii hay kidĕegískoh dook-Kooh ca keen ee ińcaa en ga asamaanda tooh hícukoh.

³⁰ Fodaama, mandargaa Kowukii bii hay kihotuk ga asamaan, ee béeb heetcii ga ěldúnada kodukohi; ba hay kihot Kowukii bii ga duuy yaayeelcii, ka yoosuki, taam na dooli na ndam wiyaak.

³¹ Mbiiwaa wiyaakwa hay kitípu, Kowukii bii wos malaakacaagari ba hídíroh buwaagari ya tanuk ee enu ga topaa'cii ěldúna cinikiisciida.

Jagaa tediktaa tewohda

(Marka 13: 28-31; Lúkkaa 21: 29-33)

³² - Malkat ińii een jĕgi'túu ga ińaamada. Binaa toytaa kedikkaa ne' kine' bi, ee tuu'taa dal kitapisaa, dú ínoh an lah deeyin.

³³ Fodaama ßan, binaa dŭ hot iñcaama tóohaa, ínohat an Kowukii ßii deeyin, ya le'in halii.

³⁴ Mi wo''úuka ee kayoh; bi ßuwii wati kaanu ßééßanaa, iñcaama tóoh hay kilaak.

³⁵ Asamaanii na kakayfii hay kifaay wayee wo'eenndoo faayoo múk.

Paamudii doŋ ínoh ßesaa èldúna leehandá

³⁶ - En loo iña aaw ga ßesaa wala wah-
taa iñaama laakohandá, ken ínohoo. En-
ndii malaakacaa ga asamaandá, ee enndii sah
Kowukii. Paamudii doŋ ínohwa.

³⁷ Iña laakee ga jamaanaa Noweedá hay
kilaakis fodaama ga hayii Kowukii ßii.

³⁸ Ndaga balaa músúmaa miyewinmaa Kooh
towe, ma úulla ßuwaa ga jamaanaa Noweedá,
ßuwaa enee ga kiñam na ki'an, ßa pajohi, ßa
onohi towutaagaba kipañ bi ga ßesaa Nowee aas
gaalaa wiyaakwaada.

³⁹ Buwaa, helba mossii ga kika' bi ga daa Kooh
towoh músúmaa miyewinmaa úulee ßuwaada,
ma ßayyaba ßééßba. Fodaama ßan hayii
Kowukii ßii yahdá kiman.

⁴⁰ Le' bëríinaa, yaal ßanak ßaa enu ga yoon-
caa, yíinoo hay kibewu, yíinooyaa foñu.

⁴¹ Beti ßanak ßaa en na ki'o' ga oraaraa, yíinoo
hay kibewu, yíinooyaa foñu.

⁴² Kon kaa neehat, ndaga dŭ ínohoo ßesaa
Ha'mudiigarúu yah kihaydá.

⁴³ Ínohat iñii yii bi jof: binaa Ha'-kaan ínohee
wahtaa lok yah kihay kaanci ga wekdanaa,
eneenaa ya neehoo, ya íis kaanci fa pooku.

44 Kĕrí tah, dŭ ban, waayukat, ndaga Kowukii bii hayan ga wahtaa dŭ fooganndii.

*Liiwukaa wo' ga loo sŭrgaaa banakbaada
(Lúkkaa 12: 41-48)*

Yéesu tíkka ga an:

45 - Kon bii yiida en sŭrgaa tookfin ha'-kaanci ee ya ñaañin? Yĕrí en yaa ha'-kaanci tikan ga fikii sŭrgacaagari, doo ya e'ba yaa en béeb ñaa ya jom kiñamda binaa wahtaa le'aa.

46 Ya yewinin múu', sŭrgaama, binaa ha'-kaadaagari boyuk, laakki ga lĕgĕyaamanaa.

47 Mi wo''úuka ee kayoh; ha'-kaanci hayyi kitík ga dook ñcaa ya laakda tooh.

48 Wayee binaa sŭrgaa yibóní'yaama wo' ga helaagari an: «Ha'-kaanndoo kolukkii kihay»,

49 bi tah, ya en ga kifeek bimooroomci sŭrga, ya en ga kiñam na kilaal rek na anoh-anohcaanaa,

50 ha'-kaadaa sŭrgaama hay kihay ga besaa ya fooganndii na wahtaa ya ínohanndii.

51 Ha'-kaadaa hayyi kifeek doo' ciméeskí', ya wa'ti ñaa sek buwaa jófjófdukida, daa kiko-dukoh na ki'úñoh sís yah kilaakda.

25

*Liiwukaa wo' ga loo oomaa-jowucaa
bidaañkaahbaada*

Yéesu liiwukissa buwaa an:

1 - Kon Nguurii Kooh ga dookda yah kimédírohu anee: enee oomaa-jowu bidaañkaah, ba beɓpa lampucaagaɓa, ɓa ka'ta kitĕebíluknee ha'-kílookkaa.

² Ga oomaa-jowucaama, biyētúusbaa enussa bifo' bilóhóyí'-hel, biyētúusbaa tesda enussa bilëekí'-hel.

³ Baa lohoyin helda bewussa lampucaagaba ee ba halaattii kibaydoh dúuleen*.

⁴ Wayee baa laakin helda sorussa dúuleen ga bíteel, ba baydohha na lampucaagaba.

⁵ Ha'-kílookkaa hëewí'ta kihay, faf béebba ba pëní'ukka, ba aawwa kineeh.

⁶ Ga leelo wek, laakka koonakaa kelohuk didóolí' an: «Ha'-kílookkii hayin, meyat dú tēebílukki!»

⁷ Béeb oomaa-jowucaama dalla kiyúuduku, ba baa waayuk lampucaagaba.

⁸ Oomaa-jowucaa bilóhóyí'-helbaa wo'ussa bilëekí'-helbaa an: «Lampuciigaríi cii yím, onattii ga dúuleeniigarú.»

⁹ Bilëekí'-helbaa taasusaba an: «Ó'óo, mínukoo; ññii dí bayda dooyoorii narúu. Namat kika' ga toonohaa, dú lomi'nee haffúu.»

¹⁰ Baama nak karussa kilomnee dúuleen, ha'-kílookkaa hayohhaba fenoo. Oomaa-jowucaa pari'eeda taabussa na ha'-kílookkaa, ba aassa túuyaa cuunín sēgílookfaa tofohuda, halaa la-gussa.

¹¹ Ennda kiis, oomaa-jowucaa bíinoobaa le'ussa, ba baa bëytoh an: «Kiyaakii, kiyaakii, lēgísdaaríi!»

¹² Wayee ha'-kílookkaa taassaba an: «Mi wo''úuka ee kayoh; mi ínohoorúu!»

¹³ Yéesu tíkka ga an:

* 25:3 25: 3 Waama, buwaa soree dúuleen ga lampucaagaba, kitaaluk.

- Kon kaa neehat, ndaga dŭ ínohoo besaa ee dŭ ínohoo wahtaa Kowukii bii hayanda.

Liiwukaa wo' ga loo sŭrgacaa baahaybaa foñdusee kopa'da

Yeesu liiwukissa an:

¹⁴ - Ee ban Nguurii Kooh yah kimédírohu na bo', yaa enee na kiyah kibaab. Ya bayya sŭrgacaagari, ya dínkaanndaba alalaagari,

¹⁵ yaa en béeb ínaa ya hatinda: yíinoo ya e'tari hanja'-wúrúus ciyétúus; yaa tik gađa, kanak; yukaahayyaa, wíinoo. Ya yaa yah kibaab.

¹⁶ Yaa e'see hanja'-wúrúuscaa ciyétúuscaada dalla kika', légëyya ga koparaa bi ya laakka hanja'-wúrúus ciyétúus ciliis.

¹⁷ Yaa e'see kanakcaada, ka'ta, tummba fo-daama ya laakka kanak ciliis.

¹⁸ Wayee yaa e'see hanja' wíinoo donđa, ka'ta acca non ga kakay dfaakka koparaa ha'-kaanci ga.

¹⁹ Tikka ga ínaa maañ, ha'-kaadaa sŭrgacaa meyohha kibaab. Ya baylukkađa ki'ínoh yaa en béeb ínaa ya tum ga koparaada.

²⁰ Sŭrgaa e'see hanja'-wúrúuscaa ciyétúuscaada hayya, deeyca, meydohha hanja'-wúrúus ciyétúus ciliis, wo''a an: «Kiyaakii, fu ereeroo hanja'-wúrúus ciyétúus. Mi légëyya ga. Uuna, ciyétúus ciliis cee.»

²¹ Ha'-kaadaagari wo''ari an: «Waw guureway, fu sŭrga yijófi' ee fu go'. Fu enin go' ga ínaa yewinndii, mi hayyaa ki'e' fu kuliyuk ga yiyewin. Hay fu bok kineɓluk na ha'-kaanfu.»

²² Sŭrgaa e'see hanja'-wúrúus kanakda hayya, deeyca meydohha kanak ciliis, wo''a an:

«Kiyaakii, fu ereeroo hanja'-wúrúus kanak. Mi lëgëyya ga. Uuna, kanak ciliis cee.»

²³ Ha'-kaadaagari wo''ari an: «Waw guureway fu súruga yijófi' ee fu go'. Fu enin go' ga iñaa yewinndii, mi hayyaa ki'e' fu kuliyuk ga yiyewin. Hay fu bok kinebluk na ha'-kaanfu.»

²⁴ Lëehí'ta súruga e'see hanja'-wúrúus wínoo donɗa hayya, deeyca wo''a an: «Kiyaakii, mi ínoheera an fu bo' yisúwí' ga keeñ: fu píiki daa fu sokkii ee fu nëgírohi daa fu faa'tii.

²⁵ Mi niikee hen, kërí tah mi acca ga kakay mi ðaakka kopariigaraa ga. Uuna, fu laasin yenfu.»

²⁶ Ha'-kaanci taassari an: «Fu súruga yibóní' ee fu sagoh-coonu. Fu ínoheera an mi píiki daa mi sokkii ee mi nëgírohi daa mi faa'tii.

²⁷ Fu jomee kiwútíroh hëelísiigoo hen. Eneenaa mi hayaa, mi laaswa na iñaa wa límda.»

²⁸ Ha'-kaadaa wo''a súrugaagari an: «Diima, te'at hanja'-wúrúusumgari dú e'wa yum bay cidaankaahda.

²⁹ En ki'ena, baa laakin hay kibaatfu bi ya dóoyí' sëk, wayee baa laakoo, ki'iñkaa ya bayɗa sah hay kite'u.

³⁰ Súruga laakoo jeriñda jafatti ga fooh, ga ñúusaa, daa kikodukoh na ki'úñoh síis yah kilaakfa.»

Atti'aa mēēñjohda

Yéesu tíkka ga an:

³¹ - Bëriinaa Kowukii bii taaban na malaaka-caagari béebba, ya hay ga duuy ndamaagarinaa, ya hay kiyuñ ga ban-buuraagari.

³² Béeḅ heetcii hay kihídírukohu ga fíkíici. Lēehíraa, ya hégísoh buwii kom kanak fodaa daa níroh hégísohi baal na pe'da.

³³ Buwii júwinda, ya hanohi'ba yah-ñaabaagari ee bii júwussiida ya hanohi'ba yah-segaagari.

³⁴ Fodaama, Buuraa hay kiwo' buwaa hanohhi yah-ñaamda an: «Dú bii Paammboo bar-keelinda, hayat d'ú beḅ iñii d'ú jom kilam ga nguurii waayukfuseerúu ga iñaá èldúna saksee bí watida.

³⁵ Mi yaaweera, d'ú onndaroo mi ñammba. Mi píleera, d'ú onndaroo mi annda. Mi eneera sagac, d'ú d'apparoo.

³⁶ Mi teseeda dúḅ, d'ú ekkaroo kúltí. Mi d'úukooleera, d'ú hayyaroo kihaltuk. Mi lanseera ga kasu, d'ú hayyaroo kiwaak.»

³⁷ Fodaama buwaa bijúwí'baa hayyi kitaas an: «*Ha'mudii, d'í hoteeraa kera lak fu yaawin, d'í onndaraa fu ñam? D'í hoteeraa kera lak fu pílin, d'í onndaraa fu an?

³⁸ D'í hoteeraa kera lak fu sagac, d'í d'apparaa? D'í hoteeraa kera lak fu tesin dúḅ, d'í ekkaraa kúltí?

³⁹ D'í hoteeraa kera lak fu d'úukoolin wala fu laguunun ga kasu, d'í hayyaraa kiwaak?»

⁴⁰ Buuraa hayba kitaas an: «Mi wo''úuka ee kayoh; kotaa en béeḅ, waa d'ú moseera kidímal yíinoo ga buwiigoo bii wēñ kijutuutda, mi yèri d'ú tumdeeka.»

⁴¹ Lēehíraa Buuraa hay kiwo' buwaa hanohhi yah-senḁa an: «Úsaayattoo, d'ú bii Kooh cojinda. Aawat kiwiikaa yímoo taa' fetdusee Seytaani ya

na malaakacaagarida!

⁴² Mi yaaweera ee dŭ onndiiroo mi ñam. Mi pŭleera ee dŭ onndiiroo mi an.

⁴³ Mi eneera sagac ee dŭ d'appiiroo. Mi teseeda dŭj ee dŭ ekkiiroo kŭltŭ. Mi dŭukooleera, mi lajseera ga kasu ee dŭ haltukkiiroo.»

⁴⁴ Baama ßan, hayyi kitaas an: «Ha'mudii, dŭ hoteera kera lak fu yaawin wala lak fu pŭlin, wala lak fu sagac, wala lak fu tesda dŭj, wala lak fu dŭukoolin, wala lak fu laguunun ga kasu ee dŭ dŭmalliiraa?»

⁴⁵ Buuraa hayßa kitaas an: «Mi wo''ŭuka ee kayoh; kotaa en ßeëß, waa dŭ sageera kidŭmal yŭinoo ga ßuwii ßii wēñ kijutuutda, mi yeri dŭ sanðeeka kitumi' ßan.»

⁴⁶ Fodaama, ßuwaa ßaama hay kibayu ga ngee'caa leehoo taa'da, ee ßuwaa jŭwinda ßayu ga kipeskaa leehoo taa'da.

26

Sarahohcaa na jęgŭroh-waascaa pokohussa Yęesu nof

(Marka 14: 1-2; Lŭkkaa 22: 1-2; Saŭ 11: 45-53)

¹ Ga waa Yęesu lęehŭta kiwo' iñcaa ya waaree ßuwaa kelohda, ya wo''a tęelŭbęecaagari an:

² - Dŭ inohin an tes ga bes kanak feetii Paakii le', ee Kowukii ßii hay kitŭku ga yah ßuwii sagoh narida, ka daayu ga kuraa.

³ Wiima lak Sarahohcaa ßiyaakßaa na yaakcaa yaawŭ'caa hidŭrukohuunun ga kaan Kayŭf, ha'-kaadaa sarahohcaa ßiyaakßaa,

4 ƒa júwohha ga ki'am Yéesu ndaŋ, ee ken yéegoo, ƒa aplukki.

5 Ba wo''a nak an:

- Du hanatka kitum ga besaa feetaa, enndi-ikanaa iñaama hay kihaydoh coow wiyaak ga ɗuuy buwii.

*Laakka betifaa iif la'koleñ ga hafaa Yéesu
(Marka 14: 3-9; Saŋ 12: 1-8)*

6 Daa Yéesu enee ga dēkaa Bétaníi ga kaan Simoŋ yaa gaana'eeda,

7 laakka betifaa hay gari, ƒay kujúlúnjkaa hēwrohu atohaa wo'u Albataa'* ee ja líifin na la'koleñ wiséerí'. Betifaa íiffa la'koleña ga hafaa Yéesu, lak yaama yaa ñam.

8 Daa tēelíbéecaa hotee iñaama, ƒa aylukka, ƒa ƒaa wo' an:

- Kiyasohkuma jeriñ ya?

9 Bo' míneerawa moos kitoon kopa' wiyewin, wa dímalohu nduulcii!

10 Yéesu ínohha iña ƒa wo'ɗa, ya wo''aɗa an:

- Dú sodaloh betifii ya? Iñii ya tumi'tooda jekin.

11 Nduulcii, dú bii naba besaa en béeb*, wayee mi, mi yahhii narúu ki'en dii besaa en béeb.

12 Betifii leef la'koleñ ga faanfiigoonaa, ya tumka kiwaayuk loyaagoo†.

* **26:7** 26: 7 Albataa' atoh wiséerí' waa ƒuwaa ƒewee kihéwíroh kaas, tataa na ciliis. Wa newin kilégéyoh. ☆ **26:11** 26: 11 Malkat Dēteronom 15: 11. † **26:12** 26: 12 Waama yaawúu'caa baahkohseera kileef faraafcaa ƒuwaa kaaninda na enaama ci'eeñlaat doo ca mín kimaañ ga daa ca acuda ee ca yasukohoo.

13 Mi wo''úuka ee kayoh; ga daa Hewhewii winéwí'wii wii mín kiyéegalohu ga éldúna tóoh, ññii betifii fii tumda hay kibéestíru, ee buwaa hayyika kiníindísukoh.

Yúdaa tookka kitoon Yéesu

14 Waa ennda da, yíinoo ga bidaañkaah na banakbaa, ee ya teeku Yúdaa Iskariyot, ka'ta ga sarahohcaa biyaakbaa,

15 ya wo''aba an:

- Mi tík Yéesu ga yahhúunaa d'ú fayann'oo hín na? Sarahohcaa biyaakbaa kídussa hanja'-hëelís cidaañkaah-kaahay‡, ba e'tari.

16 Ñña aboh ga wahtaama, Yúdaa yaa heel besaa ya jekelukan bi ya mín kitík Yéesu ga yahba.

Yéesu ñammba cuuníinfaa Paakaa na t'ëelíbéecaagari

(Marka 14: 12-21; Lúkkaa 22: 7-14,21-23; Sañ 13: 21-30)

17 Ga besaa def ga feetaa ñamsi mbúurúcaa laakoo l'ëwí'da, t'ëelíbéecaa Yéesu hayussa, ba meekissari an:

- Fu waa' gada dí waayuk'dineeraa ñamahii Paakii?

18 Yéesu taassaba an:

‡ 26:15 26: 15 Hanja'-hëelís cidaañkaah-kaahay f'ëri en cadamfaa Yúdaa toonee Yéesuda ee enin koparaa yewinndii dara. Ñaamcaa waama faysee ñña hín'da ga ñiin.

- Karat teeraa ga díw, d'ú wo''i an: «Jëgírohii wo' an: “Wahtiigoo le'in ee mi yah kipaakoh§ kaanfu, mi na tëelíbéeciigoo”.»

¹⁹ Tëelíbéecaa tumussa iñaa Yéesu nakeebada, ba waayukka Paakaa.

²⁰ Ga noh-soosaa, Yéesu yuŋga kiñam na tëelíbéecaagari bidaaŋkaah na banakbaa.

²¹ Lak ba baa ñam, ya wo''aba an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; yíinoo garúu hayyoo kitoon☆.

²² Tëelíbéecaa, keeñba leehha ga tak, ba baa meekissi yíinoo yíinoo an:

- Ha'mudii, mi yéríne?

²³ Yéesu taassa an:

- Yii bok naroo ki'ek yah ga kankiida, yéri yahhoo kitoon.

²⁴ Kowukii bii kii ga waas kikaan fodaa daa Këyítfaa wo'ka garída, wayee massa baa yaama yah kitoon Kowukii biida. Baama límséeriinaa, iñaama gënee gari.

²⁵ Yúdaa, yii toon Yéesuda meekissari an:

- Jëgírohii, mi yéríne?

Yéesu taassari an:

- Fu wo'inka!

Cuunüñfaa fisela't'faa Yéesu ñam na apotaa'caagarída

(Marka 14: 22-26; Lúkkaa 22: 15-20; 1 Korenti 11: 23-25)

§ 26:18 26: 18 Paakaama wëri en feetaa yaawúu'caa tumee ga waama mandarga meyaagaba ga kúlkaa Esíptída. ☆ 26:21 26: 21 Malkat Kañcaa 41: 10.

26 Yéesu bebpa mbúurú lak ba baa ñam, ya gërëmmba Kooh, lëehí'ta ya weellawa, e'tawa tēelíbéecaa, wo''aba an:

- Bewat dú ñam, iñii yii faanfiigoo fērí!

27 Lëehí'ta ya bebpa kaas-biiñ, ya gërëmmba Kooh, lëehí'ta ya e'tawa tēelíbéecaa, wo''aba an:

- Anat ga dú béebpúu,

28 ndaga iñii yii ñífiigoo wērí, ñífi pok kifi-iliimunkiigarúu na Koohda[☆], ee wa aamdú bo' biyewin doonaa ba bayalu baakaa'caagaba.

29 Mi wo''úuka, aboh ga wati, mi ansisoo anahii wii meyoh ga kedik-biiñda bi ga besaa mi anan narúu biiñaa wi'aswaa ga Nguuraa Paammbooda.

30 Waa ennda da, ba yeekka yeek-Kañcaa*, lëehí'ta ba ka'ta tēgēlaa Ólíwíyéecaa.

*Yéesu yéegalohha an Pee' hayyi kitaasuk
(Marka 14: 27-31; Lúkkaa 22: 31-34; Sañ 13: 36-38)*

31 Waa ennda da, Yéesu wo''a tēelíbéecaagari an:

- Ga wekii wati, béebpúu dú hay kinúp dú foñjoo. En ki'ena, bíduunun ga Kéyítfaa an: «Mi hay ki'ap nírohaa, ee baalcaa yopaa hay kitasaarukohu.»

32 Yéesu tíkka ga an:

- Wayee binaa mi mílísaa, mi hayyúu kidēwírúk Gēlílée.

33 Pee' dallari kiwo' an:

☆ 26:28 26: 28 Malkat Eksoot 24: 8; Yéremíi 31: 31-34. * 26:30 26: 30 Kañcaa 115-118 cērí daanee kiyeeku binaa cuuníinfaa tumsi ga Paakda leeh kiñamunaa.

- Luu enee an buwii tesda tooh hay kinupu foñussa, mi, mi núpoo mi foñjaa.

³⁴ Yéesu taassari an:

- Mi wo''aaka ee kayoh, ga wekii wati don sah, bi siik-pabu kooda, fu hayyoo kitaasuk waas kaahay.

³⁵ Wayee Pee' wo''ari an:

- Mi taasukoora múk, luu enee an mi joman kikaan naraa.

Tëelíbéecaa béebba dalla kiwo' fodaama.

Yéesu kíimmba Paamci ga Getsemanee

(Marka 14: 32-42; Lúkkaa 22: 39-46)

³⁶ Wa ennda da, Yéesu na tëelíbéecaagari karussa dekataa wo'u Getsemanee†, ya wo''a tëelíbéecaagari an:

- Yugat dii, mi paaf fíkii kikíim Kooh.

³⁷ Ya bayya Pee' na towutaa Sebedee tanaktaa, ba taam nari. Keeñci dalla kileeh, ya yëecírukka fiw.

³⁸ Ya dallaba kiwo' an:

- Keeñjoo leehin bi mi yii kaanan. Tesat dii naroo ee kaa neehat.

³⁹ Ya ka'ta bi ga fíkii, ya yí''a, yíppa púk kakay, yaa kíim Kooh an: «Buba, en lak mínukinaa, úsaaydaa kaas-coonii wii garoo. Wayee hanat ki'en fodaa daa mi waa'da wayee enat fodaa daa fu waa'da.»

⁴⁰ Ya sooffa ga tëelíbéecaa baahaybaa, ya laakkaba baa neeh, ya wo''a Pee' an:

- Kon dú mínndii kiwíisoh luu enee sah wahtu wíinoo, waa dú yugan narooone?

† 26:36 26: 36 Getsemanee waa' kiwo' ga ki'Arameyee «dipooy-aa' dúuleen».

41 Kaa neehat ee kíimat Kooh doonaa d'ú keenoo ga fíraa Seytaani. 'Bo' daal, keeñaa waarin wayee faanfaa tookkii.

42 Ya úsaaysissaba kotaa kukanakkaa, ya yaa kíim Kooh anee: «Buba, en lak kaas-coonii wii mínoo kipaaf, ee an mi jomwa ki'an henaar, kon iñaa fu waa'da laakat.»

43 Ya soofissa gaba, ya laakkaba baa neeh ndaga lak hascaagaba abin pení.

44 Ya foñissaba daama, ya úsaayissa daa karam, ee kotaa kukaahaykaama, ya yaa kíim na wo'eencaa caca.

45 Waa ennda da, ya soofissa ga tēelíbēecaa, ya wo'aba an:

- Dú bii lís kineeh na ki'íikaruke? Wahtii le'in kimma, Kowukii bii kii yah kitíku ga yah tumoh-baakaa'cii.

46 Kolkat, d'ú yee! Malkat yii yahhoo kitoonda yii deey.

Yéesu abussa

(Marka 14: 43-50; Lúkkaa 22: 47-53; Saŋ 18: 3-12)

47 Lak Yéesu yaa lís kiwo', Yúdaa Iskariyot yaa bok ga tēelíbēecaa bidaaŋkaah na banakbaada dalla kile'. Laakka bo' biyewin baa taam nari, bayuunun kalaβ, na doo'. Sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa yaawúu'caa bēri woseeba.

48 Yii on Yéesu bíiŋda eree buwaa lēdí' an: «Baa mi yah kifuunda yēri ya, abatti.»

49 Daa Yúdaa le'ee, ya dalla kideey ga Yéesu wo''ari an:

- Hóowira Ha'mudii! Ya dalla kifuun Yéesu.

50 Yéesu loffari an:

- Fiilii! Iñii haydohhaada tumaari.

Waa ennda da, buwaa taam na Yúdaada deeyussa, tíkussa yah ga Yéesu, abussari.

⁵¹ Ga dekataama, ga buwaa taabee na Yéesuda, yínoo dalla kidol kalaɓfaagari, tippafa súrgaa ha'-kaadaa sarahohcaa biyaakbaa, baydohha nofaa.

⁵² Wayee Yéesu wo''ari an:

- Íkaa kalaɓfiigaraa ga huuwii, ndaga baa fu dĕk ga kibewi' bo' kalaɓ béeb kalaɓ apanndaa.

⁵³ Hanaa fu ínohoo an mi mínin kikiim Paammboo dímal ee ga saasi ya wosohoo malaakacaa wēñ bijúnni-daanjkaah-kanak (20.000)‡, ba heñohi'toone?

⁵⁴ Wayee baanaa iñaa bídu ga Këyítfaada tuman na bi wa mat? En ki'ena, fa wo'in an tooh jomda kilaakoh.

⁵⁵ Waa ennda da, Yéesu wo''a mbooloomaa an:

- Mateera ga dú hayyoo ki'am, dú taam na kalaɓcii na doo'cii, man na buwaa dawuk tumoh-kofeele? Mi enee ga Kaanfaa Kooh besaa en béeb, mi jëgírohi ee dú mossiiroo ki'am.

⁵⁶ Wayee iñii yii béeb laakin doonaa iñaa seldiiga-Koohcaa wo'ee, bídussa ga Këyítfaada, mat.

Waa ennda da, tēelíbéecaa béebba foñussari baa núp.

Yéesu bayussa ga fíkú atti'ohaa

(Marka 14: 53-65; Lúkkaa 22: 66-71; Saŋ 12: 13-14,19-24)

‡ **26:53** 26: 53 Malaakacaa enee mbooloo malaaka cidaanjaah na kanak (12): mbooloomaa en béeb le'in bo' bijúnni-wiinoo bi ga júnni-yitniinoo.

57 Buwaa abee Yéesuda bayussari kaan Kayíf, ha'-kaadaa sarahohcaa biyaakbaa, ga daa jégíroh-waascaa na yaakcaa hídirukohseedá.

58 Pee' yaa taabukki di'úsaayí' bi ga hētaa kaanfaa sarahohaa yiyaakyaa kuliyukda. Ya aassa bi ga dūuy, ya yuṅga na súrɡacaa ki'ínoh daa iñaama mēēnjohanda.

59 Sarahohcaa biyaakbaa na béeb buwaa bok ga paanaa yaawú'caa wiyaakwaada, baa heel wo'eenaa ba pokdan Yéesu bi ba mínndi ki'apluk.

60 Wayee ba hottii, hídaa daa bo' biyewin hayseera daama kipoki'ti kiwo'da. Bo' banak mēēnjohha kihay,

61 wo'ussa an:

- Bii yii wo' an: «Mi mínin kipook Kaanfaa Kooh, mi tuukirisfa ga bes kaahay.»

62 Ha'-kaadaa sarahohcaa kolukka wo''a Yéesu an:

- Fu taasoo dara ga iñii buwii bii yamm-baadane?

63 Wayee Yéesu taassii. Ha'-kaadaa sarahohcaa meekissari an:

- Ga Kooh yii laak kipesda, wo''aaríi ati fu yéri en Kiristaanii, Kowukii Kooh.

64 Yéesu taassari an:

- Fu wo'inka. Ee sah mi wo''úu an, iñaaboh diima, d'ú hay kihot Kowukii bii yuṅ, hanoh yah-ñaabaa Kooh yii wēñ béeb doolidá, ee d'ú hayyi kihot ga dūuy yaayeelcii asamaan, ya yoosuki☆.

65 Daama, Ha'-kaadaa sarahohcaa d'á'ta kúltícaagari ndaga ki'ayluk, ya wo''a an:

☆ 26:64 26: 64 Malkat Kañcaa 110: 1; Dañeel 7: 13.

- Basin Kooh! Du enohis seedi ya? Béebpúu dú keloh ga, basin Kooh.

⁶⁶ Dú ínoh ya ga?

Ba taassa an:

- Yii kay, jom ki'apu hen!

⁶⁷ Waa ennda da, ba aawwari kitoos ga fíkí, ba baa dúukisohhi, bíinoo baa mútti pa'caa,

⁶⁸ ba baa wo'i an:

- Fu Kiristaanii, líiruka, wo'aarí bii feekkaada?

Pee' taasukka Yéesu

(Marka 14: 66-72; Lúkkaa 22: 56-62; Saŋ 18: 15-18,25-27)

⁶⁹ Pee' nak, lak ya yuŋga ga fooh, ga hĕtaa kaanfaa ha'-kaadaa sarahohcaa, laakka súrğa yibeti yaa deey gari, wo''ari an:

- Fu ban fu enee na Yéesu, baama dĕk Gĕlílĕeda!

⁷⁰ Wayee Pee' taasukka ga fíkí béeb, wo''a an:

- Mi ínohoo íñii fu waa' kiwo'da!

⁷¹ Lĕehí'ta, ya kolukka yaa yah bak hal-kaadaa. Laakka súrğa yiliis yibeti yaa hotti, wo''a buwaa enee daamadā an:

- Bii yii enee na Yéesu Nasareet!

⁷² Pee' waatukka, taasukissa an:

- Mi ínohoo baa yaama!

⁷³ Ennda kiis, buwaa enee daamadā deeyussa gari, wo'ussari an:

- Fu ban, fu joman kibok gaba, ndaga dii fu wo'ida teewohin ga dii fu meyoħda.

⁷⁴ Daama, Pee' ennda ga kicojuk na kiwaatuk, ya taasuuka an:

- Mi ínohoo baa yaama!

Ga saasi siik-pabaa konnda.

⁷⁵ Pee' n̄indísukka iñaa Yéesu wo'eeri an: «Bi siik-pabu koodaa, fu hayyoo kitaasuk waas kaahay.» Pee' dalla kimey yaa koduk mooncaa leehoo.

27

Yéesu bayussa ga fíkii Pílaat
(*Marka 15: 1; Lúkkaa 23: 1-2; Saŋ 18: 28-32*)

¹ Ga kímáa cuut, sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa yaawú'caa, béebba hídohusa kimalak daa ba tuman bi ba apluk Yéesu.

² Ba baŋlukkari, ba bayyari, ba tíkkari ga yah Pílaat gúwernéeraa.

Kikaankaa Yúdaa
(*Tumeen 1: 18-19*)

³ Ga waa Yúdaa, yaa toonee Yéesuda, ínohha an Yéesu tíkuunun kikaan, ya récukka iñaa ya tumeeda, ya ka'ta ga sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa dēkaa ki'íkba hanja' hēelíscaa cidaan̄kaah-kaahaycaa ba fayeerida.

⁴ Ya wo''aba an:

- Mi tumin baakaa' ndaga mi erohin ba tummbii dara, ya apunee.

Ba taassari an:

- Waassíi wíinoo gaa ga! Fu yērí ínoh!

⁵ Yúdaa jaffa koparaa ga d̄uuy Kaanfaa Kooh, ya meyca, ya ka'ta kipokuk ní' ga koonaaakaa ya harukka.

⁶ Sarahohcaa biyaakbaa balawussa koparaa, ba wo''a an:

- Koparii wii jomoo ki'atukohu na wii Kaanfii Kooh ndaga wa lomohsee ñíf bo'.

⁷ Ba hídoħha, ba júwoħha ga kibeb koparaa, ba lomohwa yoonaa «hëwíroh-kataanaa.» Ga yoonama, ba enohwa kimín ki'ac buwaa en sagac ga dëkaada, binaa bo' kaan gabanaa.

⁸ Këri tah bi ga wati yoonama baysi “yoonaa ñífaa”.

⁹ Fodaama iñaa Yérémi, seldiiga-Koohaa wo'eeda matta. Ya wo'ee an: «Ba bebpa hanja'-hëelíscaa cidaanĵaah-kaahaycaa, ee wëri en cadamfaa bu-Isarayeel tookee kifay garída,

¹⁰ ba ekkaca ga kilom yoonaa “hëwíroh-kataanaa” fodaa daa Ha'mudii nakeerookada.»

Yéesu bayussa ga Pílaat, gúwernëeraa

(Marka 15: 2-5; Lúkkaa 23: 3-5; Saŋ 18: 33-38)

¹¹ Waa ennda da, Yéesu bayussa ga fíkii gúwernëeraa, yaama meekissari an:

- Fu yëri en buurii yaawúu'ciine?

Yéesu taassari an:

- Fu yii wo'ka.

¹² Wayee ya taassii dara ga iñcaa sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa yaawúu'caa yabeerída.

¹³ Pílaat wo'ari an:

- Iñcii fu yabu béebcada, fu kelohincane?

¹⁴ Wayee Yéesu taassiiri ga wínoo gaca. Iñaama jaahalla gúwernëeraa lool.

Yéesu tikussa kikaan

(Marka 15: 6-15; Lúkkaa 23: 13-25; Saŋ 18: 39-19: 16)

¹⁵ Ga feet Paakaa en béeb gúwernëeraa méyi'ba bo' yínoo ga buwaa abu ga kasuda, yaa mbooloomaa waa'da.

¹⁶ Waama lak laakin baa abu ga kasu, ya teeku Barabaas ee béeb ínohinndi.

17 Pílaat meekissa mbooloomaa hídírukohee daamadá an:

- Dú waa' mi méyí'túu Barabaasoo Yéesu yii teeku Kiristaaniida?

18 En ki'ena, Pílaat ínoheera an ki'iñaan tah ba haydohha Yéesu gari.

19 Beticí wosohha gari, wiima lak ya yii yunnga ga daa atti'ohsida, kiwo''i an: «Watukaa ki'ek haffu ga loo buyum yijófi'yuma, ndaga wekama mi heeyin gari ee mi sodeera lool ga heeyaa.»

20 Sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa yaawú'caa sorussa buwaa nof, ba meekis Pílaat ya meydohi'ba Barabaas ee ya apluk Yéesu.

21 Wayee Pílaat meekissa mbooloomaa an:

- Yiida ga buwii banakbii bii yéri dú waa' mi méyí'túu?

Ba taassa an:

- Barabaas!

22 Pílaat meekissaba an:

- Kon Yéesu yii teeku Kiristaaniida mi tuman-ndi na?

Béeɓba taassa an:

- Daayaari ga kuraa!

23 Wayee Pílaat meekisissaba an:

- Ya tum ya yibóní'?

Wayee ba baa wěñ kifiip didóolí' an:

- Daayaari ga kuraa!

24 Ga waa Pílaat ínoh an ya mínoo dara ga, ndaga coowaa waa wěñ kibaatuk, ya heella músú, buuñukka ga fíkíi mbooloomaa, ya wo''a an:

- Duuroo wínoo gaa ga ñífi bii yii; d́ú b̄erí ínoh.

²⁵ B́eéb mbooloomaa taassa an:

- Ee laa wa kípukat ga haffii na d́ook towuti-igarii.

²⁶ Waa ennda d́a, Pílaat méyí'taḅa Barabaas, l̄ehí'ta ya ríplukka Ýeesu, ya erohhari ki-daayunee ga kuraa.

Soldaa'caa ḅaa ñaawal Ýeesu
(Marka 15: 16-20; Saḅ 19: 2-3)

²⁷ Waa ennda d́a soldaa'caa ǵuwarnëeraa paafdoḅha Ýeesu d́uuy kaanfaa ǵuwarnëeraa, ḅa n̄gíroḅha soldaa'caa fodaa gabad́a ḅéebḅa, ḅa wiillari.

²⁸ Ba d́olla kúltícaagari, ḅa ekkari kúltí filiis fiyo'oh cor*.

²⁹ Ba te'ta íḅaa man na baanu-buu' ee teru na lúp, ḅa ekkariwa ga hafaa. Ba e'tari doo'-barah ya ammba ga yahaa ñaabaa, l̄ehí'ta ḅa yí'a ga fíkíci, ḅaa ñaawalsoḅhi:

- Pesa buurii yaawúu'cii!

³⁰ Ba ḅaa toossi, ḅa te''a doo'-barahaa, ḅa ḅaa feekkiwa ga haf.

³¹ Ga waa ḅa l̄ehí'tari kiñaawalsoḅ, ḅa d́olla kúltífaa fiyo'ohfaa, ḅa ekissari kúltícaagari, l̄ehí'ta ḅa ḅayyari kidaayunee ga kuraa.

Ýeesu daayussa ga kuraanaa

(Marka 15: 21-32; Lúkkaa 22: 26-43; Saḅ 19: 17-27)

* 27:28 27: 28 Kúltí fiyo'oh cor Íḅaa man d́a kiyo'oh teewoh mandarga buu' na ndamaagari.

³² Ga waa ƒa en na kiyahda, ƒa hídukohha na ƒo' yiyaal yaa dĕk teeraa Síreen ee teeku Simon. Ba gítinndari kiníkuk kuraanaa Yéesu yah kidaayohuda.

³³ Ba ka'ta bi ga dĕkataa wo'u Golgotaa, wĕrí en «loon-haf».

³⁴ Ba e'ta Yéesu biińaa atukohu na enaama yi'ĕeyi' en fan gít. Daa ya yoohee biińaa, ya saɗngawa ki'an.

³⁵ Ba daaycari ga kuraa, ƒa yípohha tidoo' kiwaroh kúlticaagari.

³⁶ Lĕehi'ta ƒa yuɗnga daama, ƒa ƒaa watukki.

³⁷ Ba daayca kuhaanga tíimba hafaa Yéesu kiteewoh ińaa tah ya apuda. Ba bínnda ga an: «Bii yii yĕrí en Yéesu buurii yaawúu'cii.»

³⁸ Ba daayca ƒan ga yahaaci tumoh-kofeel ƒanak: yii hanohhari yah-ńaam, yíinoo ga yah-seɗ.

³⁹ Buwaa kooree daama ƒaa paafda, ƒaa kĕkít haf,

⁴⁰ ƒa ƒaa ƒassi an:

- Aca! Fu yii fu wo' an fu yah kipook Kaanfaa Kooh ee fu tawahisfa ga bes kaahayda, somaa haffu. En lak fu en Kowukii Koohaa, yoosukaa ga kuraanii!

⁴¹ Sarahohcaa ƒiyaakƒaa na jĕgíroh-waascaa na yaakcaa yaawúu'caa ƒan, ƒaa ńaawalsohi, ƒaa wo' an:

⁴² - Ya somin buwaa ƒíinoo ee ya mínoo hafci kisom. An yĕrí en buurii ƒu-Isarayeele? Kon ya yoosukat diima-diima ga kuraanii dí hot, dí gĕm gari.

⁴³ Ya tíkee yaakaa'ci ga Kooh. En lak Kooh keeñukinndinaa, ya músalatti diima ndaga yëri wo' an ya Kowu Kooh.

⁴⁴ Bi ga tumoh-kofeelcaa ßanakßaa daaysee ga kuraanaa fodaa garidfa ßaa ßassi fodaama ßan.

Kaanaa Yéesu

(Marka 15: 33-41; Lúkkaa 23: 44-49; Sanj 19: 28-30)

⁴⁵ Ga wahtaa nohaa tuuk ga ðookða, bi ga wahtu kigoonaluk, Kooh ñúussa kërúus ga kúlkaa tóoh.

⁴⁶ Ee ga wahtu kigoonaluk, Yéesu lessa koonaa kiyaak an:

- Élí, Élí, lema sabaktani? (Wëri en an: «Kóohyiigoo, Kóohyiigoo, iníi tah ya fu foñnjoo?»)

⁴⁷ Ga buwaa enee daamaða, laakka buwaa daa ßa keloheeri, ßa dalla kiwo' an:

- Ya yii bay Ili!

⁴⁸ Yíinoo gaba dalla kifool, ßebpa epoons, pokkawa ga siñdaa doo', ñoonndawa ga biniiga', e'ta Yéesu ya ðuuywa.

⁴⁹ Buwaa ßíinoo nak ßaa wo' an:

- Íisat rek ðu malak ati Ili hayyi kihay kisom ati na!

⁵⁰ Wayee Yéesu lesissa koonaa kiyaak, ya lëehðukka.

⁵¹ Ga wahtaama, rídóonaa wiyaakwaa poksee ga Kaanfaa Kooh, kún ðekataa wëñ kisela'ða dalla kidfa' kom kanak, aboh ðook bi ga kakay. Kakayfaa faa yëngëluk, atohcaa caa ßëlgískoh.

⁵² Loy ciyewin lëgísukka, faraaf ßo'-Kooh ciyewin mílissa ga buwaa kaaninda.

⁵³ Ba tessa da bi ga daa Yéesu mílísohda, ba baa han ki'aas Yéerúsaleem, teeraa wisela'í'waa, ba feeñukka ga bo' biyewin.

⁵⁴ Soldaaraa kuliyuk ga bo' bitéemée' ga heñda, na buwaa taabee nari kiwatuk Yéesuda hotussa daa kakayfaa yéngéluda na iñcaa laak caama, ba tíitta lool, ba baa wo' an: «Kayoh-kayohda, bii yii enee Kowu Kooh!»

⁵⁵⁻⁵⁶ Beti biyewin enee daama, ceelussa palah baa malak. Mëri-Malleen, Mëri eew Saak na Yoseef na eew towutaa Sebedee. Beticaama bëri meyohee na Yéesu gohaa Gélílee ee ba toputu'iri.

Yéesu bayussa loycaa

(Marka 15: 42-47; Lúkkaa 23: 50-56; Sanj 19: 38-42)

⁵⁷ Ga noh-soosaa bo' yilëeki'-alal, yaa dëk Arimatee ee teeku Yoseef, hayya. Ya bokee ga tëlíbéecaa Yéesu ban.

⁵⁸ Ya ka'ta ga Pílaat, ya meekissari faraaffaa Yéesu. Pílaat nakohha ya erufa.

⁵⁹ Yoseef bebpa faraaffaa, múullafa ga piis perkaal wi'as mac.

⁶⁰ Ya faanneerafa ga loy wi'as waa ya yotdee hafci ga atoh, ya pírgínnda atoh wiyaak ga kúuwkaa loyaa, ya yaa yah.

⁶¹ Mëri-Malleen na Mëri yaa yíinooyaa lak ba yugin, jaanohuunun na loyaa.

Baa watukee loyaa Yéesuda

⁶² Ga kooh-wíisfaa tík ga besaa waayukaa Sabatda, sarahohcaa biyaakbaa na Fërisiyeencaa hayussa ga Pílaat.

⁶³ Ba wo''ari an:

- Kiyaa⁶⁴kii, dí nĩndĩsukin an ɓaa yaama wo'oo kayohɗa, wo'eera lak ya yaa lĩs kipes an: «Tĩk ga bes kaahayaa mi hay kimĩlĩs»,

⁶⁴ kon ebilaa ɓiɓo' ɓa watuk loyaa dii bi ga bes kaahay. Enndiikanaa tēelĩbēecaagari mĩnin kikaru ɓa lok faraaffaa, ɓa wo' buwii an: «Ya mĩlĩsin ga buwaa kaaninda.» Ee baanaa sabohfii tikan gaɗa wēñan fidewaafaa kiyak.

⁶⁵ Pĩlaat taassaba an:

- Soldaa'cum ɓooma, ɓayatɓa, dũ watuki' haffũ loyaa daa dũ waa'.

⁶⁶ Ba ka'ta kimalak ga daa loyaa manda, ɓa tummba lēdí' ga atohaa lanwada doonaa ɓaa le' ga tóoh ɓo' inoh. Ba foñnja soldaa'caa daama, ɓaa watukwa.

28

Yeesu mĩlĩssa ga kikaankaa

(Marka 16: 1-10; Lũkkaa 24: 1-12; Saŋ 20: 1-10)

¹ Teel ga kĩmaa dímaasaa, lak besaa Sabat paafin, Mēri yaa dēk Makdalaada na Mēri yaa yĩnooyaa, karussa kimalaknee loyaa Yeesu.

² Kakayfaa dalla kiyēngeluk didoolí', laakka malaakaa KooH yoosukoh asamaan, ya pírginnda atohaa wiyaakwaa lagohsee loyaada, ya yunnga ga dook gaa.

³ Ya mannda na melic kilee', kũltifaagari yaanaawwa der fan perkaal.

⁴ Buwaa watukee loyaada, tĩtussa bi ɓaa kaanan.

⁵ Wayee malaakaa wo''a ɓeticaa an:

- Kaa tíitat, mi ínohin an dŭ raas Yéesu yaa daaysee ga kuraanaada.

⁶ Ya enissii dii. Ya mílsin fodaa ya wo'ekada. Hayat gii, dŭ malak dii ya faanseedá.

⁷ Gaawat kika', dŭ wo'nee tēelíbēecaagari an: Yéesu mílsin ga buwaa kaaninda. Ya dēwírukinnđú Gēlílée, dŭ hotohnanndi daama. Kon íñuma yērí mi yaheerúu kiwo'.

⁸ Beticaa gaawussa kimey loyaa. Ba tíiteera wayee keñba sooseera lool ban. Ba baa fool kiyéegal tēelíbēecaa Yéesu íñaa hewda.

⁹ Balaa ba le'anaa, Yéesu hídohha naba, wo''aba an:

- Mi yii kēñí'túu.

Beticaa deeyussa gari, ŋuluucukussa ga kot-
caa, baa jaamukki.

¹⁰ Waa ennda dŭ Yéesu wo''aba an:

- Kaa tíitat! Karat, dŭ wo'nee tēelíbēecaagoo an ba karat Gēlílée: ba hotohnanndoo daama.

Béestíraa soldaa'caa

¹¹ Ga wii beticaa en na kiyahuda, ga soldaa'caa naksee kiwatak loyaa Yéesu acohseedá, laakka gaba baa boyuk teeraa, ba béestí'ta sarahohcaa biyaakbaa tóoh íñcaa laakeeda.

¹² Sarahohcaa biyaakbaa dalla kihídírukohu na yaakcaa yaawúu'caa, ba júwohha ga ki'e' soldaa'caama hēelís wiyewin,

¹³ ba wo''aba an:

- Dŭ karaa, wo'at an tēelíbēecaa baa yaama bērí hay ga wek, ba lokka faraaffaagari lak dí baa neeh.

¹⁴ En danaa gúwernēerii yēenkanaa dí hay nari kimín kiwo' bi dara hokoorúu ga.

15 Soldaa'caa bewussa koparaa, ba tummba fodaa daa ba wo'seedfa. Fodaama, béestíraama síwwa ga d'uuy yaawúu'caa ee bi wati ka kii lís kiwo'u.

Yéesu wossa tëelíbéecaagari ga heetcii ga ëldúnada tooh

(Marka 16: 14-18; Lúkkaa 24: 36-49; Sanj 20: 19-23; Tumeen 1: 6-8)

16 Waa ennda da, tëelíbéecaa Yéesu bidaaŋkaahbaa na yíinooyaa karussa Gëlílee, ga janjagaa Yéesu ebileebada.

17 Daa ba hotee Yéesu, ba yí'a, ba baa jaamukki. Wayee laakka gaba buwaa laak hel kanak ga iŋaa ba hotda.

18 Yéesu deeyca gaba, wo''aba an:

- Ga dook na dii ga kakay, Paammboo erinndoo dooli ga tooh.

19 Kon karat ga béeb heetcii ga ëldúnada, dú tumba bitëelíbéeroo. Bëtísi'atba ga teekii Paamudii, wii Kowukii na wii Helii yisela'íyii.

20 Yeedíratba kitaabuk béeb iŋcii mi nakkúu kitumda. Ee mi, mi yii narúu besaa en béeb, bi ga daa ëldúna túki'an.

**Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii
ki'askii**

**Noon: Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii
ki'askii New Testament**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Noon)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

7c1cfb93-c4c9-5127-ac22-ecb23adca870